

Besluit 49/18

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 14 september 2018

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 29 juni 2018

Datum

14 september 2018

Documentnummer

4411555

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 4 september 2018 - 4407950;

gelet op artikel 45, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 29 juni 2018.

's-Hertogenbosch, 14 september 2018
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de griffier,

drs. M.P.J.M. van Gruijthuijsen (plv.) drs. J.A. Deneer (plv.)

Vastgesteld

PS 49/18 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 29 juni 2018

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	4
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten de heer C. de Heer, de heer J.M.A. van Agtmaal en tijdelijk lid van Provinciale Staten mevrouw G. Tevkir	9
Actualiteit	10
Besprekingsstukken	11
31/18 Statenvoorstel Conceptbegroting 2019 Gemeenschappelijke regeling regiotaxi Brabant Noordoost, zienswijze PS	11
29/18 Statenvoorstel Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)	12
30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering	61
De voorzitter: Dames en heren. Mag ik u vragen uw plaatsen weer in te nemen? Aan de orde is het volgende onderwerp op onze agenda: 30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reserveringen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Intensiveringsagenda Digitalisering. Aan de orde is de eerste termijn van de zijde van uw Staten. De fractie van de VVD bij monde van de heer Koevoets heeft het woord.	61
Stemming	97
37/18 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 20 april 2018	97
31/18 Statenvoorstel Conceptbegroting 2019 Gemeenschappelijke regeling regiotaxi Brabant Noordoost, zienswijze PS	97
29/18 Statenvoorstel Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)	98

30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering	104
Afscheid van de heer S.P.M.F. Steenbakkers en de heer R.C.P. Kuijken als leden van Provinciale Staten	110
Sluiting	118

Index gesproken personen

Agtmaal, ing. J.M.A. van, 10
Arts, mw. W.M.A., 10, 11, 16, 17, 18, 19, 22, 52, 53, 60, 97, 99, 100, 102, 103, 104
Bahar, drs. H., 14, 27, 28, 35, 43, 51, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 73, 74, 76, 77, 85, 86, 91, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 109
Bakker, W.J., 17, 19, 20, 22, 28, 39, 44, 54, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104
Berg, H.F. van den, 9, 55, 56
Brunklaus, mw. drs. P.M., 50
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 97
Deneer, dhr. J.A., 8, 10
Dingemans, mw. F.M., 20, 23, 24, 25, 30, 32, 35, 55, 56, 59, 99, 100, 101, 102, 103, 104
Dirken, mw. A.M.W., 12, 13, 37, 51, 60, 98, 99, 100, 101, 102, 103
Heer, drs. ing. C. de, 10
Heijman, J.H.W.F., 40, 58, 84, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109
Koevoets, H.J.P.E., 62, 63, 64, 65, 66, 76, 79, 80, 105, 106, 107, 108, 109
Kort, M.V. de, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 90, 105, 106, 107, 108, 109
Kuijken MSc, R.C.P., 115
Kutlu, S., 66, 71, 72, 73, 74, 105, 106, 107, 108, 109
Maas, B.L.M., 98
Meel, J. van, 67, 105, 106, 107, 108, 109
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 73
Meijer, A.A., 20, 98, 110
Oosterveer, ing. H., 33, 56, 81
Overveld, W.A.A.M. van, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109
Roijackers, mw. H.I., 9, 77, 78, 79, 80, 81, 86, 87, 93, 105, 106, 107, 108, 109
Sloot, mw. M.A.B. van der, 111, 114
Smeets, drs. M.E.J., 13, 18, 27, 31, 32, 46, 47, 48, 56, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104
Smeulders, S.J.A.H., 21, 22, 26, 27, 28, 29, 30, 36, 99, 100, 101, 102, 103, 104
Steenbakkers, S.P.M.F., 112
Surminski, mw. M.J.G.P., 25, 82, 94
Tevkir, mw. drs. G., 10
Voorzitter, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 118
Vreugdenhil, ing. H.J., 39, 62, 63, 72, 73, 75, 76, 83, 88, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109
Vugt, drs. R.J. van, 97
Wel, ir. M.C. van der, 17, 18, 23, 24, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 52, 53, 56, 89, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110
Willems-Kardol, mw. J.C., 67, 68, 69, 93, 96, 97, 105, 106, 107, 108, 109

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

J. Deneer, loco-griffier

Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Ossendrecht
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklauw, mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dingemans, mw. F.M.	D66	Moergestel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Griensven, D. van	PvdA	Berkel-Enschot
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	's-Hertogenbosch
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Etten-Leur
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Manders, W.J.	VVD	Gemert
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch

Panhuizen, A.V.
Porthoine, P.
Roijackers, mw. H.I.
Roks, L.A.G.
Schüller, mw. drs. I.J.W.
Sloot, mw. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R. van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Tevkir, drs. mw. G.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der
Willems-Kardol, mw. J.C.

VVD
VVD
GroenLinks
PVV
VVD
CDA
GroenLinks
PvdA
SP
SP
CDA
PvdD
D66
ChristenUnie-SGP
CDA
PvdD
PVV

Tilburg
Riethoven
's-Hertogenbosch
Etten-Leur
Woudrichem
's-Hertogenbosch
Oosterhout
Helmond
Breda
Sint-Oedenrode
's-Hertogenbosch
Hoogerheide
Roosendaal
Nieuwendijk
Andel
Rijsbergen
Helmond

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 29 juni 2018

Agenda

- I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda**
- II. Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten de heer C. de Heer, de heer J.M.A. van Agtmaal en tijdelijk lid van Provinciale Staten mevrouw G. Tevkir**
- III. Afscheid van de heer S.P.M.F. Steenbakkers en de heer R.C.P. Kuijken als leden van Provinciale Staten**
- IV. Actualiteit**
- V. Besprekstukken**
 - 31/18 Statenvoorstel Conceptbegroting 2019 Gemeenschappelijke regeling regiotaxi Brabant Noordoost, zienswijze PS**
 - 29/18 Statenvoorstel Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)**
 - 30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering**
- VI. Stemming**
 - 37/18 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 20 april 2018**
 - 31/18 Statenvoorstel Conceptbegroting 2019 Gemeenschappelijke regeling regiotaxi Brabant Noordoost, zienswijze PS**
 - 29/18 Statenvoorstel Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)**
 - 30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering**
- VII. Sluiting**

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 29 juni 2018

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

J. A. Deneer, loco-griffier

Volgens de presentielijst zijn 57 leden aanwezig, te weten:

Van Agtmaal, Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Griensven, Van Gruijthuijsen, De Jonge, Hageman, Van Hattem, De Heer, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, mw. Van der Kammen, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Manders, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Portheine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers, mw. Surminski, mw. Tevkir, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel, mw. Willems-Kardol.

Afwezig: -

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik wil de vergadering openen met het gebruikelijke moment van stilte. Ik wil u daarbij verzoeken te gaan staan.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Gaat u zitten, dank u wel. Ik wil de griffier verzoeken ons mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **loco-griffier**: Er zijn geen berichten van verhindering.

De **voorzitter**: Aanvullingen vanuit de zaal zie ik niet. Dan heet ik u allen zeer van harte welkom, in het bijzonder ook degenen die ons via internet volgen en de bezoekers op onze publieke tribune. Ik heb begrepen dat er vandaag gasten zijn van de fractie van D66. Ze zijn ontvangen door Ineke Griens en Eric Vandewall van D66. Daarnaast ook drie groepen op uitnodiging van de fractie van het CDA, de KBO-afdeling Groenewoud Tilburg, de Heemkundekring Boxtel en de Heemkundekring Steenbergen. Zij zijn ontvangen door Ernst van Welij van het CDA. Vervolgens zijn ook nog actief de deelnemers van de cursus Politiek Actief aanwezig, die als afsluitende bijeenkomst van een intensieve cursus vandaag de Statendag bijwonen. Zij zijn door de griffier ontvangen. Zeer van harte welkom in ons mooie huis van Brabant, fijn dat u belangstelling toont voor het werk dat wij hier voor u mogen doen.

Dan stel ik de agenda aan de orde. Ik meld u dat wij vandaag afscheid nemen van een tweetal van onze leden, René Kuijken en Stijn Steenbakkers. Dat zal aan het einde van de vergadering plaatsvinden, omdat wethouder Steenbakkers vanmiddag al ambtshalve verplichtingen had. Dat combineren we dan in het blokje aan het einde. Het betekent uiteraard niet dat we de beëdiging van de nieuwe leden uitstellen. Dat

zullen we straks aan het begin doen, en dat betreft dus twee vervangers voor de vertrekkende leden en ook één lid van D66 die de zieke Tineke Klitsie voor een tijdje zal vervangen.

Ik meld u verder dat net door de procedurevergadering is besloten u te adviseren een van de voor vandaag ingediende mondelinge vragen toe te laten. Het betreft de vragen van mevrouw Arts van de SP-fractie over de toekomst van Eindhoven Airport na 2019, wel met deze aantekening bij het advies dat de vragen gaan over de bestuurlijke processtappen die daar de komende tijd over gezet worden en niet over de inhoud van het onderwerp, maar puur de bestuurlijke procesvragen die zijn gesteld; die zijn straks even aan de orde. Kan ik u voorstellen met deze agenda vervolgens akkoord te gaan? Wenst iemand daarover het woord of stemming? De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Ik wil mijn teleurstelling uitspreken dat mijn mondelinge vragen inzake lood en cadmium lekkende zonnepanelen, die ook nog eens heel slecht zijn voor de biodiversiteit, niet toegelaten zijn door de procedurevergadering. We zullen ze dan ook als schriftelijke vragen gaan stellen.

De **voorzitter**: Dat was overigens ook het advies van de procedurevergadering om het op die manier te doen. Wij hebben uiteraard afwegingen gemaakt en ik snap de teleurstelling, maar tegelijkertijd is er ook altijd iets van een afweging die daar zo goed mogelijk gemaakt wordt. Maar fijn dat u er nog even zo aandacht voor gevraagd heeft. Dat zullen we dan in de schriftelijke vragen een vervolg zien krijgen. Wenst iemand het woord over de agenda verder? Dat is niet het geval, dan gaan wij nu over tot de installatie van drie nieuwe collega-Statensleden.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten de heer C. de Heer, de heer J.M.A. van Agtmaal en tijdelijk lid van Provinciale Staten mevrouw G. Tevkir

De **voorzitter**: Zoals ik al zei: de heer De Heer zal de heer Steenbakkers opvolgen, de heer Van Agtmaal, overigens ook al eerder lid van onze Staten, de heer Kuijken en mevrouw Tevkir vervangt tijdelijk mevrouw Klitsie, die met ziekteverlof is.

De geloofsbrieven van deze drie nieuwe kandidaat-leden zijn onderzocht door een commissie uit uw Staten, bestaande uit mevrouw Roijackers, voorzitter, de heer Burger Dirven en de heer Spapens. Ik wil de voorzitter van de commissie, mevrouw Roijackers, vragen verslag uit te brengen van de werkzaamheden. Aan haar geef ik het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de heer De Heer, de heer Van Agtmaal en mevrouw Tevkir onderzocht en in orde bevonden. De heer De Heer, de heer Van Agtmaal en mevrouw Tevkir voldoen aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervullen volgens hun eigen opgave geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten. De commissie geeft de Staten dan ook in overweging te besluiten tot toelating van de heer De Heer, de heer Van Agtmaal en mevrouw Tevkir.

De **voorzitter**: Ik wil mevrouw Roijackers namens ons allen danken en haar mede-commissieleden voor de verrichte werkzaamheden en u voorstellen het advies van de commissie over te nemen en tot toelating te besluiten. Wenst iemand daarover stemming? Nee, dan is dat zo bij acclamatie vastgesteld.

Dan wil ik vragen of de bodes de heer De Heer, mevrouw Tevkir en de heer Van Agtmaal hier naar de tafel willen begeleiden voor de beëdiging, die we dan terstond zullen gaan doen, en daarbij wil ik u, zoals gebruikelijk, verzoeken te gaan staan.

De **loco-griffier**: Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **De Heer** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

Mevrouw **Tevkir** (D66): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **loco-griffier**: Ik verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Dat verklaar en beloof ik.

De **voorzitter**: Dan wil ik u namens ons allen van harte feliciteren en veel succes wensen in uw werk. Ter ondersteuning van het plezier alvast een bosje bloemen.

Applaus

De **voorzitter**: Ik schors de vergadering voor enkele minuten, zodat u de nieuwe collega's hiervoor kunt feliciteren.

Schorsing (13.44-13.50 uur)

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering en wil vragen of u uw plaatsen wilt innemen. Wij starten met het eerste onderwerp op de agenda, het vragenhalfuur.

Actualiteit

De **voorzitter**: Zoals al eerder aangegeven, zijn hier aan de orde vragen van het lid mevrouw Arts. Ik geef haar graag bij dezen het woord. Ik meld, voordat ik dat echt doe en mevrouw Arts ook gaat beginnen, dat wij voor Tineke Klitsie een kaart rond zullen doen gaan. U weet wel waarom we dat doen. We wensen haar veel sterkte toe en we zullen die kaart ook nog met wat bloemen begeleiden volgende week. Mevrouw Arts heeft het woord voor het stellen van haar vragen.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

Mevrouw **Arts** (SP): Afgelopen zaterdag werd op zes plaatsen, waaronder Eindhoven, in ons land gedemonstreerd tegen de ongebreidelde groei van de luchtvaart en de effecten daarvan op de omgeving

en het klimaat. Dat raakt ook aan de kwestie over de toekomst van Eindhoven Airport na 2019, en dat geeft aanleiding tot de volgende vragen.

Hoe staat het met het bestuurlijk overleg in Den Haag, nu de maatschappelijke discussie over vliegen, en meer specifiek over Eindhoven Airport, feitelijk al gestart is?

Wanneer kan de regio de beloofde brief over de maatschappelijke discussie rond de toekomst van Eindhoven Airport verwachten? Immers, de huidige vergunning loopt tot januari 2020 en inmiddels is 2018 alweer voor de helft verstreken.

Vraag 3. Is het college als een van de deelnemers aan het overleg in Den Haag bereid aan te dringen op snel meer duidelijkheid in deze kwestie?

Dat waren mijn vragen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Arts voor haar vragen. Gedeputeerde Van der Maat heeft het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, mevrouw Arts, voor de vragen, dank voorzitter. Ik zal mij inspannen om het proces toe te lichten en niet op de inhoud in te gaan, zoals u heeft gevraagd.

Vraag 1: hoe staat het met het bestuurlijk overleg in Den Haag, nu de maatschappelijke discussie over vliegen, en meer specifiek over Eindhoven Airport, feitelijk al gestart is? Volgens mij is die discussie gestart op het moment dat de eerste vlucht vanaf Eindhoven Airport ging. Het is een continu proces volgens mij. Inderdaad is er wel meer dynamiek, dat zie ik ook, maar dat doet niets af aan het feit dat we al langere tijd met Den Haag in overleg zijn. Volgende week woensdag, als dat 4 juli is, volgens mij wel, ja, 4 juli, dan hebben wij – en ‘wij’ is een vertegenwoordiging van de gemeente Eindhoven, een vertegenwoordiging namens de omliggende gemeenten, de directeur van Eindhoven Airport, ikzelf, de staatssecretaris van Defensie en de minister van I&W – overleg. En ik ga ervan uit – dat is ook meteen het antwoord op vraag 3: is het college als een van de deelnemers aan het overleg bereid aan te dringen op snel meer duidelijkheid? –, dat heb ik de vorige keer al gedaan en dat blijf ik doen, maar ik ga er echt van uit dat wij 4 juli in ieder geval helderheid kunnen geven over hoe dat vervolgproces eruit gaat zien. Dat ligt overigens niet aan ons. Onze input is al meermaals duidelijk geweest. En die beloofde brief waar u om vraagt bij vraag 2: ik ga ervan uit dat die dus ook voor de zomer zal komen. Met de kennis die ik nu heb, is dat ook de inzet van de staatssecretaris en de minister, maar het gesprek moet eerst 4 juli plaatsvinden. Ik heb alle hoop dat wij dan uiteindelijk meer duidelijkheid kunnen geven over hoe dat proces gaat. De inhoudelijke wisselingen die we eerder hebben gehad over de kwaliteit van dat proces en de inzet, ja, ik heb van de voorzitter begrepen dat we het daar vandaag niet over gaan hebben, maar ik kan u wel zeggen: die lijn is niet veranderd.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord. Ik wil mevrouw Arts vragen of ze behoefte heeft aan vervolgvragen.

Mevrouw **Arts** (SP): Nee, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Wil een van de andere leden over dit onderwerp nog het woord voeren? Dat is niet het geval, dan is hiermee dit onderdeel van de agenda afgewerkt.

Besprekstukken

31/18 Statenvoorstel Conceptbegroting 2019 Gemeenschappelijke regeling regiotaxi Brabant Noordoost, zienswijze PS

De **voorzitter**: Dan ben ik nu bij het volgende onderwerp op de agenda. Dat betreft het voorstel Conceptbegroting 2019 Gemeenschappelijke regeling regiotaxi Brabant Noordoost, zienswijze PS, bij u bekend onder nummer 31/18. Het woord over dit onderwerp wordt door een tweetal uwer gevoerd. Allereerst de fractie van 50PLUS, de heer Van Overveld. Aan hem geef ik graag het woord. Hij ziet daarvan af. Dan is de volgende op de sprekerslijst de heer Heijman van Lokaal Brabant. Hij ziet daar ook van af. Dan zien wij elkaar op dit onderwerp terug bij de stemmingen.

29/18 Statenvoorstel Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)

De **voorzitter**: Dan zijn wij bij het Statenvoorstel Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL), bij u bekend onder stuknummer 29/18. Mag ik stilte in de zaal? De fractie van de VVD, in de persoon van mevrouw Dirken, heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wanneer ben je zorgvuldig genoeg geweest? Die vraag lijkt bij ruimtelijke plannen langzaamaan belangrijker geworden te zijn dan de doelen die we met zo'n project willen bereiken.

Voorzitter. Bij om en nabij de 3600 pagina's tekst denken veel fanatieke lezers aan verzamelwerken als 'De tandeloze tijd' van A.F.Th. van der Heijden, of 'Lord of the Rings' van Tolkien. Brabanders die nooit bij ruimtelijke projecten betrokken zijn, kijken je dan ook volstrekt ongelovig aan als je vertelt dat we dit aantal, ongeveer 3600 pagina's, nodig hebben om na 11 jaar praten op papier te krijgen waarom de uitvoering van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat volgens het gekozen voorkeursalternatief een goed idee is. Laten we het simpel houden, dat kan ook in een paar regels. Omdat je dan fijner kunt wonen en werken in de kernen, doordat er een betere doorstroming, er meer verkeersveiligheid zal zijn en bedrijventerreinen, zoals Haven 8 in Waalwijk, beter bereikbaar zullen zijn. Omdat het project leidt tot toepassing en bevordering van moderne oplossingen voor snel fietsverkeer. Omdat we ecologische verbindingen willen maken, die nu onderbroken zijn door de A59, zodat je er fijn kunt recreëren. Omdat het landbouwverkeer betere ontsluitingen krijgt in noord-zuidrichting, zodat ook deze ondernemers hun percelen goed kunnen bereiken. En omdat we waterbuffers rond Den Bosch willen creëren, zodat de veiligheid bij hoog water verbetert. Allemaal dingen waar wij als VVD achter staan.

Wanneer ben je dan zorgvuldig genoeg geweest bij de besluitvorming over zo'n project? Volgens de VVD is dat als je alle belangen die in het betreffende gebied spelen goed tegen elkaar hebt afgewogen en dat goed onderbouwd hebt. En nee, dat betekent niet dat iedereen onderaan de streep helemaal tevreden zal zijn. Het betekent volgens ons wel dat iedereen de kans heeft gehad om alle denkbare standpunten naar voren te brengen en open te bediscussiëren.

Wij constateren dat het voorliggende plan in de geest van de Omgevingswet tot stand is gekomen, in samenwerking tussen vele partijen van zowel overheid als niet-overheid. Wie niet betrokken was, heeft op verschillende momenten zijn of haar mening kunnen geven. Dat leidde soms tot aanpassingen, soms niet. We zien in elk geval een grote betrokkenheid bij het proces, ook vanochtend bij de insprekers nog, en spreken onze waardering uit voor alle energie die vertegenwoordigers van groepen burgers hebben getoond om uiteindelijk tot een zo optimaal mogelijk plan te komen. Wij gaan ervan uit dat de gedeputeerde ook tijdens de uitvoeringsfase met deze groepen op soortgelijke wijze in gesprek wil blijven, omdat wij vandaag een plan vaststellen dat nog niet alle details van de uitvoering vastlegt. Wij vragen hem nadrukkelijk hier een toezegging op te doen. En natuurlijk vragen wij daar wel als VVD bij om de uitvoeringsplanning daarbij strak te houden. Na elf jaar praten is het immers de hoogste tijd dat de schop de grond in gaat. Gelet op de vele pagina's onderbouwing die we gekregen hebben en de diversiteit aan aspectrapporten die daar deel van uitmaken, gaan wij ervan uit dat de gedeputeerde ons zo meteen kan

bevestigen dat hij echt niets is vergeten en dat hij echt alles zorgvuldig heeft afgewogen. Datzelfde geldt voor de stappen die hij in de laatste maanden heeft gezet om tot een afgewogen oordeel te komen over het alternatief van de Stichting Van GOL naar Beter en de input die zij van het Ingenieursbureau Rotterdam kregen. Ook hierover graag zijn bevestiging, dat alle aangedragen aspecten zorgvuldig zijn onderzocht, tot aan het laatst ingediende alternatief toe.

Voorzitter. Na alle onderzoeken, aanvullende onderzoeken en adviezen over deze onderzoeken heeft de VVD voldoende vertrouwen in de zorgvuldigheid waarmee het traject is doorlopen. Wat ons betreft dan ook niet langer met elkaar discussiëren, maar nu gaan realiseren. De gedeputeerde wil ons in dat kader ongetwijfeld inzicht geven in de planning voor de realisatie, die wat de VVD betreft zo snel mogelijk mag beginnen.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter. De VVD houdt ook van een goede onderbouwing van de plannen. Als we kijken naar de commissie MER met de rapportage, dan geeft die aan dat er heel veel kwalitatieve gegevens zijn, maar dat heel veel kwantitatieve gegevens ontbreken. Dus van de Ist naar de Soll, van de huidige situatie naar de gewenste situatie ten aanzien van de leefomgeving en ook het geluid, is dat onvoldoende onderbouwd.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Smeets** (GL): Of de VVD het daarmee eens is.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wat de commissie MER op papier zet, zetten zij op papier. En ja, er zijn dingen die je nu nog niet kunt meten, omdat ze er nu nog niet zijn, dat geldt bijvoorbeeld voor geluid, en volgens mij, als u een stukje verder heeft gelezen in die 3600 pagina's, dan staat daar dat er altijd nog metingen zullen zijn nadat een project is gerealiseerd, om te weten of ook gerealiseerd wordt wat je hebt bedacht.

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Maar is het niet handig om van tevoren een nulmeting te doen, zodat je weet dat er echt een optimalisatieslag plaatsvindt en dat je ook kunt toetsen of dat qua leefomgeving erop vooruitgaat, en met name de geluidshinder voor de omwonenden?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Volgens mij zijn er voldoende geluidsberekeningen en geluidsmetingen geweest op alle terreinen waar het gebied betrekking op heeft en kunnen we pas de verschillen daarin zien op het moment dat het project klaar is.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Daar was ik een heel eind mee. Zoals ik zei: wat ons betreft mag de realisatie zo snel mogelijk beginnen, want voor je het weet zijn we weer elf jaar verder en is het ineens 2030.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar bijdrage. Dan is nu de fractie van het CDA aan het woord. De heer Bahar voert het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Voor ons ligt het provinciaal inpassingsplan voor de gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, een plan voor het gebied tussen Waalwijk en Den Bosch-West met ambities op het gebied van economische vitaliteit, mobiliteit, water, natuur, fiets, erfgoed en leefbaarheid in het gebied. Een hele lijst.

Voorzitter. Voordat ik aan mijn bijdrage begin, wil ik graag eenieder bedanken voor de bijdragen en inzet om te komen tot dit totaalpakket dat nu voorligt. Met zoveel ambities in één plan en verschillende belangen geen makkelijke opgave om goed uit te kunnen leggen en ook goed te kunnen begrijpen. Ik wil in het bijzonder onze waardering uitspreken richting alle belanghebbenden en bewoners, die met ruim tweehonderd zienswijzen hebben aangegeven betrokken te zijn bij hun omgeving.

Voorzitter. Ik sta vandaag graag met u stil bij de volgende drie onderwerpen: 1. de A59, oorzaak en oplossing van het probleem; 2. de communicatie en zienswijzen rondom de alternatieven; 3. aandacht voor de kwaliteit van leefbaarheid.

Voorzitter. Het eerste punt: A59, oorzaak en oplossing. Voorzitter. Hoewel de GOL-plannen een totale gebiedsontwikkeling betreffen, zijn met name de verkeersafwikkeling en hieruit voortvloeiend zorgen over de kwaliteit van de leefomgeving, zoals geluid, luchtkwaliteit en veiligheid, onderwerpen die veelvuldig terugkomen in de zienswijzen en alternatieven. Voorzitter. De GOL is noodzakelijk, omdat in de huidige situatie sprake is van een dichtbevolkt gebied, en intensief gebruikt, aan beide zijden van de A59, die tevens een barrière vormt tussen zuid en noord. Noodzakelijke toekomstige ontwikkelingen, zoals de bouw van meer huizen en uitbreiding van industrieterreinen, zullen er ook voor zorgen dat deze knelpunten alleen maar erger worden in de toekomst. Feit is en blijft dat historisch gezien te dicht tegen de A59 is gebouwd en dat de beschikbare ruimte beperkt is. Als we het hebben over structurele oplossingen, dan ligt wederom ook het antwoord bij de A59. Een aanpak van de A59 zou immers aanpassingen in het onderliggend wegennet beperken. De realiteit is dat de A59 vanuit het Rijk op korte termijn geen prioriteit heeft.

In dit kader de volgende vragen aan onze gedeputeerde. Kan de gedeputeerde bevestigen dat de voorliggende GOL-plannen geen belemmering vormen voor een toekomstige aanpak en ontwikkeling van de A59? Kan de gedeputeerde toezeggen dat we richting het Rijk blijvend aandacht vragen voor de A59? Dan het tweede punt: communicatie, zienswijzen en alternatieven. Voorzitter. De GOL kent een lange geschiedenis, met een start op 12 december 2012. Twintig samenwerkende partijen die gedurende de hele periode continu in gesprek zijn geweest en omgevingscommunicatie heeft plaatsgevonden met betrokkenen. Zoals ook is gebleken uit de zienswijzen, zijn er echter meerdere invalshoeken, meningen en verwachtingen over de oplossing voor het gebied. Voorzitter. In het kader van de Omgevingswet en -visie is het van belang dat we scherp zijn op trajecten waarbij we meerdere ambities samenbrengen en dit ook in gesprek met de omgeving tot stand willen brengen. Het feit dat we veelvuldig communiceren en in gesprek zijn biedt helaas nog geen garantie dat we elkaar goed begrijpen en oplossingen kunnen plaatsen en zorgen kunnen wegnemen. De vraag aan de gedeputeerde is dan ook: welke leerpunten nemen we mee vanuit dit proces naar de toekomst, als het gaat om begrijpelijk en gedragenheid van complexe samenhangende ambities, te communiceren?

Voorzitter. Ik ga over tot mijn derde en laatste punt. Voorzitter. Graag kijk ik met u vooruit naar de voorliggende plannen en realisatie, die ook dus nodig zijn in het kader van de ontwikkeling van het gebied. De gevolgen voor de kwaliteit van de leefbaarheid verdienen echter hierbij bijzondere aandacht. We zien namelijk terechte zorgen van de bewoners.

Voorzitter. Als uitgangspunt is genomen dat de kernen zoveel mogelijk worden ontlast en de verkeersafwikkeling zich concentreert op wegen die hiervoor zijn geëigend. De zorgen van omwonenden

van juist deze gebieden, die intensiever gebruikt zullen worden, zijn dan ook begrijpelijk. We hebben nu al geluids- en fijnstofproblematiek rondom de A59, die onder andere heeft geleid tot een lagere snelheid van 100 km per uur. Gevoelsmatig brengt een parallelweg of hoofdweg voor verkeersafwikkeling deze problematiek dan ook dichterbij. Als CDA zouden wij graag zien dat, als wij in het belang van de totale regio een beroep doen op deze specifieke omwonenden, deze ook extra aandacht krijgen. Wij vragen de gedeputeerde dan ook om niet alleen te kijken naar wat noodzakelijk is op deze gebieden, maar ook wat nodig is. Enkele vragen hierover aan de gedeputeerde. Zijn alle mitigerende maatregelen op het gebied van geluid, fijnstof en veiligheid reeds bekend en definitief, of zal een deel nog geconcretiseerd of verbeterd moeten worden na realisatie, op basis van werkelijke metingen? Op welke wijze is geborgd dat de voorbereidende werkzaamheden, zoals een gemeentelijk vervoersplan, voor uitvoering door gemeenten ook in lijn lopen met de uitvoering van de GOL-plannen? Samenwerking met de gemeenten en de plannen die daar liggen is zeker ook relevant. En op welke wijze wordt geborgd dat het onderliggend wegennetwerk ook gebruikt wordt waarvoor het is bedoeld, en geen sluiproute wordt?

Voorzitter. Zoals u gewend bent van ons, denken wij graag mee in oplossingen, innovatieve oplossingen die ook passen bij de ambities van dit college, een extra stap om de leefbaarheid te verhogen op deze drukke straten. Dat heeft deze regio nodig.

Voorzitter. Wij zien een mooie kans om een brug te slaan naar de energietransitie, een ambitie die nog ontbrak binnen de GOL, en transformatie naar 'nul-op-de-meterwoningen'. Door huizen die getroffen worden te voorzien van een geluidsisolerende schil met gesloten voorgevel, in combinatie met een luchtwarmtecirculatiesysteem, kunnen zowel de gevolgen van het GOL worden verzacht als 'nul-op-de-meterwoningen' worden gerealiseerd. Aangezien dit heel veel particuliere koopwoningen betreft, hoort hier uiteraard ook een onderzoek bij naar een soort organisatiestructuur voor financiering, uitvoering en beheer van de maatregelen, waarbij de besparing op de energiemeter ook als investering kan dienen voor deze ombouw. Een vorm van sociale innovatie, waarbij we de energietransitie bij koopwoningen via een centrale organisatie kunnen regelen. We zien hier een uitgesproken kans en zien graag een reactie van de gedeputeerde tegemoet op onze motie, die we samen met GroenLinks hierover indienen.

Voorzitter ik kom tot een afronding. Voorzitter. De vaststelling van het PIP en het besluit van vandaag zijn niet het eindpunt van een langlopend dossier, maar juist een startpunt voor realisatie, en daarmee de proef op de som. De plannen en berekeningen zullen tot leven komen in concrete resultaten. Het is van belang dat we juist vanaf deze fase ook aandacht blijven houden of de opgeleverde resultaten aansluiten bij onze doelen en verwachtingen. Ook in deze ontwikkeling zullen we de omgeving mee moeten nemen en daar waar nodig kunnen bijsturen. Mijn laatste vraag aan de gedeputeerde is dan ook op welke wijze we gedurende de realisatie van de plannen de omgeving zullen blijven meenemen in de ontwikkeling en borgen dat onze doelen worden behaald.

Dank u wel.

Motie M 1: 'GOL: Mitigerende maatregelen combineren met energietransitie'.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 29 juni 2018, behandelend het Statenvoorstel 29/18 inzake 'Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)',

constaterende dat:

- Heusden in zijn geheel nog niet klaar is voor het GOL;
- de gemeente Heusden pas in 2018/2019 het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GWP) uit zal werken;

overwegende dat:

- er een besluit moet worden genomen over maatregelen die nodig zijn om in de gehele gemeente te voldoen aan de normen voor fijnstof en geluid;

- hierbij ook gebieden buiten de direct aangrenzende gebieden rond de A59 moeten worden gemitigeerd;
- mitigerende maatregelen tevens bij kunnen dragen aan de energietransitie: optimale woningsisolatie met luchtverwarmings- en zuiveringssysteem dient beide doelen;
- hiervoor in Heusden al diverse goede initiatieven zijn ontwikkeld én uitgevoerd;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- te onderzoeken welke (extra) stappen genomen kunnen worden in de mitigerende maatregelen;
- mitigerende maatregelen voor fijnstof en geluid bij voorkeur te combineren met uitvoeren van energietransitie bij bestaande huur- en koopwoningen;
- in het onderzoek ook de wijze van financiering, organisatie en beheer van de mitigerende maatregelen te beschouwen;
- Provinciale Staten uiterlijk eind 2018 te informeren over de uitkomst van het onderzoek en mogelijkheden;

en gaan over tot de orde van de dag.

Huseyin Bahar, CDA Brabant

Sjo Smeets, GroenLinks”

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar voor zijn bijdrage. De fractie van de SP is dan nu aan het woord, bij monde van mevrouw Arts, die ik het woord geef.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Vandaag besluiten wij over het provinciale inpassingsplan voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, kortweg GOL, een gebied rond de A59 met de gemeenten Waalwijk, Heusden en Den Bosch. Terugkijkend realiseer ik me dat ondanks de looptijd van het hele project de provincie pas in juni 2014 trekker werd van de hele planprocedure. Toen stonden al een aantal zaken in de steigers. Maar het was en is geen eenvoudige opgave. De plannen omvatten een breed scala aan natuur, waterveiligheid, cultuurhistorie, recreatie, landbouw en verkeersverbindingen.

Mijn fractie is over het algemeen tevreden over wat er op het gebied van waterveiligheid, cultuurhistorie, recreatie en landbouw binnen de plannen voorgesteld wordt. Wat moeilijker ligt dat op het gebied van verkeer en daar waar dat de natuur raakt. Bij verkeer gaat het natuurlijk in de eerste plaats om de A59. Wij constateren samen met Brabant Advies, de Provinciale Raad voor de Leefomgeving, en nu citeer ik uit hun eigen rapport: “dat tot nu toe” – en zij hebben een rapport van eind februari 2018 – “de A59 buiten beeld blijft in de GOL-plannen, terwijl hier in eerste instantie de oorzaak van de verkeersproblematiek ligt en daarmee ook de sleutel voor structurele en meer toekomstgerichte oplossingen. Ons is ook bekend dat de provincie meermalen tevergeefs het Rijk heeft aangesproken om prioriteit te geven aan de A59. Wij constateren hiermee dat de provincie zich samen met haar partners vanuit de huidige mogelijkheden en kaders moet concentreren op verbeteringen van het onderliggende wegennet.” Einde citaat. Voorzitter. Dit citaat verwoordt precies hoe wij er als fractie tegenaan kijken. Het zint ons absoluut niet hoe het Rijk ten aanzien van de A59 opereert, inclusief het dossier Hooipolder, maar dat is vandaag niet aan de orde. Wij sluiten dus ook aan bij de vraag die het CDA gesteld heeft over blijvende aandacht in Den Haag hiervoor. Maar goed, we moeten dus roeien met de riemen die we hebben. Veel informatiesessies, schetssessies, expertsessies en ook een werkbezoek van de Staten aan het gebied zijn er de afgelopen jaren geweest. Ik heb er zelf ook een aantal mogen bijwonen. Veel inbreng was er van omwonenden, vaak zeer ter zake kundig en gedreven. De plannen zijn daardoor meerdere malen aangepast en verbeterd. Het past om hier een woord van dank uit te spreken, zowel naar de bewoners als naar het ambtelijk team dat al deze inbreng heeft aangehoord en verwerkt. Naast aanpassingen heeft het ook geleid tot meer aandacht voor bijvoorbeeld de rol van de fietsen, met een snelfietsroute, het OV en het toepassen van smart mobility.

De **voorzitter**: Interruptie Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan mevrouw Arts via u, voorzitter. Hoe ziet mevrouw Arts de verbetering van de A59? Waar ...? Hoe moet ik dat zien en hoe moet, ja, het college dit gaan voorstellen richting Den Haag?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. Ik denk dat het een heel apart project is om even te kijken hoe je de A59 verder kunt optimaliseren. Dat maakt nu geen deel uit van de plannen en ik heb me daar dus ook niet heel erg in verdiept. Dat er mogelijkheden zijn, is ongetwijfeld zo, want de A59 functioneert op dit moment niet optimaal.

De **voorzitter**: De heer Bakker. Microfoon.

De heer **Bakker** (PVV): Ja, nu zie ik een rood lampje. Zou het denkbaar zijn dat bijvoorbeeld de SP voor twee keer drie rijstroken zou zijn?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Nou, ik geloof dat ik in mijn eerste beantwoording al duidelijk heb gemaakt dat ik dat niet heb bestudeerd, dus ik ga daar nu niet ja of nee op zeggen. Maar je zou moeten kijken wat de meest optimale versie van de A59 zou kunnen zijn. Als dat uiteindelijk zou betekenen dat daar een verbreding plaats moet vinden, dan moet je daarover praten, ja, maar ik ga er niet op voorhand van uit dat er extra asfalt moet komen. Je zou ook andere oplossingen kunnen verzinnen, maar nogmaals: dat is niet de range van dit onderwerp op dit moment.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik moet even kijken waar ik gebleven ben. Ja, ik was bij de samenvatting van alle inbreng die er geweest is vanuit bewoners. De plannen zijn uiteindelijk vele malen beter – mede door de bewoners en de Stichting Van GOL naar Beter – dan toen de provincie met het geheel startte.

Wat ons betreft blijven er twee pijnpunten over, allereerst de Baardwijkse Overlaat. Wij vinden dat ingrepen in gebieden als de Baardwijkse Overlaat tot het allernoodzakelijkste beperkt moeten worden en we hebben wat dit betreft de vraag aan GS: kan de gedeputeerde ons het comfort geven dat dat inderdaad het geval is en dat daar ook tijdens de uitvoering van de plannen nog aandacht voor blijft?

Dan de discussie rond de variant 72A-verbeterd van de Stichting Van GOL naar Beter. Er is een hele, soms warrige, discussie ontstaan of deze variant meegenomen is in het besluitvormingsproces en of ze een volwaardige oplossing biedt voor de op te lossen problemen en of deze variant uit het voorliggende budget betaald kan worden.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. We zijn nu, denk ik, een aantal jaren in discussie over de Baardwijkse Overlaat. U vraagt nu de gedeputeerde of het echt noodzakelijk is om daar

een ingreep te plegen met wegen in de natuur, maar denkt u nu werkelijk dat nu, op dit moment, de gedeputeerde u gaat vertellen dat het niet nodig is?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Nee, dat verwacht ik niet. Ik verwacht wel dat hij een toezegging zal doen dat hij alles zal doen, ook als het werk aan de gang is, om alle ingrepen tot het allernoodzakelijkste te beperken. U weet dat je bij een dergelijk project nooit van tevoren kunt voorzien wat je allemaal tegenkomt en onze insteek is dat hij de mensen die daar de uitvoering ter hand nemen, op pad stuurt met de mededeling: jongens, als iets niet nodig blijkt te zijn, dan overleggen we even of het inderdaad achterwege kan blijven.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, ik denk dat het resultaat is dat er wegen door de natuur gaan lopen. Dus ik vraag me even af wat u dan ziet als zijnde van wat dan eventueel niet gedaan zou moeten worden. Bedoelt u daar ook mee dat de ingreep in de natuur eigenlijk zo min mogelijk moet zijn, dus zo maximaal mogelijk natuur?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dat heb ik net gezegd.

Dan de discussie rond de variant 72A-verbeterd van de Stichting Van GOL naar Beter ...

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ja, dank u, voorzitter. Mevrouw Arts, ik ben nog een beetje schimmig over wat u nu wilt in de Baardwijkse Overlaat. Wat zijn uw concrete verwachtingen ten aanzien van de gedeputeerde, behalve maximale inspanning om nog iets te realiseren, maar wát dan?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Het lijkt mij dat ik dat niet voor niets aan de gedeputeerde vraag. U vraagt nu aan mij een antwoord op een vraag die ik aan de gedeputeerde stel, dat lijkt me een beetje een rare situatie.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Arts** (SP): Er is een hele, soms warrige, discussie ontstaan of deze variant meegenomen is in het besluitvormingsproces en of ze een volwaardige oplossing biedt voor de op te lossen problemen en of deze variant uit het voorliggende budget betaald kan worden. Uiteindelijk hebben de antwoorden van GS er ons steeds meer van overtuigd dat deze variant als alternatief voor de voorliggende plannen niet uitvoerbaar is binnen het huidige budget. Wij snappen dat dit een bittere pil is voor de stichting, maar hier stuiten we ook op het probleem van de houding van het Rijk ten aanzien van de A59, en daar heb ik het al over gehad. Helaas krijgt dus niet iedereen zijn zin binnen de voorliggende plannen. Ook op het onderliggende wegennet zal de verkeersintensiteit niet altijd gelijk blijven, of afnemen, maar als men aan de slag gaat, dat men dan toch hier of daar, binnen de grenzen van de huidige PIP's, optimalisering en extra mogelijkheden voor maatregelen vindt. Welke mogelijkheden GS hier zien, is ook een vraag aan de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Interruptie Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u, voorzitter. Mevrouw Arts, er is een rapport van Ingenieursbureau Rotterdam waarin staat dat de plannen van de verbetervariant 72A nauwelijks duurder uit gaan vallen. De achterliggende cijfertjes zijn ook beschikbaar en met een gesprek en een goede bak koffie was 'Van GOL naar Beter' zelfs bereid om die cijfers ja aan de gedeputeerde te overleggen. Bent u het met mij eens dat we vandaag dit besluit over de PIP's helemaal niet moeten nemen, maar dat we gewoon de procedure hadden moeten uitstellen en dat alles gewoon met elkaar vergeleken had moeten worden?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ik heb de technische vragen die de Partij voor de Dieren hierover, over precies dit onderwerp, gesteld heeft, tot mij genomen en die hebben mij uiteindelijk ervan overtuigd, en mijn fractie, dat het binnen dit huidige budget niet mogelijk is.

De **voorzitter**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Ondanks dat een gerenommeerd bedrijf, zoals het ingenieursbureau van de gemeente Rotterdam – wat niet de Jumbo is in-weet-ik-het-wat, het is echt een gerenommeerd bedrijf – zegt met ... ja, gewoon, dat het voor hetzelfde bedrag, of misschien iets meer, te realiseren is?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, het punt is dat u de deskundigheid die wij als provincie aangetrokken hebben voor dit project, in twijfel trekt, en dat is uw mening; die deel ik niet.

De **voorzitter**: Mevrouw Arts vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Arts** (SP): Tot slot, voorzitter, nog een vraag aan het college. Voor hoe lang gaan deze plannen op verkeersgebied soelaas bieden, als er op korte termijn met de uitvoering begonnen kan worden? Immers, door het aantrekken van logistieke bedrijvigheid naar de regio wordt de druk op de A59 alleen maar groter.

Tot zo ver mijn bijdrage,

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Arts voor haar bijdrage. Dan is nu het woord aan de PVV-fractie bij monde van de heer Bakker, aan wie ik nu het woord geef.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u, voorzitter. Even kijken ... Voorzitter, vragen, vragen en nog eens vragen. Dat is wat mijn fractie heeft naar aanleiding van het Statenvoorstel, met daarin de provinciale inpassingsplannen voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, wat we hier vanmiddag behandelen. Geen vragen om het college, en in het bijzonder gedeputeerde Van Merrienboer, hoofdpijn te bezorgen op een moeilijk en omvangrijk dossier, maar om de bewoners van de gemeente Heusden en de gemeente Waalwijk van hun hoofdpijn af te helpen. Voor ons, in de Bossche toren, is dit Statenvoorstel een van de laatste daden voor de zomerse recesbarbecue, voor de Langstraaterianen kán – met de nadruk op kan – een ja van de Staten voor de PIP's, zoals ze er nu liggen, het begin zijn van een verbouwing van de Langstraat, wat absoluut geen steentje bij gaat dragen aan vertrouwen in de

provinciale politiek. Met alle respect voor de opkomstbevorderende bijeenkomsten en de daarbij behorende praatclubjes, georganiseerd hier vanuit het huis, als wij de burger die ons wat te zeggen heeft, suggesties doet over hoe iets eventueel beter zou kunnen, niet series nemen, dan denkt dezelfde burger op 20 maart 2019: provincie, u bekijkt het maar.

Voor ons, als Brabantse PVV, staat vast dat de provinciale inpassingsplannen zoals ze hier voor ons liggen vandaag niet rijp zijn voor besluit.

De **voorzitter**: Interruptie Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel voorzitter. Ik was benieuwd: heeft u de nota met zienswijzen gelezen?

De **voorzitter**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Jazeker.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Heeft u gezien welke aanpassingen, welke pagina's vol met aanpassingen er gedaan zijn in de PIP naar aanleiding van de inspraak?

De **voorzitter**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Er zijn ... Er zijn natuurlijk zijn er aanpassingen gedaan, maar er is één klein dingetje, en dat gaat over de verbeterde variant, ja, waar eigenlijk in feite niks mee gebeurd is.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Bakker** (PVV): Voor ons, als Brabantse PVV, staat vast dat de provinciale ...

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Stelt de PVV-fractie hier nu dat alle onderzoeken en alle gesprekken en alle verdiepende rapporten over de variant die ons ter beschikking zijn gesteld, dat dat niets is?

De **voorzitter**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dat hoort u mij niet zeggen. Wat ons steekt, is dat in het laatste halfjaar, en oké, ik geef toe dat het een Babylonische spraakverwarring is tussen variant 72A en de verbeterde variant 72A, dat daar nou net de bottleneck voor ons zit.

Ik vervolg mijn betoog. Voor ons, als Brabantse PVV, staat vast dat de provinciale inpassingsplannen zoals ze hier nu voor ons liggen, vandaag niet rijp zijn voor besluit. Zoals de Provinciale Raad voor de Leefomgeving het college in hun schrijven van 21 februari 2018 al toefluisterde, en ik citeer: "De raad is voorstander van een open en integrale kijk en afweging. Dat kan ertoe leiden dat een alternatief dat in eerste instantie niet goed uit de bus komt, toch kansrijk wordt. Deze benadering biedt ook de kans om eigenaarschap, verantwoordelijkheid en potentieel van kennis en kunst van burgers en bedrijven voor het gebied te versterken en te benutten." Einde van het citaat.

Waar is de open, proactieve houding voor wat betreft de alternatieven van dit college het afgelopen halfjaar geweest? Ik heb begrip voor de miscommunicatie die ontstaan kan zijn tussen het college en

bijvoorbeeld de Stichting Van GOL naar Beter over variant 72A en de verbeterde variant 72A. Twee verschillende oplossingen, waarbij de recente en de verbeterde variant de oude Waalwijkse straten meer gaat ontlasten, precies hetgeen wat het GOL voor ogen heeft. Tel daarbij een betere ontsluiting van het Bol.com-industrieterrein bij op, en ik weet zeker dat de ambitieuze wethouder Bakker in Waalwijk hiermee ..., dat we wethouder Bakker hiermee aan het kwispelen krijgen, zeker omdat hij snel nog ... nog meer grond wil verkopen. Waarom heeft, ondanks dat de Stichting Van GOL naar Beter hier het college steeds op gewezen heeft, variant 72A constant onder de loep gelegen, voorzitter? Waarom is de verbeterde variant 72A sinds oktober 2017 nooit als uitgangspunt genomen door dit college, bijvoorbeeld in de beantwoording van de door bewoners ingediende zienswijzes? Heeft dit college de verbeterde variant 72A ook voorgelegd aan Rijkswaterstaat?

Voorzitter. Wij zitten ook in dubio. Is de verbeterde variant 72A echt wel beter? Wat gaat deze verbeterde variant betekenen voor het verkeer in de oude kern van Waalwijk en wat gaat dit betekenen voor de snelheid op de A59? Is verbreding naar twee keer drie rijstroken nog wel mogelijk na een realisatie van de verbeterde variant 72A? Wij willen graag appels met appels vergelijken in een serieuze doorrekening, zoals het ontwerp wat nu in de PIP-West is opgenomen, doorgerekend is. Voorzitter. We hebben sinds oktober 2017 hiervoor de ruimte gehad. Ik hoop niet dat de gedeputeerde nu komt met de dooddoener: we hebben hier geen tijd meer voor, we moeten door. Nu het besluit uitstellen, de verbeterde variant 72A gedegen gaan onderzoeken, proactief de Stichting Van GOL naar Beter uitnodigen, met elkaar praten, een win-winsituatie creëren richting de 20ste maart volgend jaar. Wellicht gaan we dan nog wel geld overhouden in ons opkomstbevorderingspotje.

Ik zeg niet dat de verbeterde variant 72A het gaat redden, en eerlijk is eerlijk: als dat zou blijken, voorzitter, of als zou blijken, voorzitter, dat na appels met appels vergelijken het huidige ontwerp in de PIP-West beter is qua kosten en verkeersdoorstroming dan de verbeterde variant 72A, dan – en let op wat ik ga zeggen, want het is vrij zeldzaam – dan vindt gedeputeerde Van Merrienboer ook de PVV aan zijn zijde. Stel dat de verbeterde variant op alle vlakken goed uit de bus gaat komen, dan kunnen we de Baardwijkse Overlaat laten zoals deze is, dan kunnen we de prachtige voormalige Spoordijk laten liggen zoals deze nu ligt, iets wat bij Waalwijkers en bij de Drunenaren hoog zit, voorzitter. En mocht er onverhoopt een probleem zijn voor het landbouwverkeer, om na realisatie van de verbeterde versie 72A van de ene kant naar de andere kant van de A59 te komen, dan stel ik voor om een ecologische verbindingzone in te gaan ruilen voor een agrarische verbindingzone.

Voorzitter. Nu uitstel van besluit kan tijdswinst op gaan leveren op de langere termijn. Nu een goede, gedegen en serieuze afweging van de verbeterde variant 72A kan een gedwongen pas op de plaats door de Raad van State voorkomen en deze Raad van State-pas op de plaats zal het kwispelen van wethouder Bakker in Waalwijk doen veranderen in een spontaan staart tussen de benen, omdat hij dan nog langer moet gaan lopen wachten voordat hij verder kan met zijn industrieterrein. Daarom vraag ik het nog eens duidelijk: is dit college bereid om de besluitvorming voor wat betreft de PIP's Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat uit te stellen? En zo nee, is er geen vrees voor een Raad van State-pas op de plaats?

De **voorzitter**: Interruptie Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Bakker. Denkt hij nu echt hè, u stelt de gedeputeerde de vraag of hij de besluitvorming wil uitstellen. Denkt u nu echt dat hij dat gaat doen, mijnheer Bakker?

De **voorzitter**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): U wilt niet weten, mijnheer Smeulders, wat voor invloed ik af en toe kan hebben. Ik kijk thuis ook naar mijn vrouw in ieder geval, dus ...

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter, ik wil daar de details niet van weten.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de heer Bakker zijn betoog vervolgt en gaat afronden.

De heer **Bakker** (PVV): Eens even kijken. Nu even pauze geeft ook de gemeente Heusden de tijd om eens na te gaan denken en werk te gaan maken over hoe na de realisatie van de GOL de dikke verkeerslijnen in de kern Vlijmen moeten gaan lopen. Bijzonder ...

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben bang dat de heer Bakker ook iedereen op het verkeerde been zet, want het wel of niet instemmen met de PIP's van de GOL, daar gaan wij zelf over en niet de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Ik heb wat vandaag met rode knopjes. Daar heeft u ... Daar heeft u een punt, maar in principe zou in theorie de gedeputeerde het voorstel terug kunnen trekken, al verwacht ik niet dat dat gaat gebeuren, maar goed.

Bijzonder dat we van – wacht even – bijzonder dat we van insprekers moeten horen dat hier nog steeds onduidelijk over bestaat. Rondwegen aanleggen is één en verdere afwikkeling van het verkeer is in mijn ogen twee. Een zeer slordige zaak, zo vindt de PVV, zeker bij zo'n integrale gebiedsopgave. Gaat het college namens de provincie, die in een regisseursrol zit in deze gebiedsontwikkeling, hierover nog aan tafel met de gemeente Heusden?

Wat uiteindelijk de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat voor nettowinst op gaat leveren voor het verkeer op de A59 tussen Waalwijk en Den Bosch moet in de toekomst gaan blijken. Het snelfietspad zal geen enkele invloed gaan hebben tijdens een regenachtige spits. Dat een ree straks eerder vanuit de Drunense Duinen in Doeveren aan de Bergsche Maas staat dan een automobilist vanuit Waspik in Den Bosch, is, denk ik, iets waar we rekening mee moeten gaan houden. We hebben één wetenschap: de GOL is voorbereid op twee keer drie rijstroken – zo hebben we al een paar keer uit de mond van de heer Van Merrienboer mogen horen – en die twee keer drie rijstroken zijn hard nodig om Midden-Brabant rijdende te houden.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Bakker** (PVV): Ik wilde mijn laatste woorden uitspreken.

De **voorzitter**: Althans vandaag, denk ik. Gaat uw gang.

De heer **Bakker** (PVV): Althans voor dit betoog. We hebben één wetenschap: de GOL is voorbereid op twee keer drie rijstroken, en die twee keer drie rijstroken zijn hard nodig om Midden-Brabant rijdende te houden. Niet stapvoets, maar vol gas.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bakker. Dan is nu de fractie van D66 aan het woord bij monde van mevrouw Dingemans. Aan u het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Het gesprek over de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat lijkt zich de afgelopen maanden toe te spitsen op één onderdeel, de Baardwijkse Overlaat. Uiteraard wil de fractie van D66 graag haar mening hierover delen, maar voordat ik dat doe wil ik graag stilstaan bij de andere aspecten van dit dossier, want de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat houdt zoveel méér in. Er wordt gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving, natuur, waterveiligheid, bereikbaarheid én verkeersveiligheid. En zoals onze collega Tineke Klitsie dat zo mooi omschrijft: we proberen alle ruimtelijke ambities met een schoenlepel in een beperkte ruimte te persen, en dat is zelfs in de Langstraat geen gemakkelijke opgave.

De provincie werkt als gebiedsregisseur samen met negentien partijen en het ambitieniveau van het college is hoog. Er zijn extra versnellingen gerealiseerd, zoals het snelfietspad tussen Waalwijk en Den Bosch, en er zijn extra verbeteringen gerealiseerd, zoals ecologische verbindingzones. Wat ooit startte als een opgave om de leefbaarheid, gezondheid en waterveiligheid in de Langstraatedorpen te verbeteren, is nu een volwaardig gebiedsontwikkelingsproces geworden voor een groot gebied. Gedurende dat proces werd de puzzel wel steeds groter en steeds complexer, maar hij is gelegd en ligt vandaag ter besluitvorming voor.

Voorzitter. D66 heeft zich sinds de vorige bestuursperiode altijd sterk gemaakt voor duurzame gebiedsontwikkeling, met ruimte voor mens en natuur. Verbinding van bestaande natuurgebieden moest zorgen voor robuuste natuur in het gebied en we vroegen aandacht voor het beleefbaar maken van die natuur, zodat Brabanders er ook van kunnen genieten. Vandaag noteren we ook pluspunten voor cultuurhistorie, slimme mobiliteitsoplossingen en mensgerichte verkeersmaatregelen. Maar D66 ziet als belangrijkste winstpunt van de GOL-plannen dat het gezonder werken en wonen wordt in de Langstraat. De Provinciale Raad voor de Leefomgeving zegt hierover in zijn advies dat dit ontwerpplan met extra groen, wandelroutes en fietspaden een beperkt positief effect is op de gezondheid. Terecht stelt hij vervolgens de vraag hoe we dat effect dan gaan meten. Ons advies: laten we dat vooral, als de plannen gerealiseerd zijn, aan de inwoners zelf gaan vragen.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Een goed moment dan om te interrumperen, want bewoners zeggen ook dat ze niet erg blij zijn met het afbreken van de spoorbrugverbinding, waar u zich ook hard voor maakt, denk ik, om die te behouden, en dat de natuurontwikkeling wel minimaal is met 25 meter, en u maakte zich daar ook hard voor, heeft u net gezegd in uw bijdrage. Wat gaat u nu aan GS vragen op dat gebied? Vindt u dit allemaal voldoende?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Uw exacte vraag is me niet helemaal duidelijk. Laten we het wel even hebben over die spoorbrug: die fietst helemaal niet zo lekker op dit moment, dus ik ben best voorstander van het aanpassen daarvan. En uw andere vraag is me niet helemaal duidelijk, sorry.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, nogmaals in eerste termijn dan, om te herhalen. Maar die spoorbrug, die verdwijnt voor een deel en daar zijn heel veel bezorgde geluiden over. Dus als u zegt: ik zet mij in voor die cultuurhistorie, dan gaan we die hier voor een stuk tenietdoen. En het tweede punt is, en dat is ook vanuit de lokale natuurverenigingen, ook door andere partijen, hier genoemd, dat de natuurontwikkeling, die oost-westverbinding, echt minimaal is. Dus is dat uw maximale inzet dan?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Oké, dan snap ik uw vraag. Ja, u praat waarschijnlijk namens bepaalde inwoners, van andere inwoners hoor ik juist dat ze heel erg blij zijn met het snelfietspad en met de geplande brug, en met het gebruik van de oude pijlers van de brug, om juist weer een nieuwe fietsbrug te maken. Dus wat mij betreft zijn er net zoveel geluiden, zoals vanochtend die mevrouw van het Monumentenhuis, die juist heel enthousiast is over de plannen rondom de fietsbrug.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, natuurlijk zijn er positieve en negatieve geluiden, maar als iets verdwijnt, dan is het er niet meer. Dus u kunt wel zeggen: we maken gebruik van bestaande pijlers, maar het is een beetje raar om te zeggen: we hebben de fundering nog en we zetten er iets nieuws bovenop. Dan is de cultuurhistorie toch wel een beetje verdwenen, toch?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Nee, dan wordt de cultuurhistorie juist versterkt, omdat je oude elementen die nu geen waarde meer hebben straks weer nieuwe waarde geeft, en dat is volgens mij juist wat we doen met deze ontwikkeling.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt, alhoewel de heer Meijer de indruk wekte dat hij het woord wilde voeren, maar dat zal wel zijn om te zeggen dat hij blij is dat er geen paaltjes staan op dat fietspad. Gaat u verder.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ook de heer Meijer is niet enthousiast over het huidige wegdek van het fietspad, kan ik u vertellen.

Voorzitter. De fractie van D66 heeft dit dossier beoordeeld aan de hand van drie vragen die wij onszelf vooraf stelden. Is er een zorgvuldig proces doorlopen? Hebben alle betrokkenen voldoende gelegenheid gehad om hun mening te geven over de plannen? En: zijn eventuele alternatieven goed genoeg onderzocht? Deze derde vraag lijkt vandaag centraal te staan, maar ook de vraag of alle relevante feiten op tafel zijn gekomen en goed onderzocht zijn, of alle wensen en bedenkingen op tafel zijn gekomen, is voor ons belangrijk, en: is er voldoende gecommuniceerd met de direct betrokkenen? Graag ga ik op deze drie vragen nader in.

Er zijn zeventig unieke zienswijzen ingediend en de samenspraakfase is met ruim anderhalf jaar verlengd. Er zijn twee alternatieve varianten in expertsessies aanvullend onderzocht. Voor ons als Statenleden waren er, en mevrouw Dirken zei het al, duizenden pagina's tekst, er waren rondvraagmomenten, themabijeenkomsten, er waren insprekers, tot aan vandaag, en we hebben een nota van beantwoording zienswijzen gehad. Kortom, er is heel veel gebeurd in dit proces en er zijn heel veel inhoudelijke aanpassingen gedaan in het uiteindelijke PIP op basis van al die inspraak.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. Ik wilde graag nog eventjes terugkomen op de interruptie van daarnet, want mevrouw Dingemans heeft geen antwoord gegeven op de vraag over de EVZ. De breedte van de EVZ, zoals die nu gepland is, is 25 meter, en dat is eigenlijk minimaal. Wilt u daar nog iets over zeggen alstublieft?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Jazeker. De vraag van uw collega ging volgens mij vooral over de fietsbrug en het gebruik van de pijlers daarvan. Er zijn normen volgens mij wat betreft de EVZ en volgens mij voldoet de PIP volledig aan de normen die daarvoor gelden.

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ik weet dat er normen zijn, maar 25 meter is dus het minimum van de breedte, dat is niet wat je robuust noemt.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Volgens mij gaan we wel degelijk robuuste natuur aanleggen, want dankzij die EVZ gaan we wel verbindingen leggen tussen natuurgebieden die nu slecht verbonden zijn.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dus in die zin zien wij wel een plus op het gebied van de EVZ.

Goed. Er was ook heel veel communicatie, gelukkig, met de regio, en er is een website waar ongelooflijk veel informatie op staat. Maar goed, met alle inhoudelijke informatie en achtergrondrapporten, adviezen en tekeningen en wat we allemaal hadden, de visie van Brabant Kennis niet te vergeten, de werkbezoeken in het gebied die we hebben gehad en waar we konden ervaren, ter plaatse, hoe krap de ruimte is en welke overlast de dorpskernen op dit moment ervaren. En, zoals dat wat ons betreft hoort in zo'n proces, waren er Brabanders die zich verenigden en als gesprekspartner van de provincie en de stuurgroep optraden, zoals de Stichting Van GOL naar Beter. Deze stichting heeft wat ons betreft, net als alle andere betrokken partijen, heel goed gewerkt in dit proces. Er leven natuurlijk wel verschillende geluiden in de achterban die niet allemaal door zo'n stichting worden vertegenwoordigd, maar ja, zo gaat dat in een democratie: er moet ruimte zijn voor meningsverschillen, als je maar met elkaar in gesprek blijft.

De Stichting Van GOL naar Beter heeft op eigen initiatief een alternatief laten uitwerken en doorrekenen. De vraag ligt vandaag voor of dit echt een verbetering is. Zelfs de PVV heeft daar twijfels over. De gedeputeerde heeft bij meerdere gelegenheden uitgelegd dat deze variant niet tegemoetkomt aan de doelstelling van het GOL en, niet onbelangrijk, beduidend duurder is. Daarnaast ligt er die rijkseis van 130 kilometer per uur, daar mogen we simpelweg niet van afwijken. De variant 72A is daarmee geen reëel alternatief. D66 twijfelt niet aan dit oordeel van het college, omdat de variant meermalen uitgebreid is onderzocht. Dat dit oordeel teleurstellend is voor de stichting, begrijpen we heel goed. Er moeten keuzes gemaakt worden en dat betekent dat niet iedereen zijn zin krijgt. Maar iedereen die dat wilde heeft tenminste wel voldoende gelegenheid gehad om zijn wensen te uiten.

De gekozen oplossing voor de Baardwijkse Overlaat is uiteindelijk niet ideaal, want asfalt en natuur gaan nou eenmaal niet lekker samen. Het puzzelstukje past als het ware niet goed in de GOL-puzzel. Wij

hebben als fractie onderzocht of er nog oplossingen te bedenken zijn die de bezwaren van belangenverenigingen weg kunnen nemen en opties om te kijken of we toch nog misschien minder asfalt kunnen aanleggen in de natuur. Maar ja, die opties bleken dan ook weer allerlei nadelen te hebben. Kortom, er lijkt gewoon geen ideale oplossing te zijn waar alle partijen tevreden mee kunnen instemmen. En dan resteert wat ons betreft de vraag: hoe kunnen we natuurkwaliteit en robuustheid dan zo optimaal mogelijk maken *binnen* de voorliggende inpassingsplannen? Welke ruimten liggen er nog voor optimalisering, wat heeft het college nog in petto? En we willen graag dat de gedeputeerde vandaag ook voor de volgers buiten deze zaal nogmaals toelicht welke maatregelen hij in de GOL-plannen heeft voorzien om de natuur in de Baardwijkse Overlaat verder te versterken. Dat is misschien ook meteen nog een aanvullend antwoord op de vraag van mevrouw Surminski. Want, gedeputeerde, optimaliseren is een werkwoord. We zijn heel tevreden met uw toezegging in de themabijeenkomst van 23 februari om te blijven zoeken naar die optimaliseringsmogelijkheden, ook in de realisatiefase, bijvoorbeeld ten aanzien van die EVZ, faunapassages en het natuurnetwerk. En die robuuste natuurkwaliteit, last but not least, ook die zonder aanvullende financiële consequenties, daar zijn we wel benieuwd naar hoe u dat voor u ziet. Het is in ieder geval goed dat ook het Groenontwikkelbedrijf hierbij betrokken is, om vanuit de provinciale ambities voor het natuurnetwerk ook haar steentje bij te dragen. Maar ik zei al: optimaliseren is een werkwoord. Dus laten we er vanuit Provinciale Staten, ook vanuit onze controlerende rol, op toezien dat er voldoende aandacht voor blijft.

Hoe nu verder? Voorzitter. Met Yves de Boer is dit proces gestart en Erik van Merrienboer heeft het na vandaag afgerond, maar een groot deel van de realisatie zal in de volgende bestuursperiode plaatsvinden en wellicht dat dan een gedeputeerde van een andere partij het stokje weer overneemt. Hoe borgen we dat het streven naar optimalisatie door een volgend college wordt overgenomen en de aanpak wordt voortgezet? D66 maakt daar vandaag al graag goede afspraken over.

Voorzitter. De D66-fractie heeft alle aspecten van dit dossier zo goed mogelijk beoordeeld aan de hand van de drie eerdergenoemde vragen. We steunen de plannen zoals ze er nu liggen, in de wetenschap dat alle mogelijke alternatieven en varianten zijn onderzocht en óf financieel niet haalbaar zijn, óf niet op voldoende draagvlak kunnen rekenen en/of niet bijdragen aan de doelen van het GOL. Want we zijn ervan overtuigd: met het GOL wordt het beter in de Langstraat.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans voor haar bijdrage. Dan is nu de fractie van de Partij van de Arbeid aan de beurt, bij monde van de heer Smeulders, aan wie ik het woord geef.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Mevrouw Arts en mevrouw Dirken zeiden het ook al: we zijn al een hele tijd bezig met het project Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat. Ik zit inmiddels zevenenhalf jaar in Provinciale Staten en ik kan me eerlijk gezegd niet herinneren dat GOL niét een continu terugkerend dossier was. Ik wil jullie mee terugnemen naar 2013. In 2013, en om specifiek te zijn: in de PS-vergadering van 13 december 2013, bespraken wij de bestuursovereenkomst voor GOL. Daarbij sprak mijn collega mevrouw Knoet de volgende passage uit, en die is heel veelzeggend over het standpunt dat de PvdA-fractie toentertijd had over GOL: "Fase 1 van de gebiedsontwikkeling omvat volgens de gedeputeerde de kern van het project. Het betreft het beter bereikbaar maken van bedrijfsterreinen en woonkernen en het realiseren van twee ecopassages. Fase 2, waarvan nog helemaal niets zeker is, ook de financiering niet, omvat projecten die buiten het nu gevraagde budget vallen en betreft vooral een aantal interlokale aansluitingen, inrichtingen van EVZ's en fietsvoorzieningen. De PvdA is voorstander van het project, maar dan wel van het gehele project. Juist die integrale benadering maakt de gebiedsopgave interessant én waardevol." Aldus mevrouw Knoet in 2013.

Nou, tot zover. Nu terug naar 2018. Voorzitter. De samenvatting van ons standpunt is als volgt. In de vorige periode waren wij dus tegenstander van dit plan, omdat er geen koppeling was tussen fase 1 en 2. Het had weinig met de gebiedsontwikkeling te maken, het was eigenlijk een platgeslagen infraopgave. Aan het begin van deze Statenperiode is er een koerswijziging geweest en nu kunnen we spreken over een echte gebiedsontwikkeling, want die snelfietsverbinding, die zit erin, er is meer natuur die wordt gerealiseerd, er komt een open landschap, wat je er ook van kunt vinden, er komt met name minder overlast voor omwonenden, er is een proces gevolgd met ruimte voor optimalisatie én participatie en er is heel veel draagvlak, unaniem onder gemeentes en veel maatschappelijke organisaties.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Voorzitter. In de adviesbrief van de Provinciale Raad voor de Leefomgeving werd ook aangegeven dat het goed zou zijn om in het kader van de geest van de omgevingsvisie ook hier aan de slag te gaan met een pilot voor de omgevingsvisie. Het is een hartstikke mooie, integrale opgave. Hoe kijkt de fractievoorzitter van de PvdA daar tegenaan?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij houden niet zo van geesten als PvdA-fractie moet ik eerlijk zeggen. Wilt u even omschrijven wat u nu precies bedoelt, mijnheer Smeets?

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Het team voor de omgevingsvisie, ik ben lid van die werkgroep, heeft een aantal keren aan mij gevraagd, en ook aan andere Statenleden: het zou mooi zijn als wij op pad kunnen gaan en nieuwe projecten kunnen opstarten in Brabant, want daar lopen maar een aantal projecten die in het kader van de omgevingsvisie zijn opgestart, zodat we leerervaring kunnen opdoen en ook integraal kunnen werken in de gebiedsontwikkeling. Want dat is de geest en de doelstelling van de omgevingsvisie.

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Ja, ik snap de vraag niet helemaal. U heeft al twee keer geïnterrupteerd, ik zou bijna willen vragen: wat wilt u dat we daarmee doen rondom GOL? Want ik snap hem niet.

De **voorzitter**: Nee, we gaan niet hier ingewikkelde vraag- en antwoordspelletjes herhalen. Korte, krachtige interrupties, wat anders gaan we echt ... U drinkt maar eens koffie vanavond. Bahar ...

De heer **Smeulders** (PvdA): Misschien een biertje, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat is toegestaan, maar ik ga eerst de heer Bahar het woord geven. U verricht een klein wonderdje, want het andere lampje gaat aan, geloof ik. Er is toch een geest in de zaal geloof ik. Mijnheer Bahar, gaat uw gang.

De heer **Bahar** (CDA): Die geest is er inderdaad. Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Een vraag aan de Partij van de Arbeid. U heeft het over dat in zijn algemeenheid de omwonenden minder overlast zullen

hebben. Tegelijkertijd zijn er natuurlijk ook wel straten die iets meer te maken hebben met de verkeersafwikkeling. Hoe kijkt de Partij van de Arbeid tegen deze situatie aan?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nou, precies hetzelfde als u, mijnheer Bahar. Ik zal dat punt dadelijk ook nog in mijn bijdrage maken. Kijk, als het om zo'n gebiedsontwikkeling gaat, en ook nog om infraopgaven, ja, dan zie je heel vaak dat het juist het doel is om er een waterbed van te maken. Auto's wegtoveren uit een gebied is vaak heel lastig. Het gaat erom: hoe verspreid je de overlast? En in dit geval denken wij dat wij de overlast, feitelijk als een waterbed, nu beter verspreiden, waardoor er minder mensen last van hebben, bijvoorbeeld minder in de kern van Drunen, zoals de wethouder van Heusden vanochtend ook vertelde tegen ons.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, en zou u ons dan ook erin kunnen steunen om te zeggen: nou, voor die specifieke groep, die er misschien net even iets meer last van zullen hebben, om daar ook een extra stapje proberen voor in te zetten, in termen van mitigerende maatregelen?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nou, dank je wel, voorzitter. Nou, daar hoeven we u niet per se in te steunen, dat plan hadden wij zelf ook. Het is ook een van de vragen die wij aan GS hebben. Wij zien graag dat in de volgende fase van het proces, dat wil zeggen meer de planvormings- en uitvoeringsfase, er dan aandacht blijft voor optimalisaties die te maken hebben met overlast, geluidsoverlast, luchtkwaliteit onder andere. Wij hopen dat GS in dat ontwikkelproces, want dan gaan we kijken naar materiaalgebruik bijvoorbeeld, kijken naar wat er precies mogelijk is om de overlast voor die omwonenden die meer overlast krijgen, te beperken.

De **voorzitter**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u, voorzitter. Misschien even kort door de bocht. Net had de heer Smeulders het erover dat ze in eerste instantie tegen het GOL waren, want het was maar een platgeslagen infraoplossing, en nu zijn ze voor omdat er een snelfietspad in de plannen zit. Maar dat snelfietspad, is dat geen platgeslagen infraoplossing?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nou, mijnheer Bakker, zo ken ik u weer, want u gaat weer heel kort door de bocht. Dat was namelijk niet het enige wat ik gezegd heb. Er wordt hier ook meer natuur ontwikkeld, wij zorgen nu ook dat er in die kernen echt, daadwerkelijk, minder overlast komt in plaats van dat we alleen maar zorgen dat die A59 beter doorstroomt, wat in eerste instantie een beetje het plan was van het project. Dus in die zin: wij doen veel meer dan alleen platgeslagen infraoplossingen realiseren.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik was bijna verbaasd, voorzitter, dat er geen interrupties meer waren.

Ja, ik was gebleven bij ons oordeel over dit plan. Collega's, voorzitter. U zult begrijpen: onze fractie gaat voor dit voorstel van GS stemmen, maar wij zien nog wel drie punten die wij graag even willen maken. Kijk, dit is een gebiedsontwikkeling, en dat impliceert ook dat het echt een ingewikkelde belangenafweging is. We zijn een aantal verschillende maatregelen, die we met elkaar relateren, in een beperkt gebied aan het toepassen. Dus alles werkt in elkaar door en dat maakt het niet per se makkelijk, maar dat hoeft ook niet. Het is aan alle betrokkenen om gewoon die afwegingen te maken die hier heel duidelijk te maken zijn: overlast verminderen voor een woning op de ene plek versus iets meer overlast op de andere plek, het waterbed, waar ik net al iets over gezegd heb. Het gaat om het zoeken naar de juiste balans, en wij denken dat we die nu gevonden hebben. Het gaat om erfgoed versus landschap. Nou, ik kijk naar de spoorbruggen. Tegen de heer Van der Wel zou ik bijna willen zeggen: ja, waar staat u nu eigenlijk voor, hè, voor landschap of voor cultuurhistorisch erfgoed? Nou, wij kiezen in dit geval voor landschap. Het gaat om minder overlast in de dorpen versus een weg in de Baardwijkse Overlaat. Ja, wij vinden een nieuwe weg in de Baardwijkse Overlaat niet leuk, helemaal niet zelfs, maar er is geen alternatief. En het gaat om verbreding van de A59 versus een provinciale oplossing. Nou, verbreding van de A59 is voorlopig niet aan de orde en heel eerlijk, als u het ons vraagt, is dat ook maar goed, want er is momenteel maar een beperkt infrabudget in Den Haag en ook voor Brabant, en dat wordt nu ingezet op plekken waar onze fractie het belangrijker vindt om die middelen in te zetten.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. In de discussies die wij in ieder geval gevoerd hebben met Van GOL naar Beter, die zich goed heeft ingewerkt in de materie, klopt uw verhaal maar ten dele. U zegt: er is geen alternatief voor de Baardwijkse Overlaat. Dat is niet geheel waar, want de passage door de Baardwijkse Overlaat, met name de infrastructuur, is door GS zelf gekozen als oplossing. Dus u zegt: er is geen alternatief, maar heeft u dan goed kennisgenomen van het verhaal van Van GOL naar Beter, die zegt: een afrit op een andere plek is wel een alternatief voor een weg door de Baardwijkse Overlaat?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik wil hier wel op ingaan, want ik vind het toch wel een beetje een tendentieus verhaal van de heer Van der Wel. Ja, natuurlijk hebben GS zelf voor dit alternatief gekozen, anders hadden ze het ons niet voorgelegd, mijnheer Van der Wel. Dus ik snap dat toontje niet, hè: GS hebben ervoor gekozen. Ja, allicht, anders had het voorstel niet voorgelegen. En twee: wij praten ook met andere partijen dan alleen de Stichting Van GOL naar Beter, en ik denk dat er niet heel veel partijen zijn die een weg door de Baardwijkse Overlaat leuk vinden, wij ook niet, maar er is wel veel draagvlak voor als onderdeel van dat grote maatregelenpakket die die gebiedsontwikkeling behelst.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, maar ik wil niet terug naar de variant die Van GOL naar Beter heeft ingediend en heel veel moeite voor gedaan heeft. Gewoon op een hoger niveau, als je kijkt naar het begin van het proces, is er wel een alternatief voor die afrit, alleen hebben GS gekozen voor die doorsnede door de Baardwijkse Overlaat. Dus als je op dat niveau kijkt, kunt u zeggen: dat is niet leuk, maar dan zou ik zeggen: wat gaat u daar aan doen om het dan beter te maken?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, voorzitter, hoe helder kan ik zijn? Ik ga er helemaal niks aan doen, wij gaan instemmen met dit voorstel.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik wil toch ook even reageren op de inbreng van collega Van der Wel. Vanochtend is nog aan de orde gekomen dat er meer dan tweehonderd varianten zijn besproken. Heel veel van die varianten zijn aangedragen door inwoners zelf en wij hebben zelf de afgelopen weken nog uitgebreid gekeken naar een andere variant, ook in de Baardwijkse Overlaat, maar die is gewoon van tafel gegaan. Uiteindelijk heeft de volledige stuurgroep met elkaar gekozen voor de huidige optie die vandaag voorligt. Dat is niet iets wat GS in de achterkamertjes hebben zitten doen, maar dat is in een volledig open en transparant proces, dat jaren heeft geduurd, tot stand gekomen. Dat wil ik hier echt wel, nogmaals, gezegd hebben, om iedere indruk die naar iets anders wijst toch even weg te nemen.

De **voorzitter**: Van der Wel, een reactie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, we komen in een soort knooppredenering, want ze zegt eerst: we luisteren naar de mensen en vervolgens zegt ze: berusten, zeg maar, op de beslissing van de bestuurders. Ja, natuurlijk, die besluiten zijn genomen door het bestuurlijk overleg, maar daar zijn die mensen op die manier niet bij betrokken hè? Die hebben hun eigen ingang en daar wordt dus niet naar geluisterd.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, nou wordt hij helemaal mooi, voorzitter. Volgens mij is er een uitgebreid proces geweest dat jarenlang heeft geduurd, waar twintig partijen de regie in hadden, waar honderden mensen een inbreng hebben kunnen bieden, waar tweehonderd varianten besproken zijn en waar er uiteindelijk door de stuurgroep één plan is gekozen, en dit plan ligt vandaag voor. En laten we dan met elkaar niet de indruk wekken dat er allerlei andere spelletjes gespeeld zijn en mensen niet gehoord zijn. Tot aan vandaag hebben we meerdere sprekers gehad die hun mening hebben gegeven over de plannen en nu, mijnheer Van der Wel, zijn wij aan zet.

De **voorzitter**: Smeulders vervolgt zijn betoog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter, zo is het maar net. Mevrouw Dingemans geeft een ideaal bruggetje naar mijn volgende punt, want er heeft dus een uitgebreid – en ik benadruk echt ‘uitgebreid’ – participatieproces plaatsgevonden. En, mijnheer Van der Wel, GS hebben wel degelijk naar mensen geluisterd, uitgebreid zelfs, alleen: naar mensen luisteren is iets anders dan uiteindelijk iedereen gelijk geven. Dat gaat gewoon niet in dit soort infraopgaves en gebiedsontwikkelingen. Dus ja, in dit geval is er zelfs een jaar uitstel geweest, extra ruimte voor participatie, het vinden van draagvlak. Nou, wij als PvdA-fractie vinden dat kwaliteit en betrokkenheid en draagvlak, dat mag best tijd kosten. In dit geval is er echt uitgebreid tijd genomen, maar uiteindelijk zijn wij wel, nou ja, ook gekozen door de Brabanders om hier een besluit over te nemen, net zoals de raadsleden van de betrokken gemeentes een hele hoop mensen vertegenwoordigen in hun eigen gemeentes, door hen gekozen zijn, om hierover een besluit te nemen. En ik zie dat er in die gemeenteraden veel draagvlak is. Dat is wel degelijk iets belangrijks om te benadrukken.

Wat ik als laatste punt nog wel wil delen met jullie, collega's, is dat besluitvormingsprocessen van de overheid over dit soort gebiedsontwikkelingen, en dat zie je ook vaker bij infraopgaves, af en toe knellen met hoe omwonenden, mensen in de samenleving, daarmee omgaan. Hier zien we het ook hè? De overheid zet een besluitvormingsproces neer, jaren geleden al, met daarin hele afgebakende participatietrajecten, besluitvormingsmomenten, onderzoeken, trechters, nou, wij kennen ze allemaal. In dit geval is daar ook nog heel veel flexibiliteit in geweest, zoals al gezegd hè, een jaar uitstel voor meer onderzoek, meer flexibiliteit. Omwonenden daarentegen, die zijn gericht op hun eigen omgeving. Die blijven daarin optimaliseren, die blijven nieuwe oplossingen bedenken, die willen altijd dat die afgewogen worden, wat ik ook begrijp. Alleen, en dat zie je hier ook weer, ja, op een gegeven moment begint dat proces dat de overheid heeft uitgezet, en wat gericht is op ooit een keer een besluit nemen, wel te knellen met hoe omwonenden erin zitten. Dat is volgens mij precies wat we hier zien en, nou ja, wat er gebeurd is tussen de stichting en de provincie. Nou, in dit geval kunnen we daar nu niet zoveel meer aan doen, wij vinden wel dat het in zijn algemeenheid wel goed is om eens een keer over dit onderwerp verder te praten, hoe je hier als provincie nu mee om kunt gaan.

Ten slotte, voorzitter, willen wij iedereen bedanken die in dit proces heeft geparticipeerd, en dat zijn onder andere de gemeentes, maar ook het waterschap, de Stichting Van GOL naar Beter en nog veel meer andere maatschappelijke organisaties, de ambtelijke organisatie en, zeker niet te vergeten, gedeputeerde Van Merrienboer, die enorm veel heeft geïnvesteerd in verbetering van dit plan, sinds het begin van deze bestuursperiode, veel gedaan op participatie, mensen echt wel heel erg serieus genomen. Daar kun je uiteindelijk niet iedereen tevreden mee stellen, maar de gedeputeerde mag echt meer dan trots zijn op het resultaat.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders voor zijn bijdrage. Dan is nu de fractie van GroenLinks bij monde van de heer Smeets aan het woord. Aan hem het woord.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. De Gebiedsontwikkeling Langstraat, is al gememoreerd, was een van de negen gebiedsopgaven die de heer Van Merrienboer ontving van zijn voorganger, Yves de Boer. Ik kan me nog goed herinneren dat we een keer een vergadering hadden, omdat hier verbouwd werd, in het gemeentehuis in Oss, waarbij de voortgang van die gebiedsopgaven werd besproken en heel veel Statenleden zeiden: ja, die voortgangsrapportages zijn fantastisch, en ik de vraag stelde: wat is er nu bereikt? Er is inderdaad heel veel gebeurd in de afgelopen jaren, daarvoor de complimenten in ieder geval naar de ambtenaren en degenen die daaraan gewerkt hebben. Voor de fractie van GroenLinks is van meet af aan de Baardwijkse Overlaat een belangrijk onderdeel geweest van de plannen en daar hebben we altijd vol aandacht voor gevraagd. We zijn kritisch geweest, altijd, over die ecologische verbindingszone van 25 m. Daarmee zou ik ook zo meteen mijn bijdrage willen beginnen. De Baardwijkse Overlaat, even strategisch gezien, is natuurlijk ook nog een belangrijke landschapsverbindingszone tussen het rivierengebied en de Loonse en Drunense Duinen. Vanwege het intensieve landbouwgebruik in de Baardwijkse Overlaat en het belang van een goed functionerende ecologische verbindingszone, zou op deze plek het eigenlijk noodzakelijk zijn om een echte robuuste verbindingszone weg te zetten, met een maatvoering van 50 meter tot 100 meter. Hiermee worden bestaande robuuste ecologische zones langs het Drongelens Kanaal en de Elshoutse Zeedijk in eenzelfde maatvoering met elkaar verbonden. Een dergelijke robuuste verbindingszone doet recht aan het regionale belang van deze verbindingszone door de ontsluiting van aangrenzende gebieden uit het natuurnetwerk. De opgave voor de verbindingszone door de Baardwijkse Overlaat betreft het verbinden van natte en droge ecologische systemen.

De **voorzitter**: Interruptie Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Stel u nou voor: een EVZ van 50 meter, hebben we dan nog wel te maken met een robuuste verkeersstructuur die daaroverheen moet, mijnheer Smeets?

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): De verkeersstructuur zal erop aangepast moeten worden, maar waar het om gaat is dat de inzet, de minimale variant van 25 meter voor de ecologische verbindingszone, volgens degenen die daar bij de natuurontwikkeling zijn betrokken, onvoldoende is om te spreken van een robuuste ecologische verbindingszone.

De **voorzitter**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voorzitter. Het klinkt wel aantrekkelijk om de EVZ maar te verdubbelen, maar misschien dat de heer Smeets dan ook even kan voorrekenen wat dat extra gaat kosten.

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dat kan ik op dit moment niet doen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Smeets** (GL): Het verbinden van natte en droge ecologische systemen. Gidssoorten voor deze brede ecologische verbindingszone zijn ree, bever, otter – ja, daar komt 'ie weer mevrouw Otters –, de das, de waterspitsmuis, dwergmuis, de hermelijn, de wezelmuis, vleermuis, insecten, waarvan er steeds minder zijn in Brabant, waaronder diverse vlinder- en sprinkhanensoorten. In een smalle reguliere verbindingszone van 25 meter breed zijn de randinvloeden vanuit de omgeving – lees: intensieve landbouw – dusdanig groot, dat de verbindingszone ongeschikt zal zijn voor veel van de genoemde diersoorten en doelsoorten.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Smeets heeft het woord.

De heer **Smeets** (GL): Ja, dan gaan we door. Sommigen zijn al bij de barbecue, of sommigen denken al aan de training 'Werken met de omgevingsvisie', denk ik, mijnheer Smeulders.

Omdat er zo weinig noord-zuidverbindingen mogelijk zijn, wordt het des te belangrijker om de verbindingen die wel mogelijk zijn zo robuust mogelijk aan te zetten, opdat een zo breed mogelijk scala aan soorten kan migreren door deze verbindingszone. De afgelopen jaren is in deze gebieden reeds fors geïnvesteerd, zowel in aankoop voor resultaatvorming alsook in inrichting en beheer, om de gewenste natuurwaarden verder te ontwikkelen en te behouden. Zo is het met financiële middelen vanuit het GOL mogelijk gemaakt om in overleg, in ieder geval de brug in de A59 over het Drongelens Kanaal te realiseren. Op deze manier kwam er een ecoverbinding in ieder geval onder de A59 tot stand. De vraag aan het college van Gedeputeerde Staten, aan de gedeputeerde Van Merrienboer, is: in hoeverre is het nog mogelijk om in de toekomst de Baardwijkse Overlaat qua natuurwaarden nog op te schalen? Vanuit natuurontwikkelingsperspectief is immers de beste optie om de Baardwijkse Overlaat sterk groen te dooraderen, of om te vormen naar bos.

Dan de verbeterde variant 72A van 'Van GOL naar Beter'. Bij de verbeterde variant vervallen de nieuwe wegen door de Baardwijkse Overlaat, zoals opgenomen in de huidige plannen. Kan de gedeputeerde

aangeven, kort en krachtig, nogmaals, waarom dit niet zou passen binnen de kaders en de doelen van de GOL? Met deze variant wordt intensivering van het autoverkeer op de Overlaatweg in de Baardwijkse Overlaat voorkomen, het vrachtverkeer wordt directer naar de bedrijventerreinen van Waalwijk-Noord geleid en hoeft niet eerst door de kern van Waalwijk. Ook de cultuurhistorische elementen, zoals de Spoordijk en de Langstraatbruggen, worden daardoor niet aangetast. Bij veel infrastructurele projecten op rijksniveau wordt de overlast voor de omgeving sterk beperkt. Denk aan de verdiepte ligging van de A4 tussen Den Haag en Rotterdam. Waarom is dat hier niet mogelijk?

Dan naar het toetsingsadvies van de commissie voor de milieueffectrapportage. Het advies van deze commissie is positief, maar kritisch ten aanzien van de kwantitatieve onderbouwing van de gegevens. Waarom ontbreekt een kwantitatieve onderbouwing bij deze plannen, die belangrijk zijn voor de leefbaarheid van de omwonenden? Als voorbeeld het aantal geluidsgevoelige bestemmingen dat zal afnemen met de voorliggende plannen. De effecten van de onderzochte plannen zijn afgezet ten opzichte van het referentiejaar 2030 en niet ten opzichte van de huidige situatie. Een forse verkeersgroei, dat kunnen we allemaal zelf ervaren die het tracé kent, waaronder ik, is volgens de MER-commissie in de komende jaren te verwachten. Waarom is voor het referentiejaar 2030 gekozen?

Dan de kosten en de baten van de GOL-plannen, en vooral de kosten van de GOL-plannen. Tijdens de technische vragenronde heb ik aan de ambtenaren gevraagd: ja, wat gaat dat nu kosten? Ja, tussen de 100 miljoen en 105 miljoen euro. Gegeven het feit dat bij dit soort programma's - ik praat hier niet over een project, zoals dat wordt aangestuurd qua besturing, maar dat is een ander verhaal - het normaal is dat er een onzekerheidsmarge is van 25% op alle aspecten, dus ook op het geld. Kan de gedeputeerde aangeven waarom een financiële onderbouwing ontbreekt, evenals het exploitatieplan? Ik kan me nog goed herinneren: bij het Logistiek Park Moerdijk - inderdaad ook drieduizend pagina's - zat er een uitgebreid exploitatieplan bij; je kon er iets van vinden of niet. We missen ook een uitgewerkte risicoparagraaf.

Voorzitter, tot slot. De Gebiedsontwikkeling Langstraat is een complexe bestuurlijke opgave, waarbij draagvlak en commitment bij belanghebbenden en burgerparticipatie van groot belang zijn voor een succesvolle uitvoering van de plannen. Het Rijk, waterschappen en de betrokken gemeenten steunen de plannen, maar talloze belangengroeperingen - en ik wil ze van hieruit echt bedanken voor al hun effort, even los van goed/fout/wel een goede inbreng, maar een geweldige inbreng van alle belangengroeperingen - die steunen de plannen niet, of hebben grote twijfels over de effectiviteit van de plannen, zoals blijkt uit een ingezonden brief/ingekomen stuk, op 2 juni in de procedurevergadering, van de ondernemers in Waalwijk. Gaan wij met de GOL van A naar Beter? Dat is de kernvraag van de fractie van GroenLinks. De maatschappelijke kosten en baten zijn niet helder. De Provinciale Raad voor de Leefomgeving vroeg onder andere naar een onderbouwing van de gezondheidseffecten bij de voorliggende plannen. Gezondheid, is jaren geleden aangenomen, is een belangrijk aspect bij de ruimtelijke ontwikkeling in Brabant. De Provinciale Raad voor de Leefomgeving concludeert: een positief effect op de gezondheid is niet te verwachten. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets voor zijn bijdrage. Dan nu de fractie van 50PLUS bij monde van de heer Oosterveer. Aan hem het woord.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Geachte voorzitter. Het voorliggende plan geeft in zijn algemeenheid een goede aanzet voor een suboptimalisatie en heeft in hoofdlijnen de instemming van onze partij 50PLUS. Voor ons ligt de PIP voor de GOL. Hoe bedenkt u die afkortingen!? Vele vergaderingen en besprekingen zijn gehouden en vele zinvolle adviezen van officiële instanties, burgers en belangengroeperingen zijn op tafel geweest. Gelukkig waren velen bereid te luisteren naar elkaars argumenten. Jammer genoeg konden niet alle ideeën verwezenlijkt worden.

Wij realiseren ons dat de A59 buiten beeld blijft in de GOL-plannen, terwijl hier in eerste instantie de oorzaak van de verkeersproblematiek ligt. We hebben begrepen dat vanuit GS regelmatig aandacht gevraagd is om prioriteit te geven aan de A59. 50PLUS moedigt u aan daarmee door te gaan.

In de MER-studie wordt aangegeven dat de geluidsbelasting bij belaste woningen, geluidsgevoelige bestemmingen bepaald zijn zonder rekening te houden met de mitigerende maatregelen die vanuit wettelijk oogpunt vereist zijn. Het blijkt dat voor de omwonenden van de nieuw aan te leggen parallelstructuur in Vlijmen, tussen de A59 en de Parallel-West en -Oost in Vlijmen, het geluid toeneemt en dat voor deze geluidsoverlast op sommige plekken zelfs een ontheffing aangevraagd is van boven wettelijke normen het geluid komt en dat er een geluidswal geplaatst wordt met een hoogte van 2 m. Wij geven in overweging om de geluidsbelasting op die woningen te verlagen door middel bijvoorbeeld van wat ander asfalt, of de geluidswal te verhogen. De vraag die wij hebben: welke voorzieningen zijn gepland om te zorgen dat de parallelstructuur niet gebruikt gaat worden als sluiproute als de hoofdrijbaan volloopt? Verder: kan het college aangeven hoe groot de gereserveerde ruimte voor de GOL in de PAS is ten opzichte van de berekende stikstofdepositie voor de Natura 2000-gebieden?

Enkele vragen blijven dus voor ons nog op tafel liggen en wij hopen dat de gedeputeerde de noodzakelijke beantwoording kan geven op de finale besluitvorming dan die voor ons betreft.

Rest mij een compliment te geven aan het auditteam dat in hun rapport verslag doet van het onderzoek dat Concerncontrol en Auditing heeft uitgevoerd naar het ramingsproces voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat GOL. Hierbij werd door het projectteam en de staf van de gedeputeerde op in onze optiek zuivere wijze gehandeld door de Stichting Van GOL naar Beter op nagenoeg alle gebieden de ruimte te geven in open gesprekken elkaar te vinden in het zoeken naar alternatieven. Deze alternatieven dienden wel te voldoen aan de uitgangspunten van het project en de bestaande wet- en regelgeving van de hogere instanties in ons land. Jammer, het is niet gelukt. Onze partij kan zich vinden in het standpunt dat de gedeputeerde heeft ingenomen.

Voorzitter, dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer voor zijn bijdrage. Dan nu de Partij voor de Dieren. De heer Van der Wel heeft het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. Een van de speerpunten van dit college is om een open bestuursstijl te hanteren, met een uitnodiging aan alle Brabanders om mee te doen. En ik citeer: "Wij dagen alle Brabanders uit om de komende periode met ons mee te doen. Samen zorgen we voor Beweging in Brabant." GS riepen ook op, en ik citeer weer, "om actief deel te nemen en om met innovatieve oplossingen te komen om Brabant buiten de geijkte kaders te vernieuwen". Aan die oproep is ook gehoor gegeven, en dan met name en ook in deze Brabantse aanpak van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat. Er zijn allerhande stichtingen opgericht door burgers die inzagen dat de plannen van de provincie geen optimale uitkomst bieden voor hun leefomgeving. Een sterk voorbeeld is de Stichting Van GOL naar Beter, inmiddels meer dan tien jaar geleden opgericht, die zich van haar taak uitstekend heeft gekweten. Er is compleet op eigen kracht een alternatief plan ontwikkeld, dat recent op eigen kosten is doorberekend. Hun boodschap aan de Staten is: kijk niet naar wat onmogelijk is, maar wat mogelijk is. Het is vervolgens ontvullend om te zien wat de provincie doet zodra er vol overtuiging gehoor wordt gegeven aan de oproep van het college om actief deel te nemen. En natuurlijk zijn er inspraakmomenten geweest en expertsessies en is er gebruikgemaakt van de wettelijke rechten om zienswijzen in te dienen, maar vanaf het begin is al duidelijk dat bestuurders een keuze gemaakt hebben over hoe de gebiedsontwikkeling moest plaatsvinden. Al jaren geleden vroeg de Partij voor de Dieren om meer inzet voor natuur in de plannen, net als mensen van diverse stichtingen. Echter, we constateren een lage prioriteit voor natuur en knelpunten qua leefbaarheid. Natuurlijk is het lastig om nu terug te komen op zo'n kapitaal

besluit. Tijdens de themabijeenkomst over GOL, op 23 februari dit jaar, verzocht gedeputeerde Van Merrienboer mij te helpen het vertrouwen in de overheid op te vijzelen, en dat is een hele klus als we keer op keer moeten vaststellen dat er wel aandacht is voor bestuurders, maar toch niet gekeken wordt naar de aangedragen bewonersalternatieven. Omdat het bewonersalternatief helaas niet met open blik integraal is vergeleken met het voorkeursalternatief, weten wij, de Statenleden in deze zaal, nu niet concreet hoe beide varianten tegen elkaar afsteken.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. Ik hoorde de heer Van der Wel zeggen over dat bestuurders vooraf vastgelegde besluiten ..., zijn de bestuurders niet gewoon invulling en uitvoering aan het geven aan de uitgangspunten en kaders die volksvertegenwoordigers ze hebben meegegeven?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, dat vind ik frappant. Want kijk, het college roept aan het begin van de bestuursperiode op aan de mensen om mee te doen, en daarvoor zijn stichtingen opgezet en daarom hebben ze meegepraat. En wat ik nu vooral voel is, als het over procedures gaat en over gemaakte afspraken, dat we terugvallen op die bestuurders die gekozen zijn in de gemeentes en voortgaan met het proces waar de provincie al mee bezig is. En dan denk ik: ja, wat heeft dat parallelle proces om die mensen allemaal te betrekken en die uit te nodigen en gesprekken te voeren dan voor zin, als uiteindelijk de bestuurders in gemeentes de besluiten nemen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dat die bestuurders uiteindelijk een besluit nemen, dat klopt, maar wel na al die inspraak gehoord te hebben van al die inwoners en alle aanpassingen die al gedaan zijn. Ook aan u de vraag: heeft u het boekwerk gelezen met de beantwoording op de nota van zienswijzen, waarin al die aanpassingen vermeld staan?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ja, ik heb gezien dat er heel veel inspraakreacties waren en dat er heel veel gereageerd is door de provincie, maar ik blijf toch constateren, en dat deed u net ook, op het moment dat het erop aankomt zegt u: ja, de gemeente, de mensen in de gemeente, wethouders, die hebben het besluit genomen om door te gaan. En als ik dan u vertel dat de mensen uit de diverse stichtingen mij vertellen dat ze pas heel laat zijn gaan lobbyen richting de gemeenten, omdat ze vooral met de provincie bezig waren, dan kunt u toch niet beweren dat die mensen in de gemeenten en de wethouders aan de voorkant alles hebben opgehaald aan informatie wat die mensen nu met ons delen? Ik bedoel, de bestuurders daar in de gemeentes, die gaan nu echt niet hun beleid aanpassen.

De **voorzitter**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, volgens mij zitten daar ook gewoon allemaal volksvertegenwoordigers in die gemeentes die hun eigen verplichtingen hebben, hun achterban gehoord hebben, de inspraak hebben georganiseerd en uiteindelijk op democratische wijze een besluit hebben

genomen zoals wij dat vandaag hier ook gaan doen. U wilt toch niet ontkennen dat dat gewoon een regulier proces is in Nederland?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, ik constateer dat daar echt een politiek manco zit en dat daar vooral de mensen hun vertrouwen in de politiek aan het verliezen zijn, omdat zij ook het idee hebben niet door de gemeenteraad gehoord te zijn. En uiteindelijk, laten we wel wezen: als we kijken naar de plannen van acht jaar geleden, toen de heer Yves de Boer, de voorganger van Merrienboer, hier de plannen presenteerde, en we vele discussies over de GOL hebben gevoerd, dat daar gewoon eigenlijk, nu kijkende wat er nu echt concreet ligt in het wegennet, eigenlijk niks veranderd is. Ja, wat is dan die inspraak geweest?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik schoot bijna in de lach, maar ik heb een vraag aan de heer Van der Wel. Kijk, u staat hier eigenlijk een beetje te suggereren dat de mensen uit de samenleving die een alternatief voor een overheidsplan indienen altijd gelijk moeten krijgen. Zo komt het heel erg op ons over. En ik ben eigenlijk wel benieuwd hoe het dan in de Partij voor de Dierenwereld zou moeten werken, hè? Als er nou eens twee partijen uit de samenleving een alternatief indienen die lijnrecht tegenover elkaar staan, hoe gaat dat dan in het besluitvormingsproces in uw wereld? Ik ben daar echt heel benieuwd naar.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wat de mensen van Van GOL naar Beter gevraagd hebben, en waar keer op keer geen gehoor aan wordt gegeven, is om de plannen die zij presenteren, in hoofdlijnen, om die verder uit te werken en die parallel te leggen aan de plannen van de GOL, door het college gepresenteerd. En wat is daar op tegen, wat is daar nou enorm bezwaarlijk op, waarom zou u dat niet willen weten? Waarom verschuilt u zich achter GS?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Eén, ik krijg geen antwoord op mijn vraag. En twee: dat is uitgebreid gebeurd, die vergelijking met Van GOL naar Beter. Alleen, geeft u nou eens gewoon antwoord op waarom u lijkt te suggereren dat mensen die een alternatief aandragen volgens u altijd gelijk moeten krijgen, dat wij als volksvertegenwoordigers altijd hun gelijk zouden moeten geven, want dat suggereert u gewoon.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik suggereer dat van meet af aan er meegedacht is en gevraagd is om plannen door te rekenen. Op het moment dat we eigenlijk gezien hebben dat het college eigenlijk alleen maar bezig is met excuses en dingen, argumenten te verzinnen om het juist níet te doen, dan denk ik ..., begin ik met mijn bijdrage aan die open houding en we doen met u mee en u mag indienen en ..., die mensen hebben eerst het alternatief verzameld en zijn daarna aan de gang gegaan. Het is niet dat we honderd verschillende alternatieven moeten gaan vergelijken. Maar waar bent u bang

voor? Waar bent u bang voor om toe te geven aan het verzoek om twee plannen naast elkaar te leggen? Waar vreest u voor? Voor een goede uitkomst?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik snap dat mijn collega zijn zin niet meer af mag maken nu, dus dan ga ik het maar proberen. In alle stukken die er zijn geproduceerd, heeft u kunnen lezen dat er verschrikkelijk veel alternatieven zijn aangedragen. En vanochtend tijdens de inspraakbijeenkomst is zelfs nog een keer benadrukt dat het hele plan is aangepast ten opzichte van wat er jaren geleden lag, doordat er een aantal alternatieven zijn aangedragen. Dus wij begrijpen echt, denk ik, met zijn allen niet hoe u bij het standpunt komt, dus leg dat eens uit, waarom er niks met de alternatieven gedaan zou zijn.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De aanpassingen die gedaan worden, zijn minimale aanpassingen op het hoofdplan om gewoon een weg door de natuur te leggen en om ook door bij De Gemeint een weg rechtdoor uit Den Bosch, recht door de natuur te leggen. Daar wordt niks aan gedaan. Dus dan kunnen we natuurlijk tegen de mensen zeggen: kijk, je krijgt een stukje dit, of je krijgt een stukje dat, of de weg gaat hier een beetje links en de weg gaat een beetje rechts, of we zetten een geluidsscherm, maar dat zijn natuurlijk bij het hoofdalternatief gewoon lapmiddelen opdat het oorspronkelijke plan niet wordt aangepast. En dat oorspronkelijke plan, dat de mensen hebben aangedragen, wat ze daarna nog verbeterd hebben, waarvan ze ook gezegd hebben 'dat is niet goed begrepen', probeerden ook van alles om dat ook duidelijk te maken. Waarom, wij als Staten, waarom geven we geen gehoor aan die oproep om twee parallelle alternatieven naast elkaar te leggen en kijken we alleen naar de onmogelijkheden, zoals bijvoorbeeld een Rijkswaterstaat die zegt 'ja, je moet wel 120 rijden, of 130, je kunt niet naar 100', we rijden er nu ook 100 als je er rijdt, dus het kan wel. Alleen, ik denk: als je uitgaat van de onmogelijkheden, ja dan biedt zo'n alternatief natuurlijk nooit kans.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Dirken tot slot.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, volgens mij lopen er nou wat zaken door elkaar die verschillen van elkaar, omdat het randvoorwaarden en alternatieven zijn. Dat zijn echt twee verschillende dingen. En ik hoor u van alles zeggen over wat de mensen die alternatieven hebben aangedragen, wat zij zouden willen, maar waar ik nou zo benieuwd naar ben: wat wil de Partij voor de Dieren?

De **voorzitter**: Ja, dat gaan we dan zo horen van de heer Van der Wel, want ik ga nu dit debat ... Er treedt enige herhaling op dit punt. Ik denk dat de verschillende gevoelens en gedachten op dit punt voldoende gewisseld zijn om straks u in staat te stellen uw afweging te maken bij de besluitvorming en de stemming. Ik wil nu de heer Van der Wel vragen zijn betoog te vervolgen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij zijn van mening dat het bewonersalternatief niet met een open blik integraal is vergeleken met het andere alternatief van de provincie. Wat we wel weten, is dat het realiseren van de provinciale natuurdoelstellingen erg te wensen overlaat. We zijn echt niet gebaat bij meer wegen door de natuur, en zeker niet de natuur die we nu nog hebben. Wat dat betreft is het plan van de Stichting Van GOL naar Beter echt, écht veel beter. Ook de Waalwijkse Ondernemersfederatie, die zelf vooral gebaat is bij optimale bereikbaarheid van de winkels, ziet in de verbeterde variant 72A een beter alternatief voor hun bereikbaarheid. Ook veel afzonderlijke bedrijven geven in brieven aan GS en PS

aan dat zij de doorstroming van de A59 met de GOL-plannen nauwelijks zien verbeteren. Zij vermoeden dat de bewonersvariant betere oplossingen biedt en geeft voor hun bereikbaarheid van hun bedrijven. Individuele burgers laten ook van zich horen, nu hun leefomgeving aangetast dreigt te worden door meer geluidsoverlast en slechtere luchtkwaliteit als gevolg van de huidige GOL-plannen. Feit blijft, voorzitter: de plannen kunnen beter. Ook dat laten de inspraakreacties zien. En in dat kader willen we twee verbeteringen aanhalen.

De EVZ's. De GOL-plannen bepalen voor de komende decennia de mogelijkheden voor een robuuste natuurverbinding tussen noord en zuid en de ecologische verbindingszone, die door de A59 worden doorgesneden. Als we vandaag instemmen, maken we in dat kader irreversibele keuzes. Uit de milieueffectrapportage komt naar voren dat de barrièrewerking door de GOL toeneemt op EVZ-Drongelens Kanaal. De faunatunnel is daardoor niet geschikt voor alle diersoorten. Kortom, hij is niet robuust. Terwijl we al zo moeizaam bezig zijn met provinciale natuurdoelstellingen, maken we ons met de voorliggende GOL-plannen, maken we het nog moeilijker. Laten we integraal de Oostelijke Langstraat aanpakken, met voldoende oog voor natuur, in plaats van alleen het minimaal vereiste te doen omdat dat nu eenmaal moet. Laten we er alles aan doen wat in onze macht is om de Brabantse natuur niet nog verder af te tuigen. Eenmaal een smalle passage betekent nooit meer een maximale natuurverbinding. Vele inspraakreacties die hiervan spraken geven er blijk van dat bewoners van de Oostelijke Langstraat ook veel geven om het voortbestaan van de natuur in hun omgeving. Laten we geen onomkeerbare keuzes maken. We horen graag van GS hoe zij de EVZ's menen te kunnen maximaliseren. Wat zijn de mogelijkheden?

En dan de Spoordijk, veel besproken al inmiddels. Een andere irreversibele keuze betreft het afbreken van de Spoordijk tussen Waalwijk en Drunen. Het realiseren van een snelfietsroute juichen we vanzelfsprekend toe, maar niet in de vorm zoals nu in de PIP staat. Via de inspraakreacties en media hebben we mogen vernemen hoe erg gehecht de omwonenden aan de Spoordijk zijn. Het groen op de dijk heeft zich sinds 1946 kunnen ontwikkelen en biedt een thuis aan vele flora- en faunasoorten. Eenmaal een gesloopte Spoordijk betekent het einde van een stukje cultuurhistorie en aan een recreatieve waarde voor omwonenden en gebruikers. Bovendien gaat de functie van de geluidswal tussen de A59 en de aanliggende woonwijken tussen Waalwijk en Drunen ook verloren als de Spoordijk wordt afgebroken. We horen graag van GS of de plannen zijn aan te passen ten behoeve van het behoud van de waardevolle Spoordijk.

En dan de aansluiting in de Baardwijkse Overlaat. Tot slot over de ecologische verbindingszone van de Baardwijkse Overlaat. Ik heb net al gezegd over het belang van de EVZ's en de invloed die de GOL daarop heeft. Met de PIP voor GOL-West wordt de barrièrewerking rond de A59 behoorlijk vergroot vanwege de aansluiting Waalwijk-Drunen. In de notitie 'Reikwijdte in detailniveau' staat dat er een nieuwe aansluiting bij Waalwijk-Drunen moet komen, maar de locatie daarvan is niet gespecificeerd in de Baardwijkse Overlaat. De ontsluiting via de parallelstructuur en de Randweg Drunen-West is waarschijnlijk ook op een andere locatie mogelijk, aan de A59. Te denken is aan Waalwijk-Oost, en dat is wat aan het begin ook wel gezegd is. Met in het achterhoofd de vele oproepen van de afgelopen jaren om de Baardwijkse Overlaat meer te sparen binnen de GOL-plannen, de volgende vraag aan GS. Is er serieus onderzoek gedaan naar alternatieve locaties voor de verbinding tussen de A59 en ontsluitende wegen? Wat waren de uitkomsten hiervan? En wat zijn de mogelijkheden van deze overtreffende trap in de bescherming van de Baardwijkse Overlaat?

Voorzitter, tot slot. De Partij voor de Dieren wil de Baardwijkse Overlaat ten koste van alles niet opofferen aan de natuur, en behouden ..., niet opofferen aan wégen en behouden!

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage, inclusief correctie, die geloof ik niet echt nodig was, maar toch voor de goede orde zo in de notulen vastgelegd is. Dan is nu de partij ChristenUnie-SGP aan het woord. De heer Vreugdenhil heeft het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Al fietsend op een zomerse dinsdag, zo door de wijken van Waalwijk richting de A59, dan bekruipt je nogmaals het gevoel dat er snel een oplossing moet komen voor de afwikkeling van het verkeer dat dwars door de kernen gaat van Waalwijk, Drunen en Vlijmen. En dat was dan ook de aanleiding om eigenlijk de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat op te pakken. Maar tegelijkertijd kwam daarbij de mooie natuurontwikkeling rondom Den Bosch, die ook vroeg om een strook richting de Bergsche Maas, om daar ook de ecologische verbindingzone te kunnen realiseren. De waterveiligheidsaspecten vragen om een sterke ingreep in het gebied, om de veiligheid van Den Bosch ook te waarborgen, en tegelijkertijd ook de cultuurhistorische waarden in het gebied, die ook vragen om behoud naar de toekomst toe. En voorzitter, dat alles bij elkaar genomen in al die jaren, heeft geleid tot een prachtig gebiedsontwikkelingsproces waarin zowel leefbaarheid, bereikbaarheid, gezondheid, het versterken van ecologische waarden en de waterveiligheid hand in hand gingen. Volgens mij een voorbeeld van hoe we straks ook binnen de Omgevingswet gebiedsontwikkelingsprocessen aan moeten pakken, creatief en met oog voor alle belangen. En ja, dan beseft volgens mij iedereen ook dat niet alles in zo'n proces een 10 kan zijn. Maar in een project waarbij twintig deelnemende gemeenten negentien hun handtekening eronder zetten, dat vraagt, denk ik, om een compliment hoe het project en proces daarin ook opgepakt is. En zelfs de PVV-fractie hier in de Staten zou nog bijna omgaan en de SP-fractie had nog maar een kleine aantekening. Voorzitter. Ik denk dat we hier dan ook een project hebben waar we met zijn allen trots op kunnen zijn, naar de gedeputeerde, maar zeker ook richting de wethouders. En Jan, je zit op de tribune: toch een compliment, want hier heb je ook twaalf jaar als wethouder heel hard aan gewerkt.

De **voorzitter**: Interruptie Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u, voorzitter. Even een, toch efftjes een rectificatie misschien. De PVV gaat om als echt onderzoek uitwijst dat de verbeterde versie van 72A onhaalbaar is. Dus eventjes ...

De **voorzitter**: Waarvan akte. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter. Zó dichtbij heeft deze gedeputeerde volgens mij de PVV-fractie nog nooit bij een voorstel voor een besluit gekregen.

Voorzitter. We hebben ook in de afgelopen periode geregeld opgeroepen om ook nog in deze periode daadwerkelijk het besluit te kunnen nemen, en ook in deze periode het budget beschikbaar te stellen, zodat ook de uitvoering daarin gegarandeerd is. En het doet ons dan ook deugd dat dat ook daadwerkelijk gehaald is. We kunnen nu besluiten over het vaststellen van het PIP.

Nog één punt, dat door meerdere fracties ook aangegeven is. Het zou wel mooi zijn, zeg ik ook richting de gedeputeerde, om ook te leren van dit proces, want ik denk dat er heel veel elementen in zitten die we straks ook mee kunnen nemen in de weg naar de nieuwe Omgevingswet. En het zou wel mooi zijn als betrokkenen daarbij, en ik begreep dat bijvoorbeeld ook de heer Van Rooij hierbij betrokken was, ons als Staten een evaluatie kunnen geven van de leermomenten die erin zitten. En ik denk dat het ook goed is om de rol van Provinciale Staten ook eens te evalueren met elkaar, want ik denk dat we op tal van processen, op tal van momenten, ook hierbij goed betrokken zijn, maar er zullen ongetwijfeld momenten zijn waarin dat beter kan en op een andere wijze kan. En ik denk dat ook die leerelementen, die evaluatie, goed kan

zijn om straks richting de invoering van de Omgevingswet de rol van Provinciale Staten ook goed vorm te geven.

Voorzitter. Kortom, wij kunnen instemmen met het proces. We feliciteren dan ook het college met het bereikte resultaat hierin en we hopen dat er ook snel uitvoering gegeven kan worden aan deze hele belangrijke gebiedsontwikkeling.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan nu de laatste in de rij, de partij Lokaal Brabant. De heer Heijman heeft het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): En zoals gebruikelijk, voorzitter, sta ik weer als laatste in de rij van dit verhaal. En voor mij is de conclusie eigenlijk – die kan ik dan wel trekken als ik als laatste ben van dit verhaal – dat de plannen die gemaakt zijn uitvoerig belicht zijn door alle organisaties, bekeken zijn en dat iedereen daar wel tevreden is bestuurlijk, maar dat, als je kijkt naar de sprekers die al die maanden, al die weken hun best hebben gedaan om ons te overtuigen en om GS te overtuigen om toch een aantal punten mee te nemen en nog eens een keertje te overwegen, dat dat niet helemaal gelukt is. Kijk, ik kan natuurlijk, net zoals alle anderen, weer een heel lang verhaal gaan houden, maar het draait voor mij eigenlijk maar om één vraag, één overweging, en die stel ik maar gelijk aan de gedeputeerde. Kunt u ons nou eens een keertje meenemen in het verhaal van: hoe voorkom je nou in zo'n verhaal, waarbij er zoveel sprekers zijn, waar het zo leeft in de samenleving, waar zoveel omwonenden en direct belanghebbenden daar echt een probleem mee hebben, dat die niet het gevoel krijgen dat er naar ze geluisterd wordt en ook niet dat ze het gevoel hebben dat ze nou een bestuur hebben, een provinciaal bestuur in dit geval, waar geluisterd wordt naar ze en waar ze ook hun dingen kunnen benoemen, maar waarom zouden ze een volgende keer weer heel zo'n actie ondernemen om gehoord te worden? Dat gevoel, dat neem ik mee zo meteen in mijn weging van wat Lokaal Brabant beslist over dit punt, want ik vind echt dat we hier een punt te pakken hebben waar de discussie tussen burger en bestuur, burger en politiek, je direct ziet en waar we het maanden en weken met elkaar over gehad hebben, maar waar heel weinig resultaten uitkomen. Daar houd ik het op en ik hoor graag de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Dan kijk ik of de gedeputeerde in staat en bereid is om de beantwoording meteen ter hand te nemen, inclusief de bij dit onderwerp ingediende motie, één stuks, van een oordeel te voorzien. Dat is hij. Ik geef hem graag het woord. De heer Van Merrienboer heeft het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Ik wil in eerste instantie eenieder ook danken die waardering heeft uitgesproken voor al het werk dat verricht is, niet alleen in dit huis, maar juist ook in het gebied, en dan kijk ik zeker ook naar de publieke tribune, waar ook veel belangstelling is vanuit het gebied voor uw besluit van vandaag. Ik wil ook maar meteen beginnen.

De geest van de Omgevingswet, die is volop aanwezig, mijnheer Smeets. We hebben volgens mij in de beweging die in deze collegeperiode in gang is gezet met dit onderwerp, hebben we juist volop gebruikgemaakt van, zeg maar, de ambitie die we met die Omgevingswet hebben om dingen anders en beter te doen. Er lag ook al wat hè? U heeft niet voor niets als Staten in uw structuurvisie indertijd aangegeven dat de Oostelijke Langstraat een integrale opgave vroeg, omdat daar, ook vanuit de historisch gegroeide complexiteit, ingewikkelde keuzes aan de orde zijn, waarbij je inderdaad weet dat de keus voor het ene belang, of voor de ene plek, altijd consequenties heeft voor de ander. En het is voor een portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening natuurlijk fantastisch om zo'n integraal project te mogen doen, omdat je daarin, precies in de geest van die Omgevingswet, wilt laten zien dat, hoewel de schoenlepel

nodig is, mevrouw Dingemans – en ik praat mevrouw Klitsie daarin graag na –, er altijd kansen zijn om daar een meerwaarde te realiseren. Ik merk ook, en ik denk dat mevrouw Dirken dat zei, dat, als wij met elkaar Tolkien, en misschien nog wel meer pagina's, produceren, het soms ook moeilijk is om inderdaad zicht te houden op, nou ja, de resultaten, de keuzes die je daarin maakt, en dat je zeker naar het eind van zo'n traject, mijnheer Heijman – ik kijk naar u –, natuurlijk liggen dan vooral de resterende bezwaren vol in de politieke arena. Dat snap ik ook. Tegelijkertijd wil ik ontzettend onderstrepen dat we met die participatie heel veel bereikt hebben. Vanochtend zei collega Van der Poel uit Heusden ook: één van de varianten voor Oost is echt direct te relateren aan dat intensieve participatieproces. Daar hebben wij op basis van die participatie heel expliciet voor een andere oplossing gekozen. Dus, ja, wat mij betreft kijk ik in ieder geval terug op een buitengewoon intensief proces, maar ik denk dat ik dat onmiddellijk in de geest van die Omgevingswet in de richting van mevrouw Dirken kan zeggen: laten wij ook markeren dat de participatie hier niet stopt, maar dat juist in de realisatie van zo'n integrale gebiedsopgave de participatie juist met aandacht en met kracht moet worden voortgezet.

Ik moet vaak denken aan toen ik ooit, twintig jaar geleden, in Eindhoven eens mocht beginnen, dat men zei: Erik, let op, de verschillen tussen een beeldkwaliteitsplan en hoe het in de praktijk er komt uit te zien, daar kun je veel notie van nemen, want als het gaat over de stap van plannen naar realisatie, ja, misschien is dát wel het moment waarop de echte kwaliteit pas gerealiseerd kan worden. Maar dit is wel een moment om te markeren. De mijlpaal die wij slaan nu, en daarvoor zeg ik echt dank ook voor de waarderende woorden, die wij nu slaan met dat provinciale bestemmingsplan, laten we dat in het jargon maar introduceren, die markeren we en we gaan vervolgens verder optimaliseren, maar ook even stilstaan bij wat we bereikt hebben, want ik noemde de aanpassing, bijvoorbeeld als het gaat om de verkeersoplossingen, maar ook als het gaat om natuur Baardwijkse Overlaat, komt vaak aan de orde. Vanuit de voorgenomen maatregelen in de sfeer van mobiliteit ligt daar de opdracht om 4,5 ha te compenseren, en wij leggen er ongeveer 9,5 ha aan. Als je praat over robuuste ecologische verbindingzones, dan snap ik dat u praat over 25 m, maar dat gaat precies over die passage onder de A59 en naar die passage toe praten wij over een robuuste zone, waarin de breedte varieert richting 80 m. Wij zijn bezig met hele robuuste passages daarin aan te leggen, die ook inderdaad passen – en ik hoorde een mooie opsomming van de heer Smeets – bij waar EVZ's voor zijn: het faciliteren van fauna in de verbinding binnen het Natuurnetwerk Brabant. Dus ik wil dat toch markeren en ik denk, nou ja, ik kom er dadelijk nog wat specifiek op terug, maar dat we inderdaad mogen spreken van een fors resultaat.

In de richting van de heer Heijman, nogmaals: resterende bezwaren liggen op tafel, maar ik haal de heer Smeulders aan. Toen ik begon, vond ik het een enorm belangrijke opgave om fase 1 en fase 2 met elkaar te verbinden, om in de richting van alle partijen in het gebied, één overheid, maar met twintig gebiedspartijen aan die tafel, om ons daar te laten zien als wij gaan voor een integrale opgave en niet eerst het één, onzekerheid voor het ander. En die integraliteit is straks ook aan de orde. Als het gaat om het monitoren van geluid, en het is gezegd: u gaat in die parallelbanen inrichten, maar gaat u ook zorgen dat daar op geluid gemonitord en gehandhaafd wordt? Dat zijn allemaal zaken die echt in het vervolg wat mij betreft volop aandacht vragen. En waar ik blij voor ben in Brabant, is dat wij met die twintig gebiedspartijen ook elkaar vast blijven houden in die realisatie. Van der Poel vanochtend in het inspreekmoment bij u heeft ook aangegeven dat de nieuwe coalitie in Heusden middelen reserveert om ook in de uitvoering van dat gemeentelijk verkeerspakket de juiste dingen te doen. En het past ook in Brabant dat we elkaar daarop aanspreken, dus dat mag u ook van mij verwachten, maar ik heb er gewoon alle vertrouwen in dat dat gaat gebeuren.

Voorzitter, ik ga wat meer specifiek in op die vragen. Ik denk, in de richting van mevrouw Dirken heb ik inderdaad al aangegeven dat die participatie, dat die wat mij betreft dus volop, ook in de realisatie, aan de orde zal zijn en dat we dat met elkaar eigenlijk ook in dit plan borgen. Want dat is wat je ook in een

provinciaal inpassingsplan doet, dat je natuurlijk ook borgt dat de voorgenomen maatregelen daadwerkelijk en integraal worden uitgevoerd.

Hebben we alles gewogen? Ja, dat is best een makkelijke vraag die tegelijkertijd voor zo'n nadenkend type als ik ook weer meteen ingewikkeld is, van: Erik, heb je nou echt álles gewogen? We hebben echt, echt, ons uitmuntende best gedaan om alles te wegen en vervolgens denk ik te willen onderstrepen: doordat we in de monitoring ook aan de slag gaan, voortdurend oog blijven houden in de realisatie voor verdere, slimme optimalisaties, dan stopt het weten nog niet, want daar gaan we dan in de uitvoering mee verder.

Ik kijk naar de heer Bahar. De A59, die komt vaak op tafel en daar wil ik een paar dingen van zeggen. In de Integrale Gebiedsopgave Oostelijke Langstraat staat centraal de bereikbaarheid van woon- en werklocaties. Dat zijn de geformuleerde doelen. Daarin speelt de A59 een belangrijk rol. In die zin is ook een van de doelen dat wij de doorstroming op die A59 in ieder geval niet beperken, maar waar nodig ook bevorderen. En dat gebeurt. De milieueffectrapportage laat zien dat wij inderdaad ook een positieve bijdrage leveren aan die doorstroming op die A59. Maar nogmaals, voor mij is dat meer een randvoorwaarde, want de doelen van de Gebiedsopgave Oostelijke Langstraat gaan over de bereikbaarheid van woon- en werklocaties. Ik kom daar duidelijk nog op terug als ik die 72A nog eens even op de tafel leg.

Die A59, natuurlijk houdt die blijvende aandacht, omdat die periodiek ook wordt gemonitord door Rijkswaterstaat als het gaat over de landelijke analyses rond capaciteit en knelpunten. Dus wat ons betreft is dat gewoon part of the deal, maar wel een rijksverantwoordelijkheid. Wij zorgen ervoor dat we de doorstroming nu ondersteunen, ook de snelfietsverbinding gaat daar echt effect op hebben. En als u zegt: ja, op een regenachtige dag stapt niemand op de fiets, ik denk dat je op een regenachtige dag juist op de fiets stapt, want dan is de kans op files op die snelweg veel groter. Een goed regenpak kopen, ook te koop in de Oostelijke Langstraat, kan je daarin helpen. En dat zien we ook. Mensen stappen niet van de fiets voor een buitje.

Die A59, een laatste punt voor dit moment is dat we natuurlijk ook moeten voldoen aan die randvoorwaarde dat een toekomstig mogelijke verdubbeling van twee keer drie, want dat is de algemene norm voor het rijksverkeersnet in ons land, dat wij die niet in de weg zitten. Nou, die zitten wij niet in de weg, dus ook op dat moment voldoende.

De heer Bahar vroeg ook leerpunten voor complexe opgaven. Ja, die zullen er legio zijn. Wat ik van belang vind – en ik denk dat de commissie MER daarin nog steeds een belangrijke rol heeft, maar dat we dat in zekere zin ook intern organiseren – is: zorg voor die checks and balances. Dat zie je ook hè? Op het moment dat je feiten, analyses met elkaar op tafel legt: zorg dat er vanuit verschillende invalshoeken kan worden geoordeeld. Ik denk dat we voor de participatie ook moeten leren dat we ook in de participatie mijlpalen moeten definiëren, omdat de participatie in de ene fase echt een ander karakter heeft dan een moment verder. En ik denk – en mijnheer Heijman, ik kijk naar u –: als er iets op het punt van de communicatie ook richting allerlei betrokken burgers, betrokken Brabanders, betrokken stakeholders kan verbeteren aan onze kant, is dat je aan de voorkant nog helderder bent: beste mensen, hoe ziet dat traject er nu uit? Maar je zult altijd zien, dat zie ik nu ook langs de A16, waar we met wind bezig zijn, dat voor een aantal mensen de participatie pas start op het moment dat het voor hen start, en dat kan best zijn nadat je al acht jaar bezig bent, en ook dan zul je altijd als overheid mensen daar weer in mee moeten nemen.

Als ik kijk naar het derde punt van de heer Bahar, als het gaat over de optimalisatie, werk met werk maken: wat mij aanspreekt in de motie die u heeft voorgelegd – en dan kom ik meteen op een advies op die motie – dan is dat inderdaad dát uit te stralen. Ik vind het lastig om te zeggen: we gaan nog extra stappen nemen in de mitigerende maatregelen, want wij hebben onze volle verantwoordelijkheid daarin genomen. Het is ook van belang om in die scope vast te houden, ook vanuit het budget. Maar daar waar

u verzoekt om bij die mitigerende maatregelen bij voorkeur te zoeken naar een combinatie met bijvoorbeeld het uitvoeren van energietransitie, dan denk ik – en dan kijk ik ook naar ..., maar ze is ze er niet, collega Spierings, of zit ze achter collega Pauli? Nee hè? Daar zijn wij van. Dus wat mij betreft kijken naar die motie, maar de kanttekening bij het eerste punt, als het gaat over 'extra', maar daar waar wij mitigerende maatregelen gaan uitvoeren, gaan wij kijken of wij in die transitie waar we volop in zitten rond energie, of we daar ook werk met werk kunnen maken.

Ik denk in de richting van de heer Bahar, ook een belangrijk punt, maar dat heb ik al gezegd, en dat is ook een punt dat bijvoorbeeld vanuit het Vlijmense heel erg op tafel wordt gelegd: wij berekenen met elkaar heel veel op basis van modellen, zo is Nederland nu eenmaal ingericht op weg naar besluitvorming, maar zorg dat u meet en zorg dat er een mogelijkheid is om in te spelen op, als je uiteindelijk gaat monitoren, dat je dan zaken tegenkomt waarin je aanvullende maatregelen moet nemen. Ik vind het ook goed om te onderstrepen dat een groot gedeelte van die maatregelen, die bijvoorbeeld in wat dan zo netjes heet de mensgerichte maatregelen zitten, is: laten wij goed beseffen dat het merendeel van het verkeer dat zich natuurlijk op die plek beweegt, is echt regionaal verkeer. Dat zijn u en ik. We kunnen wel eens doen alsof die 59 vooral door transitieverkeer wordt bevolkt, maar daar zit ontzettend veel regionaal verkeer en we hebben met zijn allen een verantwoordelijkheid om dan ook, ook op basis van die monitoring en die gedragsmaatregelen, te kijken om, nou ja in ieder geval daar waar we ongewenste effecten zouden zien, om daar maatregelen op te nemen.

De **voorzitter**: U kondigde een expliciet oordeel over de motie aan.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Een oordeel over de motie. Ik verzoek de indieners om notie te nemen van het feit dat ik geen extra stappen voor mitigatie nu ga onderzoeken, maar dat ik wel bereid ben om daar waar wij mitigatie inzetten, bij voorkeur de combinatie met de uitvoering van de energietransitie te zoeken, en volgens mij is dat de kern van uw motie.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Dus als ik het dan goed begrijp: met één verwijdering van het woordje 'extra' zou de gedeputeerde de motie over kunnen nemen om daar in ieder geval werk van te maken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, we gaan tekstexegese doen, maar eigenlijk is dat bolletje overbodig, mijnheer Bahar, omdat we de mitigerende maatregelen natuurlijk al volop in beeld hebben. Het werkt het duidelijkst als u dat bolletje zou schrappen. Dat zou een suggestie zijn, en dan ben ik graag bereid om de rest van het verzoek, nou ja, met een positief advies aan uw Staten voor te leggen.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dan zal ik na overleg eventueel een gewijzigde motie indienen.

De **voorzitter**: Wij zien dat zo dadelijk wel tegemoet. Het kan ook in tweede termijn uiteraard. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, en dan in de richting nogmaals van de SP, als het gaat over de monitoring: dan gaat het over het regionaal verkeersnet, maar zeker ook de A59. Dat heb ik daarnet al onderstreept. U had vanochtend een hele mooie dialoog even ook met de vertegenwoordigers van de logistiek en ook daar bent u tot de constatering gekomen dat we met zijn allen ook moeten werken naar slimmere oplossingen voor mobiliteit, smart-mobilitytoepassingen. Die hebben we op dit moment echt verkend en ook dat is, als het gaat om de verdere invulling straks, denk ik, een catalogus waaruit we met elkaar zouden moeten putten.

Dan nogmaals naar de Baardwijkse Overlaat. De weging van het alternatief 72A, en dan kijk ik vooral naar de heer Van der Wel, want ik vind oprecht dat u, nou ja, niet bij de feiten blijft als u zegt dat we daar niet naar gekeken hebben. Daar hebben we buitengewoon zorgvuldig en uitvoerig naar gekeken, op een moment inderdaad dat we eigenlijk al uitgekeken waren, maar ik ga dat gemakkelijke argument niet gebruiken. Wij hebben daarnaar gekeken en nogmaals: dat betreft de mensen die al jaren met het verhaal bezig zijn. Dat betreft de betrokkenen vanuit de gemeenten, dat betreft Rijkswaterstaat. Ik heb intern ook nog een audit laten doen, om echt te laten toetsen op de financiële punten van: is dat proces nu zorgvuldig verlopen? Daar heb ik u ook verslag van gedaan. Mijn conclusie is gewoon heel stevig, ook in de richting van de heer Bakker: 72A is noch op inhoudelijk doelbereik, noch op financiën een alternatief. En daar heb ik echt, echt geen uitstel voor nodig, mijnheer Bakker, om diezelfde conclusie na al die maanden van met elkaar daarover in gesprek zijn, te trekken.

De **voorzitter**: Interruptie Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u, voorzitter. En dan heeft u het echt specifiek over de verbeterde versie van 72A? Die heeft u echt onderzocht op alle facetten?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. U heeft vanochtend de aantallen gehoord die een van de insprekers erbij haalde. Dat was een beetje te gortig, vond ik, maar wij hebben op basis van de expertsessies en wat is neergelegd, wij hebben op basis van wat wij hebben gekregen, hebben wij dat oordeel geveld. En wat in de meest eenvoudige bewoordingen het oordeel moet zijn, is: als je de A59 aanraakt, c.q. gaat verleggen, dan gaat de teller gewoon lopen. En het Ingenieursbureau Rotterdam, ook daar heb ik u zorgvuldig over gerapporteerd hoe wij naar dat rapport hebben gekeken, en wij constateren dat, als je de richtlijnen van Rijkswaterstaat in acht neemt, dat je dan een verlegging van de A59 over een grotere lengte – het staat ook in het auditrapport – mee moet nemen in de berekening, en daar baseer ik mijn oordeel op. En dan kunt u zeggen, nou, weet je wat, dat heeft de deskundige uit Delft en een van de experts eens gezegd: ja als u twee keer 80 gaat rijden op de A59, ja, dan kan het misschien wel, maar dat wilt u toch ook niet geloof ik? Dus als het gaat om de rijksvoorwaarden, en dan kijk ik naar de heer Van den Berg met een schuin oog, de randvoorwaarden vanuit Rijkswaterstaat ten aanzien van een robuust rijksverkeerswegennet, ja die maken dat die conclusie echt onvermijdelijk is, mijnheer Bakker, echt onvermijdelijk.

De **voorzitter**: Bakker. Van der Wel dan, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter. Ik had in beginsel dezelfde vraag over die gewijzigde variant 72A, dié bedoelde u, maar over de audit, daar ben ik wel even benieuwd naar, want u zegt: er is een audit geweest en daar heb ik de financiën bekeken, maar was het niet zo dat Van GOL naar Beter de

financiën niet heeft opengelegd? Had u niet als basis die informatie over financiën over dit alternatief, dus hoe heeft u dan die vergelijking kunnen maken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Wilt u het auditrapport lezen? Dat heb ik u toegestuurd, toch?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dan moet u gewoon lezen wat daar staat. Daar staat, de conclusie van de auditors, dat de vergelijking zorgvuldig is gebeurd. Vervolgens heb ik het rapport van het Ingenieursbureau Rotterdam ontvangen, in ontvangst genomen, heb ik daar opnieuw een analyse op laten uitvoeren door onze eigen mensen, door de mensen van de gemeenten, met inzet van Rijkswaterstaat. Ook daarover heb ik u uitvoerig gerapporteerd. Dat is het, mijnheer Van der Wel, dat is het echt.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, goed, ik vind het fijn om te horen van de gedeputeerde dat hij dus die hele analyse, die financiële analyse waar Van GOL naar Beter naar vroeg, dat hij die gedaan heeft in de audit. Dat is mij niet opgevallen, maar ik neem het van u aan.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik kom opnieuw bij de Baardwijkse Overlaat, want ik merk dat dat, en ik denk dat dat terecht is, een plek is waar we met elkaar heel zorgvuldig naar willen kijken. Het is misschien toch goed om nog eens even terug te gaan naar die Baardwijkse Overlaat, want als u kijkt naar de cultuurhistorische waarden die u daarin belangrijk zegt te vinden, en dat hebben we bij de structuurvisie vastgesteld, dan gaat het vooral over de Overlaat als zodanig. Het open karakter van de Overlaat, die verwijst naar een 350 jaar oude ingreep in het landschap, om vooral de waterafvoer te faciliteren, het open karakter van die Overlaat *is* de cultuurhistorische waarde waarvoor ik in de benen moet komen en waar de Verordening ruimte mij ondersteunt om op toe te zien. Daar voegt zich natuurlijk bij de monumentale waarde van de spoorbrug, die inmiddels verdijkt is, want in die zin praten we over pilaren van de brug, maar er is inderdaad uiteindelijk na de oorlog een volledige Spoordijk tot stand gekomen. De monumentale waarden die daar bescherming verdienen, die zien toe op die pijlers, die wij voor een deel gaan openleggen, maar op dezelfde locatie. U heeft vanochtend een mevrouw van Monumentenhuis gehoord, ik kan alleen maar refereren aan het oordeel van de Rijksdienst voor cultuurhistorie en erfgoed: u respecteert niet alleen het monumentale karakter, maar door uw voorstel wordt dat ook duurzaam geborgd. En ja, ik zou willen dat mijn zoons met zo'n rapport thuis kwamen, echt waar. Ik ben ontzettend trots op het feit dat dat het oordeel is van mensen die echt zorgvuldig hebben gekeken naar dat voorstel. En het gaat om de balans. En ik weet dat er ook veel waarde gehecht wordt aan hoe de Spoordijk daar nu functioneert, het opschot dat daar in de afgelopen jaren echt op natuurwaarden, in ieder geval voor de beleving heeft gerealiseerd. Maar in de balans maken wij een uitzonderlijk mooie combinatie van natuur in de Overlaat, dus onder die brug, daar gaan geen mensen wonen en gaan we geen andere dingen doen, dat wordt ook natuur. Dat hoort bij die 9,5 ha waar ik het over had. Dus wij maken inderdaad ruimte in de Spoordijk om de cultuurhistorische waarden van de Overlaat te versterken. En wij maken van de gelegenheid gebruik om de natuurwaarden in dat gebied te versterken. Natuurlijk kijken we dan uiterst zorgvuldig naar de natuurwaarden binnen de Spoordijk, die gekoppeld zijn aan de

Spoordijk. De dassen zijn daarin al veelvuldig genoemd. Ja, wij zullen er alles aan doen, en dat is ook echt een verantwoordelijkheid die we hebben, om dat niet te verstoren en gewoon in stand te laten.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ja, u was ook vanochtend bij de insprekers en daar werd ook de verontrusting uitgesproken, behalve over de dassen, de burchten, over de hoeveelheid bomen en dergelijke en de lijst van de rode soort, zal ik maar zeggen, dieren die bedreigd worden als gevolg van de plannen. Hoeveel bomen worden er gekapt als gevolg van deze plannen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Is dat een quizvraag, mijnheer Smeets? Hoeveel bomen komen erbij, mijnheer Smeets?

De heer **Smeets** (GL): Ja, dat was voor mij ook een beetje onduidelijk.

De **voorzitter**: Goed, dat gaan we dan oplossen, maar niet nu. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik kan alleen maar zeggen dat we vanuit de compensatie 4,5 ha natuur zouden moeten aanleggen, het worden er twee keer zoveel. Dus ik denk dat ik qua bomen het goed doe.

Als wij, en ik refereer dan terug aan mevrouw Dirken, in de realisatie aan de slag gaan, dan vind ik oprecht dat wij met alle gebiedspartijen inderdaad ook zorgvuldig moeten kijken, in de realisatie, hoe wij zo min mogelijk verstoren, zoveel mogelijk versterken, en ik weet uit eigen ervaring dat dat aandacht vraagt, omdat het inderdaad dan nog wel eens te imponerend kan zijn, als je ziet, als je aan de slag gaat, wat je dan aan ingrepen doet. Dus daar mag u mij op aanspreken, op die zorgvuldigheid. Maar ook, ik denk in de richting van de heer Van der Wel: er verdwijnt geen Spoorbrug hè? Wij maken de Spoordijk open. Uiteindelijk, als je kijkt naar de totale Overlaat, is dat in een verhouding van ongeveer 50%, ik denk zelfs iets minder, maar wij maken hem open, juist vanuit cultuurhistorische waarden, waar de natuur in de Baardwijkse Overlaat echt – daar ben ik van overtuigd – duurzaam profijt van krijgt.

Ik denk dat ik, als ik kijk naar mevrouw Dingemans op het punt van natuur, u vrij uitvoerig daarin heb beantwoord. Ook natuurpartijen geven aan dat de noord-zuidverbinding, of de zuid-noordverbinding, daar ligt de primaire aandacht voor de natuurwaarden, twee EVZ's, maar ook in de oost-westverbinding zullen wij daar ons best doen. Maar ook daar aanvullende maatregelen, tot en met snelheidsregimes aan toe. Ook dat is allemaal nodig om daar de kwaliteit te organiseren.

Voorzitter. Ik ben heel dankbaar voor de woorden van de heer Smeulders in relatie tot wat we uiteindelijk met elkaar hebben klaargespeeld. Ik weet dat er een belang zat ...

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, inhakend op die drie verbindingen die de gedeputeerde terecht noemde. Bij het Drongelens Kanaal, waar we al veel geld geïnvesteerd hebben, namelijk als provincie 1 miljoen, is dat niet geschikt voor bepaalde dieren, zoals een ree en andere dieren. Is daar nog een mogelijkheid om dat verder uit te breiden? Want we hebben al zoveel geld geïnvesteerd.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou, wij hebben in onze zienswijze daar zorgvuldig naar gekeken. Als het gaat over de reeënpopulatie, dan hebben wij geconstateerd dat u dan vooral naar de oostkant van de gebiedsopgave moet kijken, dus dat is echt in de omgeving Vlijmen, en dat als het gaat om de Baardwijkse Overlaat, dat daar dat niet de meest gepaste maatregel is. De reeënpopulatie krijgt, en u heeft de zienswijzereacties kunnen zien, die krijgt van ons alle aandacht op beide locaties, maar de reeëntunnel waarover we het hebben is een toegevoegde waarde die wij vooral aan de Vlijmense kant, aan de oostkant van Vlijmen, nu echt, echt waarde zien hebben, waar die in de Baardwijkse Overlaat die waarde niet heeft, en daar zorgen wij dus met andere maatregelen voor het voorkomen in ieder geval dat, nou ja, de reeën die daar bewegen, dat die bijvoorbeeld, ja echt ..., laat ik het zo zeggen: we nemen veiligheidsmaatregelen om te borgen dat reeën en verkeer gescheiden daar kunnen bewegen.

De **voorzitter**: Van der Wel. Ja, de gedeputeerde kan zijn betoog vervolgen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik ben bij de heer Smeulders en nogmaals: echt dank voor zijn woorden. Ik weet dat een heel stevig punt vanuit die fractie was om beide fasen met elkaar te combineren, juist om echt integrale opgaven te realiseren. Ik denk dat we daarin geslaagd zijn en dat, nogmaals ook zijn punt, het verder werken aan optimalisaties, ja, ik wil daar echt graag invulling aan geven, wel vanuit de scope van het project: werk met werk maken en in de realisatie toezien op de kwaliteit.

De heer Smeets. Ja, u begon fantastisch, vond ik, met de Baardwijkse Overlaat en de waarden die wij daar met elkaar willen borgen. U begon vervolgens over de MER, en daar wil ik toch twee punten van ophelderen. Ik hoor u eigenlijk praten uit het voorlopig advies, en dat voorlopig advies gaf ons als opdracht om nog veel zaken te kwantificeren. En dan praat je inderdaad over de zaken die door u genoemd zijn, verkeersintensiteit, geluid, luchtkwaliteit. Dat hebben wij gedaan. En in het eindadvies van de commissie MER zult u ook lezen dat de commissie daar tevreden over is, mogelijk met één punt, want de commissie MER geeft aan: ja, hoe u nu ten aanzien van de stikstofdepositie hebt gerekend, dat kunnen wij niet toetsen. Maar daarvan heb ik in het voorstel aan u ook laten zien hoe dat wel gebeurt, namelijk: onze omgevingsdienst gaat in het kader van zijn uitvoerende taak rond de vergunningverlening natuurbescherming daar natuurlijk ook nog een check op doen. Een exploitatieplan, u weet dat misschien nog beter dan wie ook in deze zaal, is helemaal niet nodig in relatie tot deze gebiedsopgave, want we praten over infrastructuurmaatregelen, waar we bij het LPM echt praten over een ontwikkeling van een werklocatie. Dus, en nogmaals: er is geen exploitatieplan nodig, en eigenlijk ook helemaal niet nuttig. Het gaat hier om infrastructuurmaatregelen.

Ik denk dat ik daarmee, voorzitter, ook als ik kijk naar 50PLUS, en dank voor de waarderende woorden, maar ik denk dat ik zeker in relatie tot de PAS daar ook het een en ander heb verduidelijkt, hoewel het natuurlijk ook allemaal spannend is wat er op het punt van de PAS in Brussel gaat gebeuren.

Ik ben bij de Partij voor de Dieren, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja. Nog even een interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. De fractievoorzitter van de PvdA gaf u complimenten, u gaf mij complimenten voor de inleiding, in ieder geval hartelijk dank daarvoor. Maar uw fractievoorzitter had het ook over controleerbaarheid straks. We hebben een investering van 100 tot 105 miljoen euro, met nog grote onzekerheden. De intentie van de opmerking over het exploitatieplan was: kunt u ons ook meenemen in de gevolgen, financiële gevolgen, van de verdere uitwerking van deze plannen? Want ook de gemeenten moeten straks natuurlijk nog aan de slag, die moeten ook van alles doen. Dus graag ons meenemen en wat kunt u daarin bewerken qua budgetrecht?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Er is een kostenonderbouwing, die heeft plaatsgevonden, die is ook geactualiseerd. Als u praat over risicomanagement, dan zit die in de kostenraming, omdat we bij dit soort projecten praten over risico-opslagen die we daarin meenemen. Dat hebben we beschikbaar. Vervolgens heb ik u aangegeven: belangrijke maatregel, misschien wel dé belangrijkste, in de sfeer van risicomanagement is dat wij met een plafondbedrag werken. Dus het bedrag dat wij nu met elkaar in de mand hebben gegooid, dat is het bedrag waarvoor wij gaan aanbesteden, en in februari kunnen wij constateren of er een bod in de enveloppe zit dat voldoet aan dat gebudgetteerde plafond. Ja, beter kan ik uw budgetrecht niet bewaken, mijnheer Smeets.

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dank voor de toelichting. En is dat plafond nu 100 of 105 miljoen euro? Een klein verschil.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, zullen we dan 105 miljoen euro zeggen, mijnheer Smeets? Ja? Goed.

De **voorzitter**: Deal. Gaat u door.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, vanuit uw Staten werd ook al gereageerd op de heer Van der Wel, als het erover gaat dat het participatieproces niets veranderd heeft. Ja, feiten zijn feiten, mijnheer Van der Wel. Wij hebben op basis van de participatie ontzettend veel veranderd. Maar één punt niet, en dat heb ik al toegelicht, maar daarmee laat ik het beeld niet bederven dat de participatie in deze gebiedsontwikkeling niet effectief zou zijn in het mobiliseren van gebiedspartijen, niet om alleen maar te horen wat ze willen, maar juist ook om gebruik te maken van gebiedsspecifieke kennis, gebiedsspecifieke deskundigheid, en dat is – en dan kijk ik naar de heer Vreugdenhil, want volgens mij refereerde hij daaraan –, dat is zoals wij in de Omgevingswet ook willen werken. Maar, ja, er komt een moment dat de afweging teruggaat naar waar uiteindelijk de keuzes moeten worden gemaakt rond een bestemmingsplan en rond het beschikbare budget, en dat bent u. Ik leg u die afweging integer voor. We hebben de participatie volgens mij daarin maximaal willen laten zijn, maar daar hoort niet voor iedereen een 10 bij, daar ben ik me zeer wel van bewust.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, ik merk dat de gedeputeerde naar een afronding gaat. Wij hebben het echt goed gelezen, maar we hebben de audit er nog even bij gepakt, en de auditcommissie die zegt dat er onduidelijkheid bestaat tussen de partijen, provincie en Van GOL naar Beter, over welke variant nou gebruikt is, of het nou de variant 72A of de *verbeterde* variant 72A was. Dus dat constateert de auditcommissie, en ook na het openleggen van de stukken van de provincie is niet die verbeterde variant getoond. Dus misschien kunt u dan uitleggen of u dan wel het goeie gedaan heeft.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik ben blij dat u het rapport pakt, want daarin staat ook dat, als het gaat over, en dat is waar audit echt natuurlijk de aandacht op legt: heeft u op basis van dezelfde uitgangspunten kosten berekend? En dat is waar het auditverslag volgens mij buitengewoon evident in is: ja! Vervolgens is de discussie over: welke variant? Nou, inderdaad, de auditcommissie constateert discussie daarover. Ik zeg daar nogmaals twee dingen over. Wij hebben een oordeel geveld over wat wij in de zienswijzen aan varianten voorgelegd hebben gekregen. Dat hebben we gedaan. Nadien, nadat wij dat hadden afgerond, is via een rapport van het ingenieursbureau nogmaals die variant onder onze aandacht gebracht en heb ik daar echt uitvoerig en zorgvuldig naar gekeken en u het oordeel gegeven dat ik al eerder heb gegeven, namelijk dat die variant niet de inhoudelijke doelen realiseert en niet binnen de financiële randvoorwaarden past die u mij meegeeft om dit project te realiseren. Ik herhaal, voorzitter, en dat wil ik eigenlijk maar maximaal één keer doen, ja, ik herhaal dus hoe wij tot die afweging zijn gekomen. Punt.

De **voorzitter**: Van der Wel, tot slot.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik begrijp de gedeputeerde helemaal. Is wel de vraag van: hoe kan het dan dat het tot aan de auditcommissie moet komen om, na herhaaldelijk aandringen van verschillende partijen, te constateren dat dan de verkeerde variant is genomen? Ja, dat constateert de auditcommissie, dan kan de gedeputeerde daar schudden, maar dat staat er gewoon, en dat vind ik wel zorgelijk, dat keer op keer op keer ook door ons en andere fracties gevraagd is: heeft u nou het goede gedaan, en dat zij stellen dat u het naderhand aan de hand van het rapport van de verkeerskundigen van Rotterdam, dat nog een keer heeft bevestigd. Dat uw variant beter is, prima, maar dan blijft dit staan. Maar goed ...

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik weet oprecht niet welk punt u had voor begrijpend lezen vroeger op school.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee, maar voorzitter, hier wordt nu uit het auditrapport geciteerd en er wordt een beeld gecreëerd dat ik dan weer moet gaan tegenspreken, en dan krijgen we het geijlbak, mijnheer Van der Wel, en dat wil ik niet. Ik geef aan hoe ik heel zorgvuldig heb geacteerd. De auditcommissie geeft die verwarring aan over welke variant, ik heb de verantwoordelijkheid om de variant te beoordelen die ik als zienswijze op tafel heb gekregen, met de stukken die door de stichting zelf bij mij zijn aangereikt om te beoordelen. Dat hebben we gedaan, en vervolgens zijn we nog in een special terechtgekomen, want heb ik echt nog, nadat de zienswijzeprocedure al volledig was afgerond, heb ik voor u nog een oordeel willen vellen over het rapport van het ingenieursbureau, waarin – daar ga ik dan maar even van uit – in ieder geval het laatste voorstel vanuit de bewoners wordt voorgelegd, van: wilt u daar nog eens zorgvuldig naar kijken? Dat heb ik naar eer en geweten gedaan, daar heb ik u uitvoerig over gerapporteerd. Punt.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, een punt van orde.

De **voorzitter**: Dat kan altijd.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik wil even naar u toekomen voor een korte toelichting, als dat kan.

De **voorzitter**: Dat is niet zozeer een ordepunt als wel een bijzonder voorstel.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, voorzitter, ik denk misschien over hetzelfde punt als waarvoor de heer Van der Wel naar u toe kwam. Ik was net tegen mijn fractiegenoot aan het zeggen: wat een helder betoog van onze gedeputeerde, en dan maakt hij zo'n opmerking tegen een collega-Statenlid over wat voor punt hij had op school voor begrijpend lezen. Ik vind echt, dit kan echt niet.

De voorzitter: Nee, en dit helpt ons ook niet in een ...

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Het spijt me, ik vind het erg dat dat gebeurt, want dat is helemaal niet nodig. Ik snap dat u keer op keer hetzelfde moet uitleggen, maar dat is ook wat we hier aan het doen zijn in deze Statenzaal. Die ergernissen moet u echt achterwege laten. Dat siert u gewoon niet.

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde gaat verder.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik wil mij excuseren voor mijn ergernis, maar ik wil echt, en dat is een oprechte emotie die ik in dit debat dan maar neerleg, ik wil dat er zorgvuldig naar teksten wordt gekeken en niet wordt gecomponeerd, selectief, om vervolgens een beeld te creëren, bijvoorbeeld het beeld – en dat irriteert me gewoon – dat we niks veranderd hebben op basis van de participatie. Dán staat hier een gedreven gedeputeerde, die zegt: potverdikke, we hebben ontzettend veel veranderd. Tegen dat selectief lezen, mevrouw Brunklaus, daar wil ik een statement over neerzetten. Als ik dat doe op een manier die u niet vindt passen, dan neem ik die woorden terug, maar de drijfveer voor dat statement, dat wil ik toch eens even neerleggen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus, tot slot.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik begrijp heel goed dat u geïrriteerd bent omdat u vindt dat mensen het niet goed gelezen hebben, maar toch past het niet dat u dan op de man gaat spelen. Dat moet u gewoon niet doen.

De **voorzitter**: Ik wil voor u allen nog eens herhalen de kleine operationele definitie die ik ooit gemaakt heb van parlementair taalgebruik, en dat is dat je nooit woorden gebruikt die het vervolg van het gesprek blokkeren. Dat moeten we allemaal in deze zaal ons aantrekken. De emoties mogen er af en toe zijn, we werken allemaal hard en gedreven aan wat we hier voor Brabant mogen doen. De gedeputeerde heeft gezegd: 'mijn excuses voor die woorden', maar laten we ook elkaar respecteren in het werk dat we hier doen. Vandaar dat wij parlementair met elkaar spreken en de gedeputeerde gaat er nu verder mee en komt ook tot een afronding onderhand.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, ik kom tot een afronding. Nogmaals, mevrouw Brunklaus en mijnheer Van der Wel, mijn excuses op dat punt. Ik wil u wel bedanken voor uw eerdere compliment over mijn heldere betoog, omdat – en dan ga ik even terug naar de inbreng van mevrouw Dirken – wij produceren inderdaad 3600 pagina's tekst, maar inderdaad: er hoort vooral ook een goed debat bij. En

dat vind ik nog wel een laatste leerpunt dat we met elkaar moeten trekken, van: hoe kunnen we, parallel aan die goede participatie, het debat over de inhoud van de voorstellen ook, nou ja, verbeteren? Omdat ik vind dat, als ik terugkijk, het aantal momenten dat we elkaar ontmoet hebben op het thema, ja, ik denk dat we dat misschien wel beter kunnen doen, waar we nu inderdaad het echte inhoudelijk debat misschien pas voeren nadat we 3600 pagina's hebben geproduceerd.

Voorzitter. Ik wil dan graag een punt zetten, maar nogmaals: ik wil echt iedereen bedanken die zich heeft ingespannen voor wat er nu ligt. En ik ben niet de laatste die zegt: ik stroop mijn mouwen op voor het vervolg, omdat de participatie niet stopt, maar juist krachtig verder moet.

Voorzitter, dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan kijk ik of er van de zijde van de Staten behoefte is aan een tweede termijn, die we dan meteen gaan inzetten. Mevrouw Dirken namens de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank aan de gedeputeerde voor zijn uitgebreide reactie en beantwoording van onze vragen. Misschien is het goed dat we ons met zijn allen nog eens realiseren dat we vandaag het juridisch kader vaststellen, niet meer en niet minder. De realisatiefase, waar we met zijn allen op wachten, start ná vandaag. We zijn blij dat de gedeputeerde zojuist dan ook heeft toegezegd dat hij ook zo maximaal mogelijk participatie wil met alle betrokkenen in die realisatiefase. Wij vertrouwen erop dat daar goed en praktisch met elkaar gewerkt zal worden, binnen het juridisch kader, dat na vandaag de randvoorwaarde is. En de VVD vindt dat kader nog steeds voldoende flexibel om tot een goed detailontwerp in de praktijk te gaan komen. Wij gaan er dan ook van uit dat de gedeputeerde daarbij aan de voorkant wederom helder zal maken dat het inbrengen van alternatieven, waar we vandaag veel over gesproken hebben, niet automatisch betekent dat die ook altijd gehonoreerd zullen worden én dat partijen uitgebreid met elkaar blijven communiceren over de voortgang van het project met hun omgeving, hetzij op bewonersavonden, hetzij via websites, hetzij via persoonlijke gesprekken. Bij dezen wensen wij dan ook de gedeputeerde en alle andere betrokken partijen veel succes met de voorspoedige uitvoering. Wat ons nog wel op onze laatste vraag brengt: kunt u kort aangeven hoe de verdere planning in de meest optimistische variant zal gaan verlopen en wanneer – want dat wil iedereen weten die hier woont – nu echt de schop de grond in gaat?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar bijdrage. De heer Bahar, tweede termijn.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook ik wil graag inderdaad de gedeputeerde bedanken voor zijn heldere beantwoording en zijn reactie op de motie. Wij zullen inderdaad conform het besprokene de motie aanpassen en opnieuw indienen, zodat die ook in stemming kan worden gebracht. Daarnaast doet het ons ook deugd om te zien en te horen dat de gedeputeerde ook aangaf: dit is een piketpaal en we gaan met name verder in de realisatie, en dan blijven we met elkaar praten en dan blijven we met elkaar in gesprek om te kijken wat de beste oplossing is, om juist dat doel dat we voor ogen hadden te kunnen halen. Dat vinden wij ook ontzettend belangrijk, dat we dat blijven doen. Verder sluit ik inderdaad ook aan bij de woorden van de VVD, wat de planning is naar de toekomst toe.

Motie M 1a: 'GOL: Mitigerende maatregelen combineren met energietransitie'.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 29 juni 2018, behandelend het Statenvoorstel 29/18 inzake 'Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)',
constaterende dat:

- Heusden in zijn geheel nog niet klaar is voor het GOL;
- de gemeente Heusden pas in 2018/2019 het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GWP) uit zal werken;

overwegende dat:

- er een besluit moet worden genomen over maatregelen die nodig zijn om in de gehele gemeente te voldoen aan de normen voor fijnstof en geluid;
- hierbij ook gebieden buiten de direct aangrenzende gebieden rond de A59 moeten worden gemitigeerd;
- mitigerende maatregelen tevens bij kunnen dragen aan de energietransitie: optimale woningisolatie met luchtverwarmings- en zuiveringssysteem dient beide doelen;
- hiervoor in Heusden al diverse goede initiatieven zijn ontwikkeld én uitgevoerd;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- mitigerende maatregelen voor fijnstof en geluid bij voorkeur te combineren met uitvoeren van energietransitie bij bestaande huur- en koopwoningen;
- in het onderzoek ook de wijze van financiering, organisatie en beheer van de mitigerende maatregelen te beschouwen;
- Provinciale Staten uiterlijk eind 2018 te informeren over de uitkomst van het onderzoek en mogelijkheden;

en gaan over tot de orde van de dag.

Huseyin Bahar, CDA Brabant

Sjo Smeets, GroenLinks”

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar. Mevrouw Arts, SP, tweede termijn.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook wij bedanken de gedeputeerde voor de duidelijke en heldere beantwoording van vragen. Er blijven wat ons betreft nog wel twee zaken over. Allereerst. Bij het doorlezen van de reactie van de provincie op de ingediende zienswijzen kwam bij ons de laatste vraag die ik in mijn inbreng gesteld heb, naar voren, en die heeft u niet beantwoord in uw afgelopen termijn, en die is misschien een beetje in het water gevallen door alle interrupties. Mijn vraag was: voor hoe lang gaan deze plannen op verkeersgebied soelaas bieden als er op korte termijn met de uitvoering begonnen kan worden? Dus ik neem alvast een voorschotje dat het niet al te lang gaat duren voordat de schep de grond in gaat.

Een tweede is dat wij eigenlijk de regio toch wel een extra steun willen geven in uw voorstel om zo goed mogelijk verder te gaan met de realisatie. Wij dienen daarom samen met de PvdA en GroenLinks een motie in, waarin wij Gedeputeerde Staten verzoeken om bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant binnen de keuzes die we nu binnen het PIP gaan maken, en zonder onnodige concessies te doen aan de voortgang van het realisatieproces, bijzonder oog te blijven houden voor optimalisatiemogelijkheden, om overlast voor de omwonenden zoveel mogelijk te beperken. Die motie wil ik graag zo indienen en ik hoop dat die op steun kan rekenen.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter. De gedeputeerde is lang aan het woord geweest, die heeft heel veel toezeggingen gedaan in het gebied van dat hij mensen wil betrekken, buiten uitvoering dus. Ik vraag me dan nu wel af: als u nou met zo’n motie komt, denk u dan dat de gedeputeerde dat niet zou doen?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Nee, dat denk ik niet, maar ik vind dat wij als Staten een eigen plicht hebben om ook te laten merken dat wij vinden dat dat een ding is dat buiten kijf moet staan. Dus dat is een extra opdracht die wij de gedeputeerde meegeven, als herinnering. Ik heb ook tijdens de interruptie die er was, gezegd: de mensen moeten op pad gestuurd worden bij de uitvoering met een opdracht, en die opdracht die willen wij nog eens extra in een motie formuleren. Dat is het enige.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): En is het dan wat u nu vraagt, gaat dat dan voorbij aan het bestuurlijk overleg, maar gewoon bij de mensen, ik zeg maar, bijna aan de keukentafel, voor hun ideeën?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Nee, dit is geheel in lijn in wat er waarschijnlijk binnen het bestuurlijk overleg ook ..., het gevoel wat daar heerst. We willen dat expliciet onder woorden brengen.

De **voorzitter**: Ja, we zullen de motie zo zien, want de gedeputeerde wil er zo, denk ik, wel op reageren, maar dan moet hij wel even worden ingediend.

Mevrouw **Arts** (SP): Zo meteen. Als laatste wil ik zeggen: wij gaan als fractie met de GOL/PIP-plannen instemmen en daarbij heeft voor ons heel zwaar gewogen dat de gemeentes zich achter deze plannen hebben geschaard. Dat vinden wij heel belangrijk om dit plan ook op een goede manier te kunnen realiseren.

Dank u wel, voorzitter.

Motie M 2: 'Optimalisatie leefomgeving omwonenden'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 29 juni 2018, constaterende dat:

- het voorkeursalternatief voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat in totaal in het plangebied zorgt voor minder overlast voor omwonenden;
- er in het voorkeursalternatief veel maatregelen zijn opgenomen om nieuwe overlast voor omwonenden te beperken;
- er plaatsen in het plangebied zijn waar de overlast toeneemt omdat er nieuwe infrastructuur wordt aangelegd (bijvoorbeeld rondom de parallelstructuren in Vlijmen), dan wel er verkeersstromen worden verlegd (bijvoorbeeld in de Vijfhoevenlaan in Vlijmen);

overwegende dat:

- het wenselijk is om de overlast voor omwonenden bij de aanleg van nieuwe infrastructuur zoveel als realistisch mogelijk te voorkomen;
- de provincie de intentie heeft om tot de daadwerkelijke realisatie van infraplannen optimalisaties te zoeken om overlast voor omwonenden te beperken;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- in de verdere uitwerking van de voorkeursvariant (binnen de keuzes die in het PIP zijn gemaakt en zonder daarbij onnodige concessies te doen aan de voortgang van het realisatieproces) verder oog te blijven hebben voor optimalisatiemogelijkheden om overlast voor omwonenden te beperken;
- en gaan over tot de orde van de dag.

Willemieke Arts, SP
Stijn Smeulders, PvdA
Sjo Smeets, GroenLinks"

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Arts. De heer Bakker, PVV, tweede termijn. Mochten er nog andere moties of amendementen worden ingediend in deze tweede termijn, dan wil ik vragen die snel hier bij de griffier te brengen. Nu is het woord aan de fractie van de PVV bij monde van de heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ja, met elkaar praten is één, maar naar elkaar luisteren dat is twee. Tekenend vond ik dat de gedeputeerde zojuist in zijn beantwoording tot twee keer toe wethouder Van der Poel citeerde, maar schijnbaar de rest van de insprekers die de afgelopen Statendagen veelvuldig over het onderwerp GOL hebben gesproken, niet heeft gehoord, want ja, er zijn toch wel een aantal dingen gezegd.

Ik heb eigenlijk nog één vraag aan de gedeputeerde. Ja, of dat hij alsjeblieft samen met de mensen in het veld toch nog een keer wil gaan kijken dat er een mogelijkheid is om de Baardwijkse Overlaat ja toch te gaan ontzien, en of dat er toch nog ruimte is voor de verbeterde variant 72A. En ik ga er ook een amendement voor indienen, om de PIP-West, om die voorlopig uit het besluit te houden.

Dus tot zover.

Amendement A 1: 'Schrappen PIP West'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 29 juni 2018, ter bespreking van Statenvoorstel 29/18 Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL);

constaterende:

- dat dit college de verbeterde versie 72A van de Stichting Van GOL naar Beter nooit serieus heeft genomen en niet nader heeft laten onderzoeken;
- dat Provinciale Staten hierdoor niet in de gelegenheid zijn gesteld om 'appels met appels' te vergelijken en dus niet hun controlerende rol naar behoren hebben kunnen uitvoeren;
- dat er nog vele inwoners en ondernemers in Waalwijk en Drunen zijn die zich niet gehoord voelen vanwege het negeren van de verbeterde variant 72A en de keuzes die gemaakt zijn in de PIP GOL West;

overwegende:

- dat het huidige GOL Provinciale Inpassingsplan West grote gevolgen gaat hebben voor de Baardwijkse Overlaat;
- dat met de verbeterde variant 72A het ernaar uit ziet dat de gevolgen voor de Baardwijkse Overlaat beperkt kunnen blijven;

besluiten dat de tekstpassage:

1. overeenkomstig ons voorstel het Provinciaal Inpassingsplan Oost, digitaal vervat in het GML-bestand NL.IMRO.9930.ipgoloost-va01 en de bijbehorende toelichting, (hierna PIP Oost) vast te stellen;
2. overeenkomstig ons voorstel het Provinciaal Inpassingsplan West, digitaal vervat in het GML-bestand NL.IMRO.9930.ipgolwest-va01 en de bijbehorende toelichting, (hierna PIP west) vast te stellen;
3. de benodigde compensatie voor het Natuurnetwerk Brabant conform het compensatieplan (bijlage V van PIP bijlage 16) volledig fysiek uit te voeren in de volgende compensatiegebieden:
 - ecologische verbindingszone Drongelens kanaal, inclusief stapstenen aan beide zijden van de A59;
 - ecologische verbindingszone Baardwijkse Overlaat;
 - ecologische verbindingszone Voordijk;

4. geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 3.1 en 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening;
5. het tijdstip als bedoeld in artikel 3.26, lid 5 van de Wet ruimtelijke ordening te bepalen op direct na de datum van vaststelling van het PIP;

vervalt en gewijzigd dient te worden in:

1. overeenkomstig ons voorstel het Provinciaal Inpassingsplan Oost, digitaal vervat in het GML-bestand NL.IMRO.9930.ipgoloost-va01 en de bijbehorende toelichting, (hierna PIP Oost) vast te stellen;
2. de benodigde compensatie voor het Natuurnetwerk Brabant conform het compensatieplan (bijlage V van PIP bijlage 16) volledig fysiek uit te voeren in de ecologische verbindingszone Voordijk;
3. geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 3.1 en 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening;
4. het tijdstip als bedoeld in artikel 3.26, lid 5 van de Wet ruimtelijke ordening te bepalen op direct na de datum van vaststelling van het PIP;

en gaan over tot de orde van de dag.

Willem Bakker, PVV"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bakker voor zijn bijdrage en zie het amendement dan hier graag snel tegemoet, en geef dan het woord, indien behoefte, ja, mevrouw Dingemans van de fractie van D66. Aan u het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. In onze eerste termijn hebben we vooral aandacht gevraagd voor dat puzzelstukje in de GOL-puzzel dat niet zo lekker leek te passen, die Baardwijkse Overlaat. Bedankt aan de gedeputeerde voor zijn toelichting over die Baardwijkse Overlaat, en vooral de natuur. We begrijpen nu dat er uiteindelijk twee keer zoveel hectaren natuur wordt aangelegd als op basis van de compensatieregeling verplicht is. Er komt dus meer natuur terug dan er verdwijnt, en belangrijker: er komt meer robuuste natuur terug, aaneengesloten natuurgebieden waar planten en dieren zich makkelijker kunnen verplaatsen en die beter bestand zijn tegen klimaatverandering. De voorgestelde maatregelen in de GOL leveren een forse bijdrage aan de biodiversiteit en maken het bovendien leefbaar voor fietsers en wandelaars. Dankzij de GOL krijgt de Baardwijkse Overlaat wat ons betreft nieuwe impulsen en daar zijn we bij D66 groot voorstander van.

Over impulsen gesproken: we willen nog graag één onderwerp aan de orde stellen dat na de besluitvorming van vandaag relevant wordt. Als D66-fractie vinden we het namelijk belangrijk dat in de realisatiefase van de GOL zoveel mogelijk een circulaire inkoop plaatsvindt. Bij circulaire inkopen borgt de inkoopende partij dat de producten of materialen aan het einde van de levensduur/gebruiksduur weer optimaal in een nieuwe cyclus kunnen worden ingezet. Dat gaat verder dan recyclebaar asfalt, of een biobased vangrail. Het gaat bijvoorbeeld over het opnieuw gebruiken van pijlers van de oude Spoordijk om een nieuwe fietsbrug te realiseren. Waarom stellen we dat onderwerp nu aan de orde? Begin van dit jaar is de Transitieagenda circulaire bouwconomie gepresenteerd en een van de aanbevelingen uit die transitieagenda is dat overheden vanaf 2023 alle opdrachten 100% circulair uitvragen. Nu lopen we in Brabant graag voorop, dus wat D66 betreft gaan we daar nu al mee aan de slag. En om een extra impuls te geven aan deze ontwikkeling, stelt het kabinet dit jaar vanuit de klimaatgelden in het regeerakkoord 5 miljoen euro beschikbaar voor klimaatneutraal en circulair inkopen.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Allemaal leuk met dat klimaatbeleid enzovoort, maar nou is één ding is niet recyclebaar en dat zijn die wieken van de windturbines waar D66 zo'n fan van is. Als u het dan 100% recyclebaar wilt hebben, hoe gaat u dat doen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ik heb in de GOL-plannen geen windturbines teruggezien.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, die komen er ongeveer naast te staan, dus ik ben benieuwd. Ik wacht af.

De **voorzitter**: Goed. Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel. Het Rijk start dit jaar met honderd projecten, samen met gemeenten, waterschap en provincies en met het Rijk, en het moet dan gaan om aanbestedingen die worden voorbereid, of die worden uitgevoerd, en die een wezenlijk effect hebben op CO₂-besparing, of op circulariteit. Nou is onze vraag natuurlijk aan de gedeputeerde: is het college voornemens om deze uitnodiging van het kabinet aan te nemen en de GOL-plannen als project in dit kader in te dienen?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans voor haar bijdrage. Ik kijk dan naar de fractie van de Partij van de Arbeid. Geen behoefte aan een tweede termijn. De fractie van GroenLinks, de heer Smeets. Gaat uw gang, u heeft het woord.

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen. Er zijn nog een paar puntjes opengebleven. In onze bijdrage hebben we natuurlijk fors ingezet op de natuur, de Baardwijkse Overlaat, en dat is ook onze consistente lijn geweest. De vraag is of er in de toekomst mogelijkheden zijn om de Baardwijkse Overlaat qua natuurwaarden nog op te schalen, en of we daar vanuit natuurontwikkelingsperspectief nog kunnen vergroenen, of om kunnen vormen naar een bos. Het tweede puntje is de control. We zouden graag een toezegging van de gedeputeerde willen ontvangen ten aanzien van de voortgang van de uitvoering straks. Kan hij straks een evaluatie toezeggen, waarbij ook de impact op de natuur en de biodiversiteit een belangrijk onderdeel is, los van, zeg maar, de evaluatie over het proces, de communicatie met de belanghebbenden, waar soms de emoties – en dat is begrijpelijk als je twee jaar ergens mee bezig bent geweest, datzelfde gevoel heb ik nu ook – wat hoog opspelen, om een keer rustig te kijken, met alle betrokken belanghebbenden, hoe het proces is gelopen? Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets. Dan kijk ik naar de fractie van 50PLUS voor de tweede termijn. De heer Oosterveer, u heeft het woord.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter, dank u wel. De beantwoording van de gedeputeerde heeft ons weer een stukje gerustgesteld. De vaagheden die u toch nog even op tafel legde zullen wij inderdaad in de toekomst blijven controleren; denk even aan de stikstofdepositie, want dat zouden we in de praktijk doen, maar 50PLUS staat achter uw voorstel. Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. Dan kijk ik naar de Partij voor de Dieren. De heer Van der Wel behoefte aan een tweede termijn? Ja. Aan hem het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Nou ja, het moge duidelijk zijn dat GS en de Partij voor de Dieren in de GOL-plannen niet op één lijn zitten. Voorzitter. We hebben inderdaad een aantal vragen gesteld en de gedeputeerde heeft zijn best gedaan om alles te beantwoorden. Voorzitter. Het

verhaal horende van de gedeputeerde over de spoorbruggen, delen wij in ieder geval niet de mening dat het afbreken en het terugbrengen van andere natuur een betere variant is dan het zoveel mogelijk behouden van de huidige infrastructuur, mede omdat het ook een geluidsscherm is, waar bijvoorbeeld nu door PvdA en SP naar gevraagd wordt om varianten aan te dragen die geluidsoverlast kunnen beperken. Dus wij denken: in onze optiek willen we zoveel mogelijk behouden wat er is en dat de bestaande natuur net zoveel recht heeft als nieuwe natuur. Daarom dienen wij een motie in.

Het tweede punt is dat de gedeputeerde wel heeft aangegeven dat er stromen dieren zijn en dat het Drongelens Kanaal, als ik het goed begrijp, dat dat niet geschikt zou hoeven te zijn voor reeën, of misschien andere zoogdieren. In overleg met de woordvoerder Natuur vinden wij het toch belangrijk dat we zoveel mogelijk passage maken voor alle dieren. Dus ook daarvoor dienen we dan nu een amendement in.

Voorzitter. Om nog even terug te komen op de motie van CDA en GroenLinks. Dat vinden we een sympathieke motie en natuurlijk goed, als we bedenken dat mensen zo min mogelijk fijnstof moeten gaan inademen, maar uiteindelijk is het verlagen van de autosnelheid op de weg natuurlijk een belangrijk argument om ook fijnstof te verlagen, waarvan Rijkswaterstaat zegt: dat kan dus niet, maar wat wel enorm veel invloed heeft op de leefbaarheid voor de mensen.

De motie van SP, PvdA en anderen over de oproep aan de gedeputeerde om nog extra inspanning te leveren om te luisteren naar de mensen, dat lijkt ons echt overbodig. Ik ga er echt van uit dat de gedeputeerde met alle toezeggingen die hij nu gedaan heeft, dat gewoon keihard doet. Dus dan lijkt mij de motie overbodig

Dank u wel.

Motie M 3: 'Behoud de Spoordijk'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 29 juni 2018, behandelend het Statenvoorstel 29/18 Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL);

overwegende dat:

- de begroeiing op de dijk een grote variëteit aan flora en fauna kent, hetgeen met de huidige GOL-plannen verloren gaat;
- de spoordijk als geluidswal functioneert tussen de A59 en de aanliggende woonwijken van Waalwijk en Drunen;
- de spoordijk een hoge cultuurhistorische en recreatieve waarde voor omwonenden en gebruikers heeft;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- in het kader van realisatie van GOL de spoordijk niet (gedeeltelijk) af te breken, maar zo goed als mogelijk te behouden, dan wel te versterken, dan wel te verbreden waar nodig t.b.v. de snelfietsroute; en gaan over tot de orde van de dag.

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren."

Amendement A 2: 'Robuuste ecologische verbindingszone Drongelens Kanaal'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 29 juni 2018, behandelend het Statenvoorstel 29/18 Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL);

besluiten:

dat besluitpunt 3 gewijzigd wordt en als volgt komt te luiden:

'3. de benodigde compensatie voor het Natuurnetwerk Brabant conform het compensatieplan (bijlage V van PIP bijlage 16) volledig fysiek uit te voeren in de volgende compensatiegebieden:

ecologische verbindingzone Drongelens Kanaal inclusief stapstenen aan beide zijden van de A59 en het voor alle doelsoorten passeerbaar maken van de ecotunnel
ecologische verbindingzone Baardwijkse Overlaat
ecologische verbindingzone Voordijk'.

Toelichting

Uit het hoofdrapport MER blijkt dat de faunatunnel van ecologische verbindingzone Drongelens Kanaal niet geschikt is voor de doelsoorten ree en vleermuis, omdat de barrièrewerking door GOL toeneemt. Er is al één miljoen aan provinciale middelen geïnvesteerd in ecologische verbindingzone Drongelens Kanaal, een gebied dat juist door de inrichting zijn natuurwaarden krijgt. Een maximale inzet is daarom erg belangrijk en daarbij hoort een robuuste ecotunnel die voor alle doelsoorten passeerbaar is. Marco van der Wel, Partij voor de Dieren"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Ik zie de amendementen dan graag snel tegemoet. Mijnheer Van der Wel? De amendementen die u aankondigde, het is misschien goed om ze snel hier aan de tafel te geven, zodat ze kunnen worden vermenigvuldigd. Dank u wel. Dan ben ik bij de fractie van Lokaal Brabant, de heer Heijman. Excuus. De heer Vreugdenhil. Nee? De heer Heijman. Ja.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ook ik wil de gedeputeerde bedanken voor alle antwoorden. Ik wil toch als laatste punt nog even inbrengen dat ik ook wel zie, in mijn werk als raadslid en Statenlid de afgelopen jaren, dat je vaak wel denkt dat de omwonenden en inwonenden op een gegeven moment wel weten na een besluit dat het allemaal wel komt zoals het komt, maar juist dan, op dat moment, moet je als bestuur laten zien dat je het ook wilt blijven uitleggen. En ik vraag ook wel aan de gedeputeerde: pak ook gewoon de komende maanden en jaren nog de tijd om die omwonenden er alsnog bij te betrekken, want ik denk dat dit echt een gemiste kans is zoals het nu gaat. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. De ingediende amendementen worden even gescand nu en aan de gedeputeerde gegeven, zodat hij ze mee kan nemen ... Oké. De amendementen moeten even adequaat verwerkt en vermenigvuldigd worden. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing (16.29-16.38 uur).

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Het woord is aan de gedeputeerde. Mag ik u vragen uw plaatsen weer in te nemen? Het woord is aan gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Nog een aantal punten. Er is aandacht gevraagd voor de realisatie. Misschien goed om nog eens even het tijdspad met u te delen. Ik gaf u zelf al aan dat wij in relatie tot, nou ja, de aanbesteding van het werk februari 2019 op het netvlies hebben, om daar in ieder geval te zien of we een passende bieding hebben gekregen. U moet er vervolgens van uitgaan dat realisatie doorloopt tot eind 2020 en als er vragen gesteld zijn over de houdbaarheid van wat we doen, dan volgt daaruit die wettelijke verplichting om tien jaar vooruit te kijken, wat we ook hebben gedaan. En daarbij – ik kijk even naar de heer Smeets – komt dat jaartal van 2030 om de hoek kijken. Dus u moet ervan uitgaan dat de informatie die ik u heb voorgelegd op basis waarvan u beslist, dat dat de informatie is die robuust uitkijkt tot 2030. Nou, ik heb u al aangegeven het belang van de monitoring tussentijds, maar dat is volgens mij wat nu gevraagd wordt.

Ik kijk vervolgens naar de motie van de SP en de PvdA. Ja, voorzitter, dit is een motie waarvan ik, als ik kijk naar de strekking, zou ik daar heel graag 'geen bezwaar' aan willen toevoegen, vooral ook omdat u

daarmee niet alleen maar de gedeputeerde een opdracht geeft, want dat is uw primaire verantwoordelijkheid, maar ik denk ook – en dan kijk ik ook in de richting van de publieke tribune – dat u als Staten hiermee ook een signaal geeft, ook in de richting van alle betrokken partijen als het gaat over het vervolg. Dus zij kunnen met deze motie, en ik zeg ‘geen bezwaar’ in de rug, zij kunnen op basis daarvan ook ervan verzekerd zijn dat ze in het verdere proces worden betrokken.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, het verbaast me toch een beetje, mijnheer Van Merrienboer, dat u hem dan niet als overbodig verklaart, want met alle toezeggingen die u heeft gedaan tot op heden in dit debat zou ik denken: u heeft deze motie helemaal niet nodig, u kunt gewoon verder op de koers die u vaart en dan komt het allemaal goed.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, maar voorzitter, daarom zei ik ook dat u niet alleen maar mij een opdracht geeft, maar ik denk dat u als Staten ook een signaal geeft, mevrouw Dingemans, en dat is een signaal in de richting van alle betrokkenen in dit proces, dat wij op deze manier, dat u wenst dat wij met elkaar op deze manier verder gaan. Mevrouw Arts gaf ook terecht aan: wij hebben ook met een wisseling van de wacht te maken. Het gaat erom dat we met elkaar de kwaliteit aan dit proces willen blijven geven, om daarin, nou, voortdurend naar optimalisaties en verdere beperking van overlast te zoeken. En dat signaal geeft u niet alleen als opdracht aan mij, maar ook naar de betrokkenen in het gebied, vandaar ‘geen bezwaar’.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel. Ja, die opdracht geeft mijn fractie u graag, maar volgens mij heeft u die opdracht ook al. Maar om alle rupsjes-nooit-genoege in deze zaal en daarbuiten nou niet op het verkeerde been te zetten en de indruk te wekken dat u nóg meer gaat doen, zou ik u graag nog willen horen uitspreken dat u gewoon verder gaat op de koers die u ook hier vandaag laat zien, en niet nog extra inspanningen gaat leveren die hier, misschien onbedoeld, wel gevraagd worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dan kan ik meteen uw verzoek rond circulair inkopen ook even meenemen – want u doet ook een extra verzoek hè – om te kijken of je, als je werk met werk gaat maken, dan ook nog wat stappen kunt zetten. Laat ik heel helder zijn: ik blijf binnen de scope en binnen het budget van het project, en binnen die kaders zoek ik echt naar optimalisaties. En nogmaals, als je dan praat over energietransitie, en er zou wat extra's nodig zijn, ja niet binnen het budget, dan moeten we inderdaad gaan kijken of we vanuit een energieprogramma bereid zijn, of het verstandig vinden om daar wat aan te doen. U verwees naar een Haagse geldpot als het gaat om circulair inkopen. Nou ja, als dat op die manier een verrijking mogelijk maakt, maar waarbij ik binnen scope en binnen budget acteer, ja, dan denk ik dat ik gek zou zijn als ik die kans niet zou benutten. Maar zo zit ik erin, en nogmaals, het staat ook in het voorstel: het kan alleen maar lukken als we ook scherper blijven op projectscope en projectbudget, want anders gaan we inderdaad glijden, en dat kan niet. We gaan nu ook richting de markt en dan moet er een helder signaal ook over het budget zijn.

De **voorzitter**: Oké. Duidelijk. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik was al bijna weggelopen, want ik dacht: hij heeft mijn vraag al beantwoord voordat ik hem stel. Maar het klinkt nu in twee bijzinnen als: ik ga mijn best doen als portefeuillehouder Financiën om binnen het budget te blijven. Kunt u gewoon een harde toezegging doen dat, wat u ook gaat doen, of het extra is of niet, dat u niet aan ons komt vragen om extra budget, maar dat u wat we nu afspreken met deze motie binnen het huidige budget gaat doen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling kijkt even naar de portefeuillehouder Financiën. Ik kan u die toezegging doen. Nogmaals, ik zeg dat niet voor niks: binnen scope en binnen budget. Wij hebben met elkaar het budget verrijkt, met een inzet van alle partijen, daar ligt nu dat budget en dat geldt aan alle betrokken partijen: hier gaan we het voor doen. Maar we zijn er ook echt van overtuigd dat we hiermee die kwaliteiten gaan krijgen die wij willen en ondertussen blijven we gewoon heel slim.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik heb vanuit de PVV een amendement gekregen dat gaat over het schrappen van het PIP-West. Ja, het zal u niet verbazen dat ik dat, ook na mijn uitvoerige betoog in eerste termijn, ga ontraden, omdat ik echt geen aanleiding zie om dat te doen. Ik zou het ook strikt willen ontraden, omdat we op die manier inderdaad de kwaliteitsimpulsen die echt nodig zijn in de Oostelijke Langstraat, op de lange baan schuiven en misschien nog wel meer dan dat. Dus een stevig ontraden bij amendement 1, voorzitter.

Circulair inkopen van D66 heb ik gehad. In die zin past het ook bij de intentie die ik bij een eerdere motie 1, inmiddels aangepast 1a, heb gegeven. Met deze aanpassingen geen bezwaar en nogmaals, binnen de randvoorwaarden die ik daarnet aangaf: binnen scope en binnen budget en vervolgens heel slim werk met werk maken.

Ik ben dan bij GroenLinks over natuurontwikkeling. Ook daar heldere verwachtingen, denk ik, mijnheer Smeets. Als het gaat over natuurontwikkeling, en we kijken naar dit gebied, dan ligt er voor de voltooiing van het Natuurnetwerk Brabant nog een resterende opgave die buiten dit plangebied zit. Dus als het gaat over onze primaire inzet om het Natuurnetwerk te voltooien ...

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Mag de gedeputeerde even onderbreken? Kan de gedeputeerde ons vertellen over welke motie of welk amendement hij het heeft, want ik heb het idee dat wij niet alles hebben gekregen?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik ga u adviseren over de aangepaste motie 1, dat is 1a. Ik heb motie 2 en motie 3 en ik heb een amendement 1 en ik heb een amendement 2. Ik zal ze dadelijk nog heel kernachtig samenvatten, maar eerst nog even GroenLinks.

Onze prioriteit moet op de voltooiing van het natuurnetwerk gericht zijn. Dan kijken we natuurlijk allemaal naar collega Van den Hout. Tegelijkertijd, op het moment dat wij vooral ook, nou ja private initiatieven of andere mogelijkheden zien om binnen die Baardwijkse Overlaat verdere stappen te zetten, dan zijn we

daar natuurlijk in geïnteresseerd, maar aan de andere kant is het ook een gebied waar ook nog mensen een boterham en wat andere dingen verdienen. Maar ik denk dat, op het moment dat we de Baardwijkse Overlaat die kwaliteit meegeven die we willen meegeven, ja, ik denk dat dan een basis is gelegd om te kijken of je daar nog op voort kan bouwen, maar niet vanuit primair ons beleid, omdat onze aandacht echt naar de voltooiing van het Natuurnetwerk Brabant als geheel zal moeten gaan.

U heeft een suggestie gedaan om ook eens te kijken naar een evaluatie van het proces. Ik ga daar even over nadenken. Ik denk dat het goed is dat wij inderdaad ook goed terugblikken op een dergelijk proces, ik denk dat dat ook de achtergrond is van wat de heer Heijman naar voren bracht, maar ik zou u de toezegging willen doen dat ik daar eerst, nadat ik daarover nagedacht heb, een soort voorstel voor bij u breng, omdat ik dat echt ook even met u wil spiegelen, van: wat zou dan relevant zijn in de vraagstelling? Om met elkaar eens op terug te blikken, en niet te gaan, ja, verder breien in het participatiespoor. Ik gaf juist aan: we moeten daar goede mijlpalen slaan.

Ik ben bij de Partij van de Dieren, dan ben ik bij amendement 2 en bij motie 3. Amendement 2 gaat over het voor alle doelsoorten passeerbaar maken van de ecotunnel, en dat gaat over de faunatunnel bij het Drongelens Kanaal. Nogmaals, wij hebben ontzettend zorgvuldig gekeken naar wat daar nodig is voor de diersoorten die daar wensen te passeren. Onze conclusie is dat dat met de huidige dimensionering van de tunnel kan. Nogmaals, dat hebben we zorgvuldig beoordeeld. En dat betekent dat de doelsoorten, nogmaals, want ik wil daar geen misverstand over laten bestaan: wij maken een faunatunnel die passend is voor de doelsoorten die we daar zien passeren. Ik denk dat u hier vraagt om een verruiming van die passage, bijvoorbeeld waar het gaat over het passeerbaar maken voor reeën. Wij hebben geconstateerd dat die daar niet passeren, mijnheer Van der Wel. Daarvan heb ik al gezegd in eerste termijn dat wij daar andere maatregelen voor nemen. Ik ga het amendement dus ontraden, omdat ik wens vast te houden aan het maatregelenpakket zoals we dat nu voorzien hebben.

Dan ben ik bij motie 3. Ja, ook daarvan zal het u niet verbazen, maar de heer Van der Wel zei zelf al dat we op een aantal punten, denk ik, uiteindelijk toch niet tot elkaar komen. Dit is een motie die vraagt om de Spoordijk nou niet gedeeltelijk af te breken. De Spoordijk afbreken, ja, daar zit ons verschil van opvatting hè? Het openmaken van de Baardwijkse Overlaat en het handhaven juist, en het opwaarderen van een mooie verbinding die daar het verhaal van de Overlaat vertelt, en dat is zowel een Spoordijk als een spoorbrug, want de dijk is er omdat er oorspronkelijk een brug stond, en niet andersom, dat betekent dat dat mooie verhaal, nogmaals: met de complimenten van de Rijksdienst voor cultuurhistorie en erfgoed, dat ik daar aan vasthoud en dus deze motie, motie 3, ontraad.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde dan en sluit de beraadslagingen bij dit onderwerp. De moties en het voorstel komen straks in stemming, uiteraard aan het einde van deze vergadering.

Dan stel ik voor nu aanstonds verder te gaan met het volgende onderwerp op de agenda, gezien het feit dat we net al een kleine schorsing gehad hebben, of is het nodig om nog even de benen te strekken? Ik kijk even rond. Ja. Even vijf minuutjes. Vijf minuten schorsing.

Schorsing (16.50-16.55 uur).

30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u vragen uw plaatsen weer in te nemen? Aan de orde is het volgende onderwerp op onze agenda: 30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant

Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reserveringen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Intensiveringsagenda Digitalisering. Aan de orde is de eerste termijn van de zijde van uw Staten. De fractie van de VVD bij monde van de heer Koevoets heeft het woord.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, dank u, voorzitter. In het deze week verschenen e-zine over i-Overheid, oog voor de realiteit, maakt Jack Mikkers, burgemeester van onze hoofdstad Den Bosch, een koppeling tussen digitalisering en het Darwinisme, aanpassen of uitsterven. Wat de VVD betreft is dat de realiteit. Afwachten en niets doen tot duidelijk is hoe de wereld er over een aantal jaren uitziet is geen optie. Hoe digitalisering onze wereld en onze provincie zal veranderen, is nog niet duidelijk, maar dat de verandering groot zal zijn, dat is het wel. We weten inmiddels dat de ontwikkelingen steeds sneller gaan. Ga maar na hoe de smartphone zich heeft ontwikkeld en hoe daarmee de digitale communicatie gemeengoed geworden is. Of hoe snel bij de Belastingdienst, die niet eens altijd vooroploopt op dit gebied, we zijn gegaan van papieren aangiffes via elektronische naar online-aangiffes. Maar ook in de maakindustrie en in de landbouw zijn de ontwikkelingen niet te stuiten en heel snel gegaan. De ING schreef enige tijd geleden al in een innovatie-index dat big data, internet of things en computing power door het economisch instituut van de bank worden gezien als technologieën met de meeste impact op de Nederlandse economie. Met name in de maakindustrie en de landbouw dus komen alle doorbraaktechnologieën samen, zo werd gesteld. Niet verwonderlijk dat met name Brabant daarmee te maken gaat krijgen. Omdat de VVD niet alleen denkt in termen als problemen of risico's zien we hierin voor Brabant grote kansen de voortrekkersrol die we al hebben op innovatiegebied verder uit te bouwen. Deze voortrekkersrol, die Brabant inmiddels op veel gebieden heeft, is mede te danken aan de ondersteuning van het innovatieve bedrijfsleven door de provincie. Het Innovatiefonds, het Life Science and Healthfonds, het Spin-off-fonds en startersregelingen dragen naast andere regelingen bij aan de leidende positie die we hebben. Onze investeringen in campussen hebben onze topsectoren een extra stimulans gegeven. Indien we focussen op digitalisering, toch het onderwerp van dit voorstel, heeft de provincie samen met andere belangrijke partners al de nodige stappen genomen. Het meest in het oog springend is natuurlijk de JADS, hier in Den Bosch, het wetenschappelijk instituut en opleidingscentrum op het gebied van big data. Maar ook met het Breedbandfonds heeft de provincie een doorbraak geforceerd en wel zelfs zodanig dat de markt het nu oppakt en de gelden op een andere manier kunnen worden ingezet. Voor alle duidelijkheid, de VVD blijft vasthouden aan de doelstelling om in heel Brabant burgers en bedrijven aan te sluiten op een zogenaamd next-generation-accessnetwerk. Zoals het er nu uitziet wordt dat ook gerealiseerd. In het voorstel dat we nu bespreken worden de middelen uit het Breedbandfonds op een andere manier ten gunste van de Brabantse economie ingezet. Opnieuw nu neemt Brabant het voortouw en ook nu zien we dat de landelijke overheid volgt. Deze maand kwam uit Den Haag de Nederlandse digitaliseringsstrategie, waarin ook de regering het belang van aandacht voor de nieuwe technologieën aangeeft. Je zou kunnen zeggen dat Brabant met dit voorstel en de bijbehorende stukken een blauwdruk hiervoor heeft neergezet.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, want ik heb toch nog een vraag over het uitrollen van snel internet over heel Brabant. U heeft er volop vertrouwen in dat het gerealiseerd gaat worden, maar als ik de evaluatie van K+V lees, dan zet zij een heel aantal kanttekeningen, waarbij er nog voluit onzekerheden zijn of het wel daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Waarop baseert u dan dat het marktfalen is opgelost en dat het wel goed gaat komen met een volledige verglazing of het snelle internet in heel Brabant?

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik baseer dat op de ontwikkelingen die zich op dit moment aftekenen, waar we zien dat we met het Breedbandfonds een doelstelling hebben weggezet en dat we zien dat de markt dit nu aan het oppakken is. Ik weet waar u naar toe wilt. Er zullen misschien hier en daar toch nog gebieden zijn waarbij dat niet zo is. Ik heb zojuist gezegd: wat de VVD betreft moeten we dat overal verder doen. Dus we moeten dat goed in de gaten houden. Ik heb daarover ook in de themabijeenkomst vragen gesteld, maar we blijven dat monitoren.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dat is goed om te horen, maar bent u het dan met ons eens dat het ook een belangrijke pijler zou moeten zijn van deze digitaliseringsagenda? Want nu wordt die er eigenlijk niet in meegenomen, wordt er vrij makkelijk overheen gestapt: het gaat wel goed komen, het marktfalen is opgelost. Zouden we dat niet als een belangrijke pijler onder deze digitaliseringsagenda als vijfde pijler moeten opnemen?

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, de VVD heeft geen behoefte aan extra aandacht voor dit punt op dit moment. We hebben dat met het Breedbandfonds ingezet. We zien een Brabantring uitgerold worden. Daar houden we aan vast wat dat betreft. We denken dat dat steun gaat geven. Nogmaals, met u willen we graag monitoren hoe dat dat in de loop der tijd eruit gaat zien.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Maar dan begrijp ik dus ook dat u geen bezwaar heeft dat deze middelen wel ook voor die doelstelling, eventueel t.z.t., ingezet kunnen worden.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Nou ja, we hebben op dit moment geen behoefte aan middelen opzijzetten. We achten dat namelijk niet opportuun. Er is geen dwingende noodzaak. Ik bedoel, je kunt overal zaken voor opzijzetten. We denken niet dat dat nodig is, zoals we dat nu zien. Dat zou dan geld nu oormerken zijn voor iets dat misschien in de verre toekomst gaat gebeuren. We denken dat je keuzes moet maken daarvoor en zetten liever het geld nu in voor deze digitaliseringsstrategie die nu voorligt.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Koevoets** (VVD): O, hij doet het nu wel. Misschien is de bereikbaarheid in de Statenzaal ook nog een punt.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het gaat mij ook niet om heel specifiek te oormerken, maar om te zeggen: we behouden de vrijheid om deze middelen t.z.t. toch in te kunnen zetten. Het kan nog steeds een potje blijven van 45 miljoen euro. Maar als we die opgave nog te vervullen hebben, dat Brabant overal inderdaad verglaast, dan wel bereikbaar is, dat we deze middelen daarvoor nog steeds zouden kunnen inzetten.

De **voorzitter**: Uw vraag is helder. Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, de vraag is helder. En wij zeggen: laten we nu doorgaan met de kennis die we nu hebben; laten we ons niet bang maken dat er iets niet is en daar nu al gelden voor reserveren. Dat zou naar onze smaak dood geld worden. Laten we kijken wat er over een aantal jaren gebeurt met betrekking tot de uitrol van die next-generation-accessnetwerken. Als dan knelpunten er zijn moeten we op dat moment denk ik kijken wat we ermee willen doen.

Ik zal doorgaan, voorzitter. Zoals ik al stelde, de wereld verandert en helaas misschien voor sommigen, niet alle banen die we nu kennen zullen over vijf of tien jaar hetzelfde zijn of er überhaupt nog zijn. Voor velen is dit, zo bleek al uit de bespreking van dit onderwerp, een grote zorg. Echter, denk aan het volgende. Waar zijn de kolenboer, de mijnwerker, de telefoniste, de overwegwachter, de olieman – wellicht op Bert Pauli na, die wil graag olieman zijn soms –, de stadsomroeper of de telegrambezorger gebleven? De lijst van uitgestorven beroepen is lang. Toch stevenen we af op 10,5 miljoen banen in Nederland. Een bijzonder groot aantal en nu al zijn er meer banen dan ooit. Niet blijven hangen in wat was, maar aanpassen om te overleven is het devies. De verworvenheden van nieuwe technologieën moeten niet uit het oog verloren worden en we moeten ze niet laten smoren in de angst van mogelijke risico's. Tot die conclusie kwam de voorzitter van de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie Rosenthal in het eerdergenoemde e-zine ook. Digitalisering is de motor van de maatschappelijke ontwikkelingen en werpt veel vruchten af. Zo'n 20% tot 30% van de groei van de wereldhandel is rechtstreeks gerelateerd aan ICT-ontwikkelingen. Ook in Brabant, met ASML, de JADS en andere bedrijven is de impact groot. We zouden wel aandacht willen vragen voor die Brabanders die nu en op korte termijn hun baan zien verdwijnen en hoewel ze goed opgeleid zijn en ruime ervaring hebben moeilijk een andere job kunnen vinden. Wat kunnen GS, met name in het kader van de digitaliseringsopgave en mogelijk met gebruikmaking van bijvoorbeeld de JADS doen om deze mensen een nieuwe toekomst te geven door ze een opleiding te geven die hen in plaats van aan de kant laat staan hun talenten laat benutten en helpt vacatures die er nu zijn in te vullen? Daar zijn vast goede verbindingen te leggen. Kortom, de VVD kijkt vol vertrouwen vooruit naar de toekomst. Dat Brabant vooruitkijkt en vooroploopt is geen verrassing. Dat we de initiatieven die onze koppositie kunnen verstevigen, ook als we die nu nog niet in detail kennen, willen ondersteunen, vinden we een logische zaak. Doordat voorstellen om initiatieven te steunen eerst aan PS zullen worden voorgesteld, blijven PS de controle over de fondsen houden. Het ontwikkelkrediet kan ervoor zorgen dat met name het MKB vooruit kan met de nieuwe technologieën. We verwachten wel van het college dat in het oog gehouden wordt dat het niet alleen een zaak van wie het eerst komt enzovoorts wordt, maar dat ook bij kleine initiatieven goed wordt gekeken naar de kwaliteit van de initiatieven en de juiste criteria niet uit het oog verloren worden.

Dan ten slotte nog over Fit for Future. In een wereld die digitaliseert moet ook de overheid zelf ervoor zorgen dat de zaken op orde zijn. Zorgen voor dataveiligheid in een moderne, adequate ICT-omgeving is een must. Dat kan niet zonder de juiste mensen, want ook bij digitalisering moet de mens niet uit het oog verloren worden. En ook binnen de provinciale organisatie zullen zaken veranderen. Ook hier geldt: aanpassen om te overleven. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets voor zijn bijdrage. De heer Bahar dan nu van de fractie van het CDA. Gaat uw gang.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. We digitaliseren en als provincie moeten we daar maximaal op inzetten. Daar zijn we het over eens. Voor ons ligt het voorstel om het Breedbandfonds Brabant te sluiten. Dat geld gaan we inzetten voor de Investeringsagenda Digitalisering. Een substantieel

bedrag van 45 miljoen euro, waarmee we daadwerkelijk een verschil kunnen maken voor de Brabanders, mits we dit doelgericht en met duidelijke focus kunnen inzetten. En voorzitter, juist daar knelt de schoen. Het Breedbandfonds had een duidelijk doel en droom: heel Brabant moet verglaasd worden. Helder en duidelijk. Maar helaas heeft de voorgenomen Investeringsagenda Digitalisering nog geen strategie of koers. Alle strategische verkenningen en onderzoeksrapporten ten spijt is de conclusie: er zijn heel veel kansen, het gaat heel snel, dus we hebben een flexibele en dynamische agenda nodig. Met andere woorden: we hebben nog geen beleid, maar reserveer wel alvast het geld.

Voorzitter. In het kader van digitalisering maak ik vandaag graag gebruik van een kort filmpje om te illustreren wat er gebeurt als we geen keuzes maken.

Filmpje

Een paar seconden beeld zegt meer dan duizend woorden, lijkt mij. Voorzitter. In dit kader een aantal concrete vragen aan de gedeputeerde. Waarom kunnen we ondanks al het voorwerk dat is verricht niet komen tot een strategie en duidelijke focus, waarmee we echt een verschil kunnen maken in Brabant? We lezen heel veel over allerlei kansen van digitalisering. De VVD had het ook met name over de kansen van de digitalisering, maar zou je je als overheid niet juist moeten richten op de risico's en wellicht misschien de kansen meer overlaten aan de markt?

En voorzitter, en een laatste en derde vraag hierin is: een van de argumenten om het Breedbandfonds te sluiten is dat de markt hiermee duidelijkheid heeft. Is straks wel duidelijk met de Investeringsagenda, waarvoor de markt bij ons wel kan aankloppen? Voorzitter. Als CDA zien wij graag wel duidelijke keuzes en focus op een drietal pijlers, waarin ik u vandaag graag meeneem. Voor het CDA is digitalisering 1, overal, 2, iedereen en 3, veilig.

Voorzitter. Te beginnen met overal. Iedere Brabander moet overal kunnen beschikken over snel internet via verglazing of de nieuwste mobiele netwerken. Het kan toch niet zo zijn dat anno 2018 we nog steeds gebieden in Brabant hebben met witte vlekken die niet interessant zijn voor de markt of dat mensen in speeltoestellen moeten klimmen om één streepje mobiel bereik te hebben? Juist hier ligt nog steeds een duidelijke opgave om ook deze Brabanders te voorzien van een netwerk, waarmee ze net als alle andere Brabanders volop gebruik kunnen maken van snelle digitale diensten. Als mede-indiener van het amendement van de ChristenUnie zien we dan ook graag een reactie van de gedeputeerde tegemoet om een deel van deze middelen blijvend in te zetten voor de bereikbaarheid van alle Brabanders.

Voorzitter. Dan de tweede pijler, iedereen. Voorzitter. Als overheid en provincie moeten we niet alleen mee rennen aan de kop van de digitaliseringsmarathon, maar juist ook oog houden voor iedereen. Dus ook de Brabanders die nog niet mee kunnen in deze race. Iedereen moet deel kunnen nemen in de digitale samenleving en weerbaar zijn. En vergist u zich niet, het gaat niet alleen om de doelgroep ouderen, maar juist ook de doelgroep jongeren.

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, mijnheer de voorzitter. Ik hoor de heer Bahar zeggen over keuzes maken enzovoorts. En dan hoor ik hem 'overal en iedereen' zeggen. 'Misschien 'alles' ook. Welke keuzes maakt u? Want iedereen is ook wel erg breed hè? Dat klinkt een beetje als 'doe maar een kapseltje'.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ik ben wel net naar de kapper geweest, dus dat zit wel goed. Nee, de keuze zit hem erin waar je wel en niet op richt. Kijk, met het Breedbandfonds hebben we duidelijk ingezet op het

net. We hebben met elkaar gezegd: we maken een keuze, in het kader van de digitalisering gaan we het net volledig op orde maken. Dus ook voor de toekomst zien wij, maak dan duidelijke keuzes in die drie slagen die ik net al zei: overal, iedereen en veilig en ga op basis van die voorwaarden verder. Dat is de keuze die je maakt. Ik zeg ook niet dat het volledig verglaasd moet worden. Er kan mobiel bereik zijn, er kunnen allerlei andere oplossingen zijn. Maar focus op een aantal subonderwerpen op basis waarvan je veel meer kunt winnen dan alles een beetje vast te kunnen pakken dat misschien op dat moment vooroploopt.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, het is me nog niet helemaal duidelijk. Uw filmpje is natuurlijk wel interessant en was ook wel komisch, maar dat was toch een beetje onverschillig, doe maar wat. Ik heb niet de indruk dat dit voorstel zegt: doe maar wat.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ik hoop dat u het ook als een knipoog ziet. Doe maar wat is in dezen misschien zeker ook te vergaand. Maar het is wel zo, als we geen duidelijke keuzes met elkaar maken, en dat is met name de afdrank van het filmpje, kan het resultaat wellicht teleurstellend zijn.

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik wil graag van de heer Bahar weten of hij wat betreft de uitslag van de evaluatie gelooft dat marktwerking zijn werk heeft gedaan.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): De markt heeft het voor een deel overgenomen. Zoals u ook heeft kunnen zien in de evaluatie zijn er op dit moment nog witte gebieden over. En we moeten inderdaad misschien nog afwachten of die überhaupt ingevuld gaan worden. Maar het is duidelijk wel een zorgpunt, want de markt zal zich duidelijk op de schaal richten en niet die heel specifieke witte vlekken, waar het dus voor iedere Brabander zou moeten gelden.

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): En zoals ook geadviseerd wordt in de evaluatie, zouden we niet nog even moeten wachten tot de markt verder zijn werk doet?

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, maar dat de markt zijn werk moet doen, betekent ook niet achteroverleunen. Dan moeten we dus ook heel goed met elkaar blijven kijken hoe we dat in de gaten houden en ook kunnen borgen of zorgen dat we die middelen kunnen inzetten, daar waar nodig.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Bahar** (CDA): Ik vervolg mijn betoog, inderdaad. Ik had het inderdaad over iedereen, voorzitter, over de weerbaarheid. En ik zou toch graag van de gedeputeerde horen hoe we dat in een mooie rechte lijn, ook naar de toekomst kijkend, gaan aanpakken. Daar zal de gedeputeerde ongetwijfeld wel ideeën over hebben.

Voorzitter. Dan onze derde pijler, veiligheid. De hoeveelheid datastromen van persoonlijke informatie en intellectuele gegevens neemt met de dag toe. Alles is digitaal en daarmee ook zeer kwetsbaar. Als kenniseconomie, die aan kop loopt in Brabant, zien wij als risico's dat deze Brabantse kennis weg kan lekken, maar ook een gevaar kan vormen voor kritische bedrijfsprocessen met economische schade als gevolg. Om de digitale term hiervoor te gebruiken, cybersecurity moet onze aandacht krijgen. De snel veranderende wereld van dataveiligheid vereist een faciliterende overheid en samenwerking. Hierbij zouden we expliciet aandacht moeten geven aan vele MKB- en familiebedrijven, maar ook de start-ups, die juist een hier een steuntje in kunnen gebruiken en over talrijke, kennisgevoelige informatie beschikken, maar juist door de onvoldoende ICT-schaal deze snelheid wellicht niet kunnen bijhouden. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe snel en adequaat hij kan inspelen op deze aangereikte kans om samen met het MKB-netwerk wellicht een top te organiseren om juist dit onderwerp zowel onder de aandacht te brengen, maar ook hiervoor te organiseren op het gebied van dataveiligheid.

Voorzitter. Als wij ons richten op iedereen heeft overal toegang tot een veilig internet en erop kunnen vertrouwen dat digitalisering begrijpelijk en samen met het MKB en de burger wordt opgezet, dan kan digitalisering echt het verschil maken in Brabant.

Voorzitter. Het voorliggend voorstel maakt duidelijk waar het geld vandaan komt en hoeveel geld het is, maar niet wat we er concreet mee gaan bereiken, dus het doel. Alle losse projecten op dit vlak zullen waarschijnlijk leiden tot een bundel mooie digitaliseringsverhalen, maar echt het verschil maken en geschiedenis schrijven zal het denk ik op dit moment niet worden.

Voorzitter. Grote maatschappelijke opgaven en veranderingen beginnen met 'I have a dream!' en niet met 'I have a flexibele agenda'. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar. De heer Van Meel van de fractie van de SP.

De heer **Van Meel** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik ga het kort houden. Onze fractie is overwegend positief over de Digitaliseringsagenda. We hadden wat zorgen, maar die zijn inmiddels uitgebreid weggenomen in de twee themavergaderingen die we hieraan al gewijd hebben. Dus wij zijn voornemens om dit voorstel te steunen en daar wilde ik het even bij houden.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Meel voor zijn bijdrage. Dan is nu de fractie van de PVV, bij monde van mevrouw Willems, aan het woord. Mag ik stilte in de zaal? Mevrouw Willems heeft het woord.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. Samengevat worden de Staten gevraagd om op vijf punten akkoord te geven:

1. beëindiging van het Breedbandfonds Brabant;
2. Statenvoorstel Digitalisering (met bijlagen) vast te stellen;
3. de resterende 45,1 miljoen euro van het Breedbandfonds over te hevelen naar Investeringsagenda Digitalisering;
4. 4 miljoen euro beschikbaar te stellen als ontwikkelkrediet;
5. 2,55 miljoen euro beschikbaar te stellen uit de algemene middelen voor Fit for Future.

Ik zal puntsgewijs de punten bespreken. Een, het Breedbandfonds Brabant. De PVV Noord-Brabant heeft vanaf de besluitvorming over het fonds in 2013 al stelselmatig grote vraagtekens gezet bij het Breedbandfonds en de 50 miljoen euro die hiervoor beschikbaar is gesteld vanuit de provincie. En dat was

omdat glasvezel geen nutsvoorziening is en de markt dit soort initiatieven prima zelf kan oppakken. Beëindiging van het Breedbandfonds Brabant kan de PVV dan ook steunen.

De PVV plaatst wel vraagtekens bij de 1,1 miljoen euro fondsmanagementkosten van de BOM voor het beheer van de uitstaande leningen van 3,8 miljoen euro voor het Breedbandfonds. Oftewel bijna 30%. En dat staat niet in verhouding. Graag dan ook een concrete uitleg van de gedeputeerde over deze beheerskosten van 1,1 miljoen euro.

Twee. Het Statenvoorstel Digitalisering. Het college stelt voor om te werken met een flexibele en dynamische Agenda Digitalisering, oftewel zo wordt het Statenvoorstel genoemd. Dit betekent vooralsnog dat er geen concrete kaders zijn waar de Staten de gedeputeerde op kunnen afrekenen. De vraag is dan ook waar we vandaag concreet ja of nee tegen zeggen. Om twee voorbeelden eruit te halen. Middels Statenvragen gaf dit college eerder aan dat er geen extra geld naar de Jheronimus Academy of Data Science (JADS) gaat. Echter, in voorliggend voorstel wordt JADS toch wel een paar keer benoemd. Gaat er nu vanuit het digitaliseringsplan extra geld naar de JADS? Graag een reactie van de gedeputeerde.

Iedereen digitaal vaardig wordt ook benoemd in de bijlage. Is dit wel een taak van de provincie? Daarnaast is er niet eens zicht op het traject dat ertoe moet leiden dat er een gedegen visie ligt. In het voorliggend Statenvoorstel staat letterlijk dat er nog wordt bekeken of het opportuun is om het advies van BrabantAdvies op te volgen om een strategisch digitaliseringsplan op te stellen. Oftewel, dit college tuigt een adviesclubje op, maar neemt het advies alleen ter harte als het hun goed uitkomt. Wat is dan überhaupt nog de meerwaarde van BrabantAdvies? Middels motie roepen we dit college op om alsnog een strategisch digitaliseringsplan te maken conform eerst beleid dan geld.

Punt drie, de Investeringsagenda. 45,1 miljoen euro gaat naar digitalisering, maar waarom 45,1 miljoen euro? Waarom niet een ander bedrag? De PVV ziet liever dat de resterende middelen teruggaan naar de algemene middelen en dienen hiervoor een amendement in. Per Statenvoorstel kan dan dekking worden gezocht vanuit de algemene middelen. En gezien de reacties in de commissie verwacht ik hier dan ook steun voor. Vanuit de algemene middelen heb je daarnaast als Staten meer zeggenschap en bovendien geeft het ook de mogelijkheid om de volgende Statenperiode hier nog iets over te zeggen en gaan wij niet over ons graf heen reageren.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Een vraag aan de PVV. U geeft aan dat de middelen terug moeten gaan naar de algemene middelen. Dat betekent dus wat we nu hebben, het feit dat het revolverend is, dus dat bedragen die we uitzetten ook terugkerend moeten zijn, dat die komen te vervallen, en dat u de algemene middelen volledig vrij wilt besteden zonder dat die middelen weer terugkomen.

De **voorzitter**: Mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Wat ik voorstel is dat niet per se de middelen gelabeld hoeven te worden voor digitalisering. Als je dadelijk als Statenlid een initiatiefvoorstel hebt, nou dan kun je ook dekking daarvan uit zoeken. Nergens in het voorstel staat waarom 45,1 miljoen euro benodigd is voor digitalisering. Dus ik zeg: kom maar eerst met de Statenvoorstellen en dan kunnen we daarvoor middelen ter beschikking stellen.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Maar vindt de PVV dat deze middelen wel of niet revolverend zouden ingezet moeten worden?

De **voorzitter**: Mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Nou, uiteraard is revolverend altijd een goed voorbeeld. Maar ik zie ook in deze stukken staan dat de middelen, en tenminste dat is ook wat de gedeputeerde heeft gezegd in de commissie, dat revolverendheid wellicht ook niet geheel van toepassing is.

De **voorzitter**: Mevrouw Willems vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Waar was ik gebleven? Punt vier, ontwikkelkrediet. Intentie is dat van de 45,1 miljoen euro er 4 miljoen euro wordt gebruikt voor digitaliseringsprojecten. Nou, projecten met een label digitalisering tot 150.000 euro kunnen hieruit worden gefinancierd en de Staten worden hier pas achteraf over geïnformeerd. Er is echter geen strategisch digitaliseringsplan, dus dit is een blanco cheque, oftewel wat handgeld voor alles met een label digitalisering.

Digitaal vaardig wordt benoemd in de bijlagen en met name de doelgroep mensen in de uitkering, laagopgeleiden, allochtonen en 50+'ers, maar wat betekent dit? Wat betekent dit en wat gaat de provincie doen aan digitaal vaardig? Gaat dit college, verdeeld over 26 projecten, gratis 10.000 iPads uitdelen aan de achterban van 50PLUS, Marokkanen en asielzoekers? Ik weet het niet.

Punt vijf, Fit for Future. De provincie moet aan de slag met de uitgangspunten die de EU heeft opgesteld en er is een nieuwe Wet gegevensbescherming, aldus dat staat in de bijlage van het Statenvoorstel. Nergens wordt echter duidelijk wat precies wordt gedaan en waarom er 2,55 miljoen euro éxtra benodigd is vanuit de algemene middelen. Aan de precieze aanpak wordt de komende maanden nog doorgewerkt, staat in de bijlage. De PVV ziet de gedeputeerde dan ook graag terug in de Staten met een concreet voorstel als het huiswerk is gedaan en met een onderbouwing waarom dit niet binnen het bestaand budget past.

Samengevat wordt ons gevraagd om op vijf punten akkoord te geven en ondanks dat deze alle het label digitalisering hebben, lopen ze nogal uiteen. Derhalve zal de PVV een amendement indienen om per onderwerp te stemmen. Dank u wel.

Motie M 4 'Strategisch digitaliseringsplan'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 29 juni 2018, ter bespreking van Statenvoorstel 30/18 Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering;

constaterende:

- dat het college in het Statenvoorstel stelt: 'Bij onze vervolgaanpak zullen wij onderzoeken of het advies van BrabantAdvies ('stel een strategisch digitaliseringsplan op voor alle vitale beleidsdomeinen van de provincie') hierbij opportuun is om over te nemen.';

overwegende:

- dat het uitgangspunt is eerst beleid dan geld;
- een (voortschrijdend) strategisch digitaliseringsplan het fundament moet vormen bij het aantonen van de noodzakelijkheid en doeltreffendheid van toekomstige Statenvoorstellen vanuit de Agenda Digitalisering;

roepen het college op:

om zo spoedig mogelijk een strategisch digitaliseringsplan op te stellen;
en gaan over tot de orde van de dag.

Amendement A 4

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 29 juni 2018, behandelend het Statenvoorstel 30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een investeringsagenda Digitalisering;

besluiten:

het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel te wijzigen in de onderstaande vijf afzonderlijke ontwerpbesluiten:

Ontwerpbesluit 30/18 B I

1. De strategische verkenning 'Brabant digitaliseert, digitalisering in Brabant en de rol van de provincie' vast te stellen.
2. Kennis te nemen van het onderzoek 'Kansen en risico's van digitalisering vanuit politiek-bestuurlijk perspectief' van BrabantAdvies.
3. In te stemmen met het hanteren van een dynamische Agenda Digitalisering om in te kunnen springen op nieuwe maatschappelijke vraagstukken of economische kansen.
4. In te stemmen met het in deze Agenda Digitalisering robuust inzetten op de volgende vier beleidsambities:
 - 4.1 Het versnellen van maatschappelijke transitieopgaven in Brabant op het gebied van energie, voedsel, zorg, veiligheid, sociale veerkracht en slimme mobiliteit door middel van proactief inzetten van digitale technologieën in deze opgaven, en zo Brabant als 'Smart Region' op de kaart te zetten.
 - 4.2 Het versterken en verder uitbouwen van een koploperpositie in de nieuwe data-economie in Brabant, door samenwerkingen rondom data in Brabantse topsectoren te faciliteren, innovatief digitaal ondernemerschap te bevorderen, en digitaal talent op te leiden en aan te trekken.
 - 4.3 Het bewaken van de optimale connectiviteit in Brabant, door het volgen van de uitrol van Next-Generation-Accessnetwerken door de markt en het bevorderen van de realisatie van een 'BrabantRing'.
 - 4.4 Het intensiveren van de provinciale inzet op interne digitalisering om het digitale voorzieningenniveau 'Fit for Future' te maken in het licht van de hogere eisen op het gebied van informatieveiligheid, privacy, gegevensbescherming, een overheid, e-dienstverlening, digitaal werken en datamanagement.

Ontwerpbesluit 30/18 B II

5. Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen of bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 167 vierde lid van de Provinciewet, met betrekking tot hun voornemen tot beëindiging van het Breedbandfonds Brabant.

Ontwerpbesluit 30/18 B III

Ten behoeve van de uitvoeringskosten van het programma Digitalisering en de realisatie van kleinere digitaliseringsprojecten 4 miljoen euro beschikbaar te stellen als Ontwikkelkrediet Digitalisering ten laste van de Investeringsagenda 2e tranche en de consequenties te verwerken in de begrotingswijziging bij de Bestuursrapportage 2018.

Ontwerpbesluit 30/18 B IV

In te stemmen met de reservering van de uit het Breedbandfonds Brabant vrijvallende middelen van 45,1 miljoen euro voor een Investeringsagenda Digitalisering ten behoeve van toekomstige financieringsvragen die bijdragen aan de digitalisering van Brabant, conform de verkenning 'Brabant digitaliseert'.

Ontwerpbesluit 30/18 B V

Ten behoeve van de realisatie van de programmaliijn 'Fit for Future' 2,55 miljoen euro beschikbaar te stellen ten laste van de algemene middelen en de consequenties te verwerken in de begrotingswijziging bij de bestuursrapportage 2018.

Joyce Willems-Kardol

PVV Noord-Brabant"

Amendement A 5 'Geld Breedbandfonds naar algemene middelen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 29 juni 2018, ter bespreking van Statenvoorstel 30/18 Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering;

overwegende:

- dat de noodzaak ontbreekt om de vrijvallende middelen vanuit het Breedbandfonds te reserveren voor de Investeringsagenda Digitalisering;
- dat de algemene middelen PS veel meer vrijheid bieden om geld op een deugdelijke en doeltreffende manier voor Brabant in te zetten;
- dat projecten die gerelateerd zijn aan Digitalisering individueel vanuit de algemene middelen kunnen worden gefinancierd en aan PS worden voorgelegd;

besluiten:

bij ontwerpbesluit 30/18 B de beslispunten 6 en 7 te wijzigen in:

- '6. Ten behoeve van de uitvoeringskosten van het programma Digitalisering en de realisatie van kleinere digitaliseringsprojecten 4 miljoen euro beschikbaar te stellen als Ontwikkelkrediet Digitalisering ten laste van de algemene middelen en de consequenties te verwerken in de begrotingswijziging bij de Bestuursrapportage 2018.
7. De uit het Breedbandfonds Brabant vrijvallende middelen van 45,1 miljoen euro toe te voegen aan de algemene middelen, van waaruit toekomstige financieringsvragen die bijdragen aan de digitalisering van Brabant kunnen worden gefinancierd;'

en gaan over tot de orde van de dag.

Joyce Willems-Kardol

PVV Noord-Brabant"

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Willems en zie dan het amendement zo wel tegemoet. Ik geef dan het woord aan de fractie van D66, aan de heer Kutlu. Hij heeft het woord.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel. Voorzitter. Om te beginnen, als D66-fractie zeggen wij: we have a dream. "Alles wordt anders, en sneller dan gedacht. Het digitale tijdperk is aangebroken, en een passende overheidsrespons is een topprioriteit." Zo staat het nu in het Statenvoorstel dat nu voor ons ligt. Dat is juist de reden waarom onze fractie met een voorstel kwam om het Breedbandfonds op te heffen en de hiervoor bestemde middelen in te zetten ten behoeve van het Digitaliseringsfonds. Voor D66 is de digitalisering een essentiële factor voor onze kartrekkersrol in de snelle technologische ontwikkelingen en kenniseconomie te behouden. Zonder adequate investering hierin lijkt het onze fractie niet realistisch om ook in de toekomst voorop te lopen. Ook in andere regio's wordt hierin flink geïnvesteerd.

D66 heeft in de laatste weken veel vragen gesteld aan GS om hen uit te dagen ons mee te nemen in hun gedachtegang. De beantwoording van deze vragen en uitleg over de wijze waarop de inhoud van de agenda van digitalisering zal plaatsvinden, heeft onze fractie gerustgesteld dat wij onze regierol hierin als PS volop kunnen nemen.

We zijn blij dat GS de bestuursopdracht van PS om een strategische verkenning te doen naar het onderwerp digitalisering heel serieus hebben opgepakt. Over de uitkomst hiervan hebben wij inmiddels ook kennisgenomen.

Zoals uit de evaluatie blijkt is het doel van het Breedbandfonds bereikt. Dat doel was de stagnerende marktwerking op gang brengen en op die manier zo veel mogelijk breedbandaansluitingen te realiseren in de regio door de marktwerking. Onze fractie is blij met de resultaten en tegelijkertijd zijn we ons er bewust van dat op dit moment nog niet alle witte vlekken weg zijn. Dat kan nog even duren en we moeten nu de marktwerking zijn werk verder laten doen.

D66 staat voor een innovatieve, duurzame economie en gezonde samenleving. De digitalisering is hierin een onmisbare factor geworden om alles in balans te houden. Digitalisering is bovendien een randvoorwaarde om de grote transities die in de komende jaren vorm krijgen succesvol door te maken, zoals de energietransitie.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Toch de vraag aan de partij die volgens mij altijd voor digitalisering staat. U zegt zelf: snel internet heel Brabant, dat kan nog wel even duren. Welke termijn is voor u acceptabel dat er uiteindelijk snel internet is in Brabant?

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Moeten we dan praten over vijf jaar, over tien jaar?

De **voorzitter**: Ja, Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Ik denk dat in de evaluatie in ieder geval wordt aangegeven hoe snel de marktwerking toch op gang is gekomen. En we verwachten ook binnen die termijn dat ook eigenlijk de markt zijn werk zal doen. Want alles wordt ook snel veranderd hè. Dus nogmaals, de breedbandvezel is ingehaald door allerlei nieuwe technieken. Dus daarover kun je geen termijnen noemen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, het klopt dat de markt zijn werk aan het doen is. Maar tegelijkertijd wordt er heel stevig gewaarschuwd dat er juist voor de witte gebieden nog geen zicht is op een volledige verglazing in Brabant. En juist D66 zou toch een van de partijen moeten zijn die zegt: wij laten het niet gebeuren dat delen van Brabant straks geen snel internet hebben en we zijn wel bezig om een Brabantring aan te sluiten. Dat is toch wel een visie die u met ons deelt?

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Wij delen de visie dat Brabant inderdaad overal aangesloten moet zijn op de laatste ontwikkelde technologie. En daar is ook het Digitaliseringsfonds voor bedoeld.

De **voorzitter**: Interruptie Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Even een vraag aan de heer Vreugdenhil. Denkt hij dat die verglazing of die witte vlekken nog nodig zijn als het 5G-netwerk zijn werk doet en dat we dan veel sneller geholpen zijn?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik denk dat het net de kracht was van het Breedbandfonds dat we gezegd hebben dat we het niet pas over tien jaar gaan realiseren. Nee, we zien dat we nu al in Brabant, op korte termijn, dat iedereen van snel internet gebruik moet kunnen maken. En ik zie nog grote gedeelten van Brabant, waar ook echt witte gebieden zijn, waar ook nog geen zicht is dat daar in de komende jaren ook daadwerkelijk snel internet komt. En dan zeg ik: dan heeft de provincie een belangrijke verantwoordelijkheid om niet alleen naar de grote steden en de plekken waar de markt wel zijn werk doet te kijken, maar juist ook die andere gebieden, om die ook aan te sluiten. En volgens mij vonden we daar altijd D66 als bondgenoot. En ik daag u eigenlijk uit om met elkaar te kijken en de ambitie mee te geven aan het college om dan op kortere termijn, niet over tien jaar, die ambitie vast te houden en het college de opdracht te geven om binnen de mogelijkheden – dat ben ik met u eens – om daar met elkaar te kijken hoe we dat vorm kunnen geven. En daar vraag ik eigenlijk uw steun voor om die ambitie vast te blijven houden.

De **voorzitter**: Het punt is helder. Mevrouw Meeuwis nog.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Het verhaal van de heer Vreugdenhil klopt op zich wel, maar wij zien veel meer kansen op korte termijn in het 5G-netwerk.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Een vraag aan mevrouw Meeuwis, aangezien zij begint over het 5G-netwerk. Weet u dat we op dit moment gewoon plekken in Brabant hebben waar we überhaupt geen bereik hebben? Laat staan dat het om een 5G-netwerk gaat, dat ergens in de toekomst er nog moet komen.

De **voorzitter**: Ik zie mevrouw Meeuwis knikken. Dat is voor de notulen vastgelegd en nu vervolgt de heer Kutlu zijn betoog.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Daarom ondersteunt onze fractie de ambitie om sneller en adequater in te springen op de snel digitaliserende economie en samenleving in Brabant.

Voorzitter. Het doel van de Agenda Digitalisering en de kansen die digitalisering biedt voor een mooier, schoner en innovatiever Brabant te omarmen en de risico's van digitalisering voor de Brabantse samenleving te minimaliseren, passen helemaal bij de wensen van D66. Daarom is onze fractie van mening dat de digitalisering geen doel op zichzelf moet zijn, maar een middel om onze ambities te kunnen bereiken. Net als vele andere middelen die ons ten dienste staan om onze samenleving zo optimaal mogelijk te kunnen bedienen, moet de digitalisering ons ook op die manier helpen. Ik vergelijk het met een auto die ons van A naar B moet brengen. Alle voorwaarden die wij aan die auto, bestuurder en infrastructuur stellen in het kader van duurzame samenleving, moeten ook voor de digitalisering gelden. Nogmaals, het is een middel en we moeten het ook zo inzetten.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dat middel is wel prima, maar hoe zit het nou met die droom? Waar gaat die auto ons naartoe brengen?

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Ik heb net onze ambities benoemd hè. Als u goed had geluisterd, wij willen die kant op.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ik heb u alleen de horizon zien schetsen, maar nog geen route daarnaartoe.

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Ik denk dat u een ander navigatiesysteem moet aanschaffen.

De **voorzitter**: Goed. Het vakantiegevoel begint geloof ik door te dringen: horizons, navigatiesystemen. Maar we gaan nu even verder met de heer Kutlu, denk ik. En ik wil graag stilte in de zaal.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Op basis van de uitkomst van uw verkenningen adviseert u ons het bedrag van het Breedbandfonds te investeren in de Investeringsagenda Digitalisering om onze ambities sneller en beter te realiseren. Onze fractie ontkent niet dat er een flinke financiële investering hiervoor nodig zal zijn. We begrijpen ook de strategische keuze van GS met betrekking tot de vier beleidsterreinen waarvoor robuuste investering wordt gevraagd. Gezien het brede speelveld, de relatie van digitalisering met alle beleidsvelden, de maatschappelijke insteek en het maken van een integrale afweging vindt onze fractie het van belang dat er nu alvast een visie moet zijn over de inhoud van de agenda van de digitalisering. Op basis van deze visie moeten we ons wat doelen kunnen stellen die wij binnen een bepaalde termijn moeten kunnen realiseren.

Voorzitter. Zoals in het Statenvoorstel wordt aangegeven, zal sprake zijn van een dynamische agenda. Wij worden dan door GS gevraagd om aan de inhoud van deze agenda samen een vorm te geven. Onze fractie D66 gaat graag hierop in. Onze fractie vindt dat met name op de volgende beleidsterreinen moet worden geïnvesteerd, willen wij ons doel met digitalisering zo snel mogelijk kunnen bereiken. Deze zijn naast economie met name energie, mobiliteit, natuur en sociale innovatie.

Met betrekking tot de mobiliteit: meer stimuleren van openbaar vervoer door het via big data inzichtelijk te maken hoe laat je op de fiets moet stappen om in een vloeiende lijn naar je werk te gaan met het openbaar vervoer.

Energie: inzichtelijk maken van energieverbruik op gezinsniveau en de gebruikte energiemix om iedereen te betrekken bij de energietransitie.

Natuur: inzichtelijk maken welke natuurgebieden rust nodig hebben om te floreren, om het recreatieverkeer te sturen zodat de Brabander kan genieten van de natuur zonder dat de bloemetjes en de bijtjes hier last van hebben.

Sociale innovatie: digitalisering in dienst van de verbinding, ontmoeten van onderop, moderne coöperaties, buurtapp zoals Next Door en zorgtoepassingen.

Voorzitter. Op grond hiervan kan onze fractie zich wel vinden in het voorstel om vrijvallende middelen van 45,1 miljoen euro vanuit het Breedbandfonds Brabant te reserveren voor een investeringsagenda. Maar we blijven een overheid, wij treden op als er sprake is van marktfalen. Als provincie hebben we een

aanjagende, verbindende rol; D66 drukt het college op het hart om strikt bij die rol te blijven. Dus als er slechts 10 miljoen euro nodig is, heeft D66 nog andere thema's waar we de andere euro's goed voor kunnen gebruiken. Nogmaals, het is een middel en geen doel. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu voor zijn bijdrage. Dan is nu de Partij van de Arbeid-fractie aan de beurt bij monde van de heer De Kort. Aan hem het woord.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Na drie uur aan themabijeenkomsten over dit onderwerp is het dan eindelijk zover en mogen we het vandaag hier behandelen. Als PvdA hebben we de afgelopen weken bij al die bijeenkomsten continu aangegeven dat we erg blij zijn met dit voorstel. Het Breedbandfonds had een bepaald doel. Het is al vaker genoemd door eerdere sprekers, dat doel bleek niet meer nodig op deze wijze. Daarbij, voordat de heer Vreugdenhil weer helemaal naar voren moet lopen, natuurlijk vinden wij het belangrijk dat uiteindelijk heel Brabant aangesloten moet worden, maar het Breedbandfonds vinden wij daarvoor niet per se de juiste manier meer. Daar komt een voorstel van GS, met wat mij betreft, het is misschien niet in Martin Luther King-achtige termen, maar ik zie er toch wel iets van een droom in. Ik zie in ieder geval vier duidelijke ambities, waaraan wij straks kunnen gaan toetsen als we voorstellen van GS krijgen. Het enige dat we eigenlijk doen, is zeggen dat we een potje geld in het Breedbandfonds hadden liggen. Dat werd niet meer gebruikt en hadden we stilgezet. Dat potje geld zetten we nu geoormerkt neer om die digitaliseringsopgaven aan te pakken. In een wereld die hartstikke snel digitaliseert met alle gevolgen van dien denk ik dat dat een heel erg goede zaak is voor Brabant, voor onze toptalenten, voor onze toptalenten. En dan hebben we toch de heer Vreugdenhil. Nou had ik nog zo mijn best gedaan.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Want volgens mij vinden wij elkaar. Want wij hebben het net meer over een Breedbandfonds, maar ik heb mijn amendement nog niet kunnen indienen, dus dat was even lastig. Maar wij gaan elkaar volgens mij vinden, want we hebben het niet meer over een Breedbandfonds. We zeggen: prima om dat binnen die Digitaliseringsagenda te doen. Maar het betekent wel dat er een vijfde pijler bij zal moeten, en dat is dat heel Brabant straks ook gebruik kan maken van snel internet. Dat moet toch prima in uw visie en die van uw partij passen?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA) Ja, mijnheer Vreugdenhil, dat vinden wij absoluut van belang. En dat is in de themabijeenkomst ook uitvoerig besproken, dat ook GS aangeven dat ze dat van belang vinden. De vraag is alleen wat nou de manier is waarop je dat moet doen. En moet je daar als provincie geld in gaan steken? En mijn mening is dat dat niet nodig is, omdat de markt het oppakt. En of dat nou 5G is, zoals mevrouw Meeuwis aangeeft, of dat het breedband is, de hele Mabib-discussie, die toch uiteindelijk nog steeds van plan schijnen te zijn om heel Brabant aan te leggen. Alle lokale initiatieven die er nog steeds zijn. Bij ons in Vught is er ook onlangs weer een nieuw initiatief. Of een lopend initiatief, dat ook het buitengebied mee aanpakt. Ik heb er wel vertrouwen in dat de markt het oppakt. Mocht het nou over een aantal jaren zo zijn dat we zien dat er witte vlekken zijn waar geen enkel vooruitzicht is dat de markt dat op een of andere manier oppakt, dan is er sprake van marktfalen. En op dat moment praat ik graag met u verder en gaan we kijken wat we daaraan kunnen doen. Dat wil ik wel met u afspreken. Ik vind het nu niet nodig om daar een vijfde pijler van te maken.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou, dan zijn we denk ik al een heel eind met elkaar. En dan moet u straks de tekst eens goed lezen, dan kunt u zich volgens mij daarin vinden. Maar wat is dan de termijn waarvan u zegt dat die witte vlekken opgelost moeten worden? Want u kunt wel zeggen: in de toekomst. Is dat een termijn van een jaar of drie? Is dat een termijn van nu wordt gezegd 2020 5G uitrollen, dus 2021 vinden we een mooie termijn? Kunnen we dat afspreken met elkaar?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, volgens mij hebben GS aangegeven dat we het monitoren om te zien hoe het zich ontwikkelt. Op het moment dat we zien dat er geen ontwikkelingen zijn, en daar tel ik dus ook 5G mee, en geen ontwikkelingen te verwachten zijn, dan ga ik graag samen met u, en ik denk met meer partijen hier, kijken hoe we die plek op een andere manier kunnen oplossen.

De **voorzitter**: Helder. Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, het was toevallig dat de heer Vreugdenhil daarover begon, want ik wilde hem net vragen wat zijn termijn is om dat geld te parkeren en wanneer we dan moeten kijken dat de markt iets niet opgepakt heeft. Misschien kan de heer Vreugdenhil daar zijn visie op geven.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Als ik nu bijvoorbeeld kijk hoe de uitrol van 5G geregeld is, dan is het maar helemaal de vraag of je in die witte gebieden straks ook nog een stukje bereik hebt hè. Misschien zit je dan nog steeds op geen enkel streepje. Dat is ongeveer 2019, 2020. Dus misschien is 2021 wel een heel mooie termijn waarop we zeggen van: 2021 moet heel Brabant in ieder geval aan snel internet. Als dat niet gehaald gaat worden met 5G, daar hebben we in 2019 zicht op, dan nemen we als provincie onze verantwoordelijkheid en nemen we het dus ook als pijler op. Dus 2021 lijkt me een prima jaartal.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Uitstekend. Zullen we afspreken dat we in 2021 daarover verder spreken en dat nu vervolgens laten rusten?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Niet in 2021 spreken. Volgens mij in 2021 geregeld zijn. Dus we zullen er eerder over moeten spreken. Dus laten we dat opnemen in de agenda. En dan blijft het in de monitoring zitten. Dan hebben we een heel helder doel met elkaar afgesproken. Dan kunnen we dat nastreven met elkaar.

De **voorzitter**: De heer De Kort vervolgt zijn betoog. Interruptie. Jackpot. Gaat uw gang.

De heer **Bahar** (CDA): Jackpot. Dank u. Dank u wel, voorzitter. Aan de heer De Kort over de ambities. Ik zal dit college inderdaad nooit verwijten dat het te weinig ambities heeft. Mijn vraag is: herkent u voldoende in die ambities door te kunnen zeggen: er zijn een aantal gebieden waar we met die ambities

wel die strijd gaan winnen? Vindt u het gewoon niet te breed, te groot en overal liggen, waardoor je die focus gaat verliezen?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Het korte antwoord, ja, ik vind die duidelijk genoeg. En als u ze leest staat er ook echt wel meer dan een zinnetje of zo per punt. Er staat best wel wat uitwerking. Er liggen ook nog wat documenten onder. Al die dingen bij elkaar genomen zie ik genoeg richting om vervolgens dat te gebruiken om Statenvoorstellen aan te toetsen. Want nogmaals, dit zijn niet de Statenvoorstellen. Dit is niet: we gaan nu 45 miljoen euro uitgeven. Dit is een oormerk en dit is dus een bedrag waarvan we zeggen: dit kan ingezet worden rekening houdend met die ambities. En we krijgen daar nog voorstellen van. Dus als dit nou een voorstel zou zijn en GS zouden zeggen: geef me 45 miljoen euro, dit is wat ik ga doen. Dan zou ik zeggen: nee sorry, ik mis kpi's, ik mis concrete uitwerkingen. Maar dat is het niet.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ik ben het volledig met u eens als we het hebben over grip op het geld. Als Staten, zoals we hier zitten, is dit een van de investeringsagendamiddelen waar we maximaal grip op hebben. Maar mij gaat het niet zozeer om het feit dat we grip houden op dat geld, want mijn geld kan ook inderdaad veilig op de bank staan, maar hoe zorgen we dat we maximaal rendement uit dat geld gaan halen door die focus?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, en daar zie ik vier redelijk duidelijke ambities: de transitieopgave, de koploperpositie, de optimale connectiviteit en de interne processen hier. Die vind ik redelijk duidelijk.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **De Kort** (PvdA): Perfect, voorzitter, dat wilde ik nou net gaan doen. Het punt dat ik nog wel miste en dat we ook in de themabijeenkomsten hebben aangegeven, waarvan ik weet dat ook het CDA daaraan groot belang hecht, is de groeiende tweedeling in de samenleving. Andere partijen hebben er ook al over gesproken. Het is iets waar we ons als PvdA echt ernstig zorgen over maken. Niet alleen voor de banen van morgen, maar ook voor de meest gewone dingen waarvoor je de overheid tegenwoordig nodig hebt, heb je digitale vaardigheden nodig. En niet iedereen heeft dat. Dat is niet een hoog-of-laagopgeleidkwestie. Dat loopt door de hele samenleving heen. Dat is iets waar we ons als PvdA ernstig zorgen over maken. Wij willen niet een maatschappij waar een nieuwe tweedeling ontstaat door de snelheid waarmee digitalisering loopt. Om die reden hebben we ook in de themavergadering daarvoor aandacht gevraagd en hebben we in de beantwoording van GS ook gezien dat in het najaar een voorstel komt van GS waar dit onderwerp getackeld wordt. Weet alvast als GS dat wij als Partij van de Arbeid daar A) zeer naar uitkijken en B) ook zeer kritisch naar zullen kijken, omdat we echt verwachten dat we inhoudelijk ook daarin een rol nemen als provincie.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Daar treft de PvdA natuurlijk GroenLinks op haar pad. Wij zullen dat op dezelfde manier doen: met grote interesse en kritisch. Het programma Sociale Veerkracht wordt

genoemd in relatie tot het voorstel dat we in het najaar als Staten gaan krijgen. Hebt u er vertrouwen in dat er voldoende middelen beschikbaar zullen zijn, we stellen vandaag hiervoor de middelen vast, om die digivaardigheden aan die Brabanders die dat nodig hebben bij te brengen?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, ik ben eerst heel benieuwd naar wat voor voorstel er komt van GS. Ik ben benieuwd wat ze willen gaan doen en welke middelen daarvoor nodig zijn. Want misschien is het ook een samenwerking tussen verschillende partijen. Dus ik wil eerst graag het voorstel zien voordat ik kan aangeven of ik vertrouwen heb dat er voldoende middelen zijn. Weet wel dat het voor de PvdA een heel belangrijk onderwerp is.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Als het zo'n belangrijk onderwerp is, waarom vraagt u niet aan GS om bijvoorbeeld middelen nu al hiervoor te reserveren uit de Agenda Digitalisering?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Omdat we hier de lijn hebben dat we eerst beleid en dan geld hebben. En als ik in het najaar een stuk krijg over welk beleid GS willen voeren en ik zou nu al geld reserveren, hanteer ik volgens mij de volgorde niet helemaal goed.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, voorzitter, ik was eerlijk gezegd al best een eind.

De **voorzitter**: Dat hoopte ik ook al, want uw spreektijd is bijna om.

De heer **De Kort** (PvdA): Daarom. Wij vinden dat tweedelingsargument dus heel erg belangrijk en wij kijken uit naar het stuk in het najaar.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort voor zijn bijdrage. De fractie van GroenLinks dan nu, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Vandaag sluiten we het Breedbandfonds. Een van de fondsen die we destijds hebben opgericht met het geld van de verkoop van Essent. 70 miljoen euro. Een bedrag waar we van meet af aan kritisch op zijn geweest. Ik hoor het mijn voormalige collega Theo Bouwman nog zo zeggen: haal de benodigde gelden voor de energietransitie maar uit het Breedbandfonds. We zijn nu vijf jaar later. Er blijken inderdaad tientallen miljoenen euro niet te zijn uitgegeven, omdat de markt digitalisering zelf heeft opgepakt. En er wordt nu gekozen voor een herbestemming van gelden voor maatschappelijke transitieopgaven, waaronder hernieuwbare energie. Nou ja, beter laat dan nooit. De digitaliseringsopgave is divers en onvoorspelbaar. Vandaar dat we geen onderverdeling maken van deze middelen over de programmaliijnen. Hoezeer we dat als GroenLinks ook begrijpen, want alleen al het woord breedband klinkt anno 2018 oubollig, het zet onze Staten deels buitenspel als we nu die ruim 40 miljoen euro fluide laten zijn door de vier programmaliijnen heen. GroenLinks ziet vooral programmaliijnen 1 en 3 als belangrijke overheidstaken: versnellen van maatschappelijke transitieopgaven en de

Brabantbrede uitrol van snel internet. We dienen dan ook mede het amendement in om snel internet te krijgen in heel Brabant om in het buitengebied zowel ondernemerschap te ondersteunen als langer thuis wonen mogelijk te maken door gebruik van domotica. Internet is een nutsfunctie geworden. Heel Brabant moet straks hoogwaardig digitaal verbonden zijn. Met oog voor de maatschappelijke risico's van de voortgaande digitalisering. Waarbij we dus blij zijn in lijn met onze motie van vorig jaar met het rapport van BrabantAdvies.

Waar we in deze Statenzaal natuurlijk allemaal reuze digitaalvaardig zijn geldt dat niet voor alle Brabanders. Het is net al gememoreerd. Jongeren, hoewel geboren met een swipevinger, missen soms nog de actieve zoekstrategieën. Werkenden zijn soms te druk met het bijhouden van internetvaardigheden. En van de senioren zonder internet zal de helft nooit online gaan. In Brabant gaat het om tienduizenden 70+'ers. Hier is in voorgaande sessies terecht aandacht voor gevraagd en GroenLinks kijkt dan ook uit naar het voorstel van het college voor een aanpak in het najaar om digitale vaardigheden van Brabanders te versterken en de digitale tweedeling niet nog groter te laten worden. In samenhang met het programma Sociale Veerkracht. Wij geven hierbij alvast aan dat GroenLinks in lijn met BrabantAdvies digitale weerbaarheid vergroot ziet ter bevordering van samenwerken en praktijkleren op wijkniveau. En Cubiss kan hierin een belangrijke rol spelen. Zij geven ons alvast mee dat het heel veel inzet vergt. En wij vragen ons af of er nu alvast voldoende geld is gereserveerd voor deze opgave.

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, toch graag de visie van mevrouw Roijackers, mijnheer de voorzitter, over die mensen die niet meegaan of misschien wel niet mee willen. Want als mensen zelf nou niet mee willen, moeten ze dan toch van GroenLinks mee?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank voor de vraag. Ze moeten vooral ook van de overheid bijvoorbeeld. Het zijn vaardigheden die van ons allemaal als burger worden gevraagd voor burgerschap, voor democratie, voor inspraak, voor deelname. Het is niet maar of je het leuk vindt om apps te gaan gebruiken voor spelletjes of online te gaan shoppen. Het is dat wij steeds meer met zijn allen ons burgerschap moeten uitoefenen via de digitale middelen. En daarin wil je dus niet hebben dat er burgers aan de kant staan. Daar gaat het ons om.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Het gaat niet om aan de kant staan. Als ik aan de kant wil staan ergens doe ik dat misschien graag. Als ik het goed begrijp van u, of je nou wilt of niet, je zult aan het internet.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijnheer Koevoets, dat is nu al de praktijk. Het is nu al de praktijk dat wij bijvoorbeeld als overheid heel veel digitale vaardigheden van mensen vragen. En als je ze niet hebt, dan loop je nu al achter. Het is niet per se omdat ik het zo sexy vind dat dat moet gaan gebeuren. Het gaat erom dat online zijn, wordt verondersteld, ook al vanuit de overheid. Niet alleen van bedrijven, ook al vanuit de overheid. En daarom zijn we hier zo duidelijk over.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. Een vraagje aan de heer Koevoets voordat hij wegloopt. Een beetje bijval van mevrouw Roijackers. Want bijvoorbeeld het UWV, heeft u enig zicht op hoe de procedure bij het UWV werkt en hoeveel kans u heeft? Ik hoop dat het niet nodig is, maar als u op een gegeven moment ooit bij het UWV zou komen en u geeft aan: ik doe niks met de computer, ik ben niet zo van het internet, ik wil dat niet gebruiken. Want het is tegenwoordig niet zo makkelijk meer om daar nog met mensen van vlees en bloed te praten en de papieren formulieren te hanteren in plaats van digitaal een werkdoossier te gebruiken.

De **voorzitter**: De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik dacht dat de keuze van mensen moet zijn om te doen wat ze willen. Dat is een goed liberaal principe dat ik huldig. Wat ik daarop kan zeggen, mevrouw Roijackers haalde met name 70+'ers aan enzovoort. En als die mensen dat niet willen, wat mij betreft moeten ze ook die keuze hebben om dat niet te willen en niet te doen.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, den denk ik dat u toch ook echt even met uw partijgenoten in Den Haag moet gaan praten, want de overheid is inderdaad, zoals mevrouw Roijackers zegt, zo'n beetje alles digitaal aan het maken. U heeft overal een DigiD voor nodig en ook de 70+'er wordt door de overheid geacht om allerlei dingen digitaal te doen, dus ik denk dat u dan nog een lobby te gaan heeft.

De **voorzitter**: We gaan hierover verder spreken nadien, maar nu gaat mevrouw Roijackers haar betoog vervolgen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Gedeputeerde Van Merrienboer zegde ons eerder toe om een portfolio benadering te hanteren. Bij elk uitgewerkt voorstel maakt hij ons duidelijk hoe de verdeling van middelen is ingezet op de vier beleidslijnen en de onderdelen daarbinnen, zodat we mogelijk kunnen bijsturen. Dat is heel mooi, maar wij willen graag nog wat verder gaan. Want de programmalijnen van de versnelde transitieopgave vinden we elementair binnen dit voorstel. We willen ervoor waken dat dit programma zo fluïde gaat worden dat de komende jaren miljoenen wegstromen naar wat we noemen het versterken van de koplopers, terwijl digitalisering binnen de transitieopgave voor energie, slimme mobiliteit en zorg blijven liggen. We willen dan ook de toezegging dat minimaal een kwart van de vandaag te reserveren middelen binnen deze bestuursperiode beschikbaar blijft voor het versterken van de transitieopgave.

Voorzitter. Verbreding van het voormalige Breedbandfonds, daar zijn we helemaal voor, maar het mag wat GroenLinks betreft nog wat spitsen. Om met dit belastinggeld juist onze overheidstaken goed uit te voeren.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. Mevrouw Roijackers. Waarom een kwart voor dit onderdeel?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, er is best een goed voorstel geschreven. We vinden al die vier programmalijnen prima. We zijn ook niet tegen koplopers, om maar eens wat te noemen. We hebben gezegd welke van de programmalijnen wij echt vitaal vinden. Er zijn er twee die we echt belangrijk vinden. Er komt straks een amendement dat zich daarop richt. En we vinden die maatschappelijke transitie echt ontzettend belangrijk om die vanuit de Agenda Digitalisering te ondersteunen. Dus daarom zeggen wij: we leggen een bodem, een kwart; vier programmalijnen, een kwart. Laat het niet minder worden dan het kwart, dat is eigenlijk wat we vragen.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, wat ik niet helemaal snap, in mijn bijdrage noemde ik het ook, dit is een dynamisch programma waarin wij geld oormerken. Dit zijn nog niet de concrete Statenvoorstellen. U kunt straks bij het Statenvoorstel zeggen: ik vind dat er nu te veel naar dit gaat, er blijft te weinig over voor dat. Maar als u het nu beperkt door vast te leggen 'dit moet minimaal een kwart zijn' en er zit bijvoorbeeld een fantastisch voordeel in de tweede lijn, waar bijvoorbeeld het aantrekken van toptalenten in zit, wat wellicht nodig is voor de maatschappelijke transitie, dan loopt u straks vast, want dan kunnen GS zeggen: we mogen dat niet meer doen, want dat kwart. En misschien zijn er helemaal geen goede voorstellen onder het eerste en heeft u straks een groot tekort aan geld in het tweede. Waarom wilt u dit nu al vastleggen?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, daar ben ik niet zo bang voor. Daarvoor zijn die transitieopgaven natuurlijk ook gewoon te divers en te verschillend. Daar is ontzettend veel in mogelijk. Wij zeggen alleen: wij dagen het college uit om zo om te gaan met deze programmalijnen, dat in ieder geval deze zeer belangrijke programmalijn minimaal een kwart van de inzet in middelen uitgedrukt gaat krijgen. Dat is wat we vragen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik was klaar.

De **voorzitter**: Dat is mooi. Dan geef ik het woord aan de fractie van 50PLUS, bij monde van de heer Oosterveer voor zijn bijdrage aan dit debat.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Het is regelmatig fijn als je wat aan het einde van het rijtje zit, want dan zijn een hele hoop punten al op tafel geweest. Dus die punten wil ik eigenlijk niet opnieuw benoemen. Maar waar wij als 50PLUS veel belangstelling voor hebben is het heel simpele feit van eerst beleid en dan geld. Daar staan wij op. En dat betekent ook dat we dus zeggen die conclusie van het restant van het Breedbandfonds in de algemene middelen. Dan keurig netjes door GS voorstellen laten maken, inclusief een begroting, en een aanduiding om de gelden beschikbaar te stellen. En het gaat er helemaal niet om dat de gelden die nu in het Breedbandfonds zitten niet uit de algemene middelen kwamen. Dat is irrelevant. Het was Essentgeld, maar het komt nu dus gewoon terug. Want we hebben geen Essent meer, dus het gaat naar de algemene middelen.

Wij zaten met de discussie toch een beetje: moeten we dat geld beschikbaar stellen voor vlekken? Ik moet u zeggen dat ik vrij recent in een vlek woonde, met 3G had ik nog niet eens ontvangst in Nederland, in Brabant. Wat wij dus aan de andere kant niet willen hebben, is dat we dus nu weer eerst een potje met geld maken. Want waarom zou een commerciële partij überhaupt zin hebben om dus daar een verglazing

in de buitengebieden, dus in de niet-dekkende gebieden te maken, als hij weet dat er dadelijk een pot met geld op tafel komt dat hij zijn handje kan ophouden? Dat gaan wij dus doen: we gaan een pot met geld neerzetten met een kraantje eraan. Dat willen we niet. Dus eerst beleid en dan pas misschien revolverende gelden beschikbaar gelden vanuit de algemene middelen. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. Mevrouw Surminski van de Partij voor de Dieren dan nu voor haar bijdrage in eerste termijn. Gaat uw gang.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. Voorzitter. We hadden een stevig bedrag bestemd voor een zeer concreet doel, glasvezel in heel Brabant. Het ziet ernaar uit dat de markt het doel grotendeels gaat realiseren, zodat de investering voor de provincie beperkt kan blijven. Maar er blijven nog steeds witte vlekken met een onrendabele top. Er blijven adressen waarvoor de aansluiting technisch, lastig en kostbaar is. En we moeten dit oorspronkelijke doel van het Breedbandfonds niet uit het oog verliezen. In die zin steunen we dan ook het amendement van de ChristenUnie-SGP. Wij delen niet de mening van de gedeputeerde dat de markt het verder maar helemaal kan regelen, want als we het aan de markt overlaten, dan zal het wel veel langer duren voordat die onrendabele aansluitingen verglaasd worden.

En dan de vraag wat te doen met het geld dat overblijft. BrabantAdvies heeft ons een goed advies gegeven. Een dik rapport, samengevat: zet in op de maatschappelijke opgaven. En let wel, daarbij ligt de focus op de maatschappelijke ontwikkelingen en niet op de economische. Wij, de provincie, gaan over belastinggeld. Wij moeten ons vooral richten op problemen die alleen met maatschappelijk geld kunnen worden opgelost. We weten nog niet hoeveel die opgave gaat inhouden, wat het gaat kosten. Dus het is verstandiger om deze middelen niet al te vergeven aan een nieuw fonds en zeker niet aan een fonds zonder duidelijke agenda. Want een zogenaamd flexibele en dynamische agenda is niks anders dan jargon voor: we weten het nog niet, we zien wel wat zich aandient en dat geld komt heus wel op. Nou, dat geloof ik graag. Zet maar ergens een pot geld neer en de markt weet er wel weg mee. Daarnaast kost de instandhouding van een fonds gewoon geld, overheadkosten waar je niets aan hebt. En dus vinden we dat het geld eerst maar een terug moet naar de algemene middelen. Dan kan het gewoon mee renderen met het belegd vermogen en op basis van goede plannen kunnen er vervolgens beleidsvoorstellen worden gemaakt die door PS worden beoordeeld en dan kan het benodigde budget worden vrijgegeven. Daarbij zitten we wat mij betreft niet vast aan een bepaald budget, de maatschappelijke behoefte moet leidend zijn. Eerst beleid en dan geld. Het is al vaak gezegd, er is wat dat betreft niks nieuws onder de zon. Maar zelfs dat inzicht is eigenlijk al zo oud als een boekprediker. Goed. Als 30 miljoen euro genoeg is, dan is het mooi. Maar als het 60 miljoen euro is voor de dingen die echt nodig zijn, dan moet dat ook bespreekbaar zijn. We hebben daartoe dus een amendement ingediend, waarmee we het uit het Breedbandfonds vallende budget van 45,1 miljoen euro terug laten vloeien naar de algemene middelen om het van daaruit weer op basis van gedegen beleidsvoorstellen vrij te kunnen geven. Ik dank u.

Amendement A 3 'Budget digitalisering'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 29 juni 2018, behandelend het Statenvoorstel 30/18 'Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering;

besluiten:

dat de tekstpassage 7 in het ontwerpbesluit 30/18 B gewijzigd wordt en als volgt komt te luiden: 'de uit het Breedbandfonds Brabant vrijvallende middelen van 45,1 miljoen euro terug te laten vloeien naar de algemene middelen'.

Toelichting

Er is een stevig bedrag nodig voor een zeer concreet doel: de verglazing van Brabant. Er zijn nog steeds witte vlekken, met een onrendabele top. Vanuit de algemene middelen kunnen de onrendabele aansluitingen en de Fit for Future-werkzaamheden worden bekostigd. De provincie Noord-Brabant moet zich met name richten op problemen die alleen met maatschappelijk geld kunnen worden opgelost. Het is nog niet bekend hoeveel die opgave gaat kosten. Om deze reden moeten de daarvoor bepaalde middelen niet al worden vergeven aan een nieuw fonds. Tegelijkertijd kan beleid worden gemaakt op basis van BrabantAdvies, gericht op de aanpak maatschappelijke impact van digitalisering. Zo zorgen we ervoor dat de maatschappelijke behoefte leidend blijft.

Wanneer het budget eerst teruggaat naar de algemene middelen, kunnen er vervolgens op basis van gedegen pionnen beleidsvoorstellen komen. Deze beleidsvoorstellen kunnen dan door PS worden beoordeeld en het benodigde budget kon daarna worden vrijgegeven.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel en Paranka Surminski."

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. Het amendement dat u noemde is intussen als amendement 3 verspreid. De ChristenUnie-SGP bij monde van de heer Vreugdenhil heeft nu het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Je zal maar in een van de Brabantse witte gebieden wonen. Dan is dit debat ontzettend belangrijk. Waarschijnlijk kun je het ook niet eens volgen via internet, omdat je bereik onvoldoende is. Geen bundeling bij jou in de buurt, geen geïnteresseerde marktpartij, geen blauw vlaggetje van Mabib in je tuin. Nee, voorzitter, je hebt hier net het signaal gekregen 'je doet het maar met 5G'. Of het komt, dat zien we nog wel. En daar zit je dan met één streepje bereik.

Voorzitter. Als we het hebben over het belang van volledig aansluiten op snel internet, dan verwijs ik maar even naar de doelstelling van het Breedbandfonds. Breedband, snel internet, is een belangrijke bijdrage aan een leefbaar en vitaal platteland en een belangrijke voorwaarde voor groei en werkgelegenheid. En die doelstelling staat volgens mij nog steeds. Voorzitter. Wat ons betreft is het ook een kerntaak voor de provincie om juist in die gebieden waar de marktwerking niet zijn werk doet ze niet in de kou te laten staan, maar daar verantwoordelijkheid voor te nemen. De opdracht van het college van het Breedbandfonds en haar doelstellingen zijn dus nog niet bereikt. De opdracht is nog niet af. En de evaluatie van K+V van het Breedbandfonds en de uitrol is er eigenlijk ook heel helder in.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Vreugdenhil heeft het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik citeer uit de evaluatie van K+V: "Of het marktfalen opgelost is, dat moet nog maar blijken. De maatschappelijke behoefte in witte gebieden blijft voorlopig onverkort bestaan." En verderop: "Er blijft een aantal onzekerheden om het realiseren van de oorspronkelijke doelstelling van 100% dekking van het Brabantse witte gebied daadwerkelijk te halen."

Voorzitter. Wij zijn niet tegen de Digitaliseringsagenda, zoals die hier ligt. Wij zien ook dat in delen van Brabant het beter gaat dan we eerder hadden voorzien. Maar wat ons betreft blijft de pijler van heel Brabant van snel internet nog steeds bestaan, ook juist binnen de nieuwe Digitaliseringsagenda. En daarom dienen wij dan ook een amendement in, samen met de CDA-fractie, GroenLinks, Lokaal Brabant en de Partij voor de Dieren, om als vijfde pijler aan deze agenda toe te voegen de oorspronkelijke doelstelling van realisatie van 100% dekking van het Brabantse witte gebied. Uw werk is nog niet klaar en het kan prima in deze agenda ook ingevoegd worden. En dat betekent ook dat wij wel degelijk wensen en bedenkingen hebben tegen dit voorstel. En wij stellen dan ook voor om het besluit als volgt te wijzigen met de wens vanuit de Staten dat met betrekking tot het voornemen om het Breedbandfonds te beëindigen de

Staten de wens aan GS meegeven om de vrijvallende middelen van het Breedbandfonds voor een deel blijvend in te zetten voor de realisatie van snel internet voor het volledige Brabantse witte gebied.

Voorzitter. Wij willen graag deze Digitale Agenda van het college steunen, maar voor ons is absoluut een voorwaarde dat deze pijler hier ook in meegenomen wordt en dat vandaag niet het signaal afgegeven wordt aan de Brabander in de witte gebieden: u bekijkt het maar en u ziet maar of 5G een keer uitgerold wordt. Nee, wij willen onze verantwoordelijkheid blijven nemen en blijven dat als kerntaak van de provincie zien. En ik hoop dat het college daar ook in mee kan gaan en ook zelf ziet dat zijn werk op dit punt nog niet af is. Dank u wel.

Amendement A 6 'Blijvend inzetten op realisatie snel internet in heel Brabant'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 29 juni 2018 behandelend het Statenvoorstel 30/18 Digitalisering;

besluiten:

besluit 4 aan te vullen met beleidsambitie 4.5:

De realisatie van de oorspronkelijke doelstelling van 100% dekking van het Brabantse witte gebied.

Besluit 5 als volgt te wijzigen:

Met betrekking tot het voornemen om het breedbandfonds te beëindigen als wens aan GS mee te geven de vrijvallende middelen van het Breedbandfonds voor een deel blijvend in te zetten voor de realisatie van snel internet voor het volledige Brabantse witte gebied.

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Huseyin Bahar, CDA

Hagar Roijackers, GroenLinks

Jan Heijman, Lokaal Brabant

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Toelichting

Overwegingen:

- Bij de evaluatie van het Breedbandfonds in 2017 is geconcludeerd dat de maatschappelijke behoefte aan verglazing van de witte gebieden in Brabant onverkort blijft bestaan.
- Ondanks de voortgang van de verglazing er een aantal onzekerheden over de realisatie van de oorspronkelijke doelstelling van 100% dekking van het Brabantse witte gebied blijft bestaan."

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. De heer Heijman, Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik hoef weer niet veel woorden te gebruiken, omdat mijn betoog eigenlijk hetzelfde is als wat de ChristenUnie inbracht. Dus nog dank daarvoor. Aanvulling daarbij en ook bij heel veel partijen is dat 5G en glasvezel als een vervanging van elkaar wordt gezien. Het is en/en, want 5G is echt totaal iets anders dan glasvezel. En ik vind het wel jammer dat we hier zitten en dat we af en toe de termen niet goed uit elkaar kunnen halen. Want het is toch wel essentieel in dit soort discussies.

Ten slotte. Digitalisering. Deze discussie is hartstikke leuk, maar uiteindelijk gaat het gewoon heel simpel om goed beleid goed uitvoeren en zorgen dat het zo snel mogelijk komt. Want wij lopen als overheidslaag twee, drie jaar achter op de discussie in de maatschappij. En die halen we op deze manier nooit in. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Er is nog een amendement dat nog even op de kopieermachine en de digitalisering ligt. Dat gaat nu gebeuren. Ik stel voor dat de gedeputeerde toch

alvast begint en dan zullen we zorgen dat dat amendement nog op de tafel wordt bijgelegd. Het woord is aan gedeputeerde Pauli.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank u wel. Hartelijk dank voor uw inbreng in eerste termijn, geachte Statenleden. Laat ik eens beginnen met te reageren op de heer De Kort, omdat hij eigenlijk heel treffend verwoord heeft wat hieraan voorafgegaan is. Een technische vragenronde, twee commissievergaderingen. Tussentijds zijn nog alle vragen schriftelijk beantwoord, naar behoren. En toch, ik heb zelfs de hulp ingeroepen van mijn gewaardeerde collega van Financiën, die haarscherp en loepzuiver op zijn manier nog eens uitgelegd heeft waarom gelden terug moeten gaan naar de Investeringsagenda en niet naar de algemene middelen kunnen. En toch zijn er opmerkingen over gemaakt. Dus beleefdheidshalve zal ik die beantwoorden, maar zeer kort, want anders gaan we twee commissievergaderingen overdoen. En daar waar het nog een financiële toelichting vraagt, dan zal die nog komen van mijn collega Van Merrienboer.

Voorzitter. Een weerbarstig onderwerp, maar ook denk ik een heel mooi onderwerp. En ik weet, u zit bovenop het nieuws. U zult ongetwijfeld ook inmiddels allemaal weten dat het kabinet zijn plannen rond digitalisering bekendgemaakt heeft een week geleden. En laten die nou bijna naadloos overeenkomen met de plannen en doelstellingen die deze provincie heeft. U heeft misschien, terwijl u hier in de banken zat, ook het Twitterbericht van mevrouw Keijzer gelezen, de staatssecretaris. Die heeft aangekondigd dat er 200 miljoen euro komt voor digitalisering, met name om de tweedeling te voorkomen bij het MKB-personeel. En laat ik daar nou toevallig vorige week maandag met de staatssecretaris over hebben gesproken en met haar de afspraak hebben gemaakt dat we daarmee in Brabant aan de slag gaan. Kortom, dit onderwerp, en dat zal de heer Bahar toch goed doen. U weet, ik houd van dromen. U kreeg er zelfs een kusje voor van uw fractievoorzitter. Maar ik probeer u met beide benen op de grond te krijgen, want dit voorstel komt naadloos overeen met datgene wat uw eigen partijgenoten in Den Haag willen en voorziet juist in die doelstellingen die we allemaal belangrijk vinden. En dat is juist de maatschappelijke opgave, de transitieopgave waarvoor we staan, om die beet te pakken en daar sorteert dit voorstel op voor.

De **voorzitter**: Bahar, interruptie.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben me ook volledig bewust van de Nederlandse Digitaliseringsagenda, volgens mij heet die ook zo vanuit het Rijk. Maar het mooie van twee bestuurslagen is, zouden we juist niet moeten kijken hoe we die kunnen versterken en met focus kunnen inzetten vanuit de provincie? We hoeven niet een-op-een te matchen met wat er in Den Haag is, maar hoe kunnen we zorgen dat we met die tweetrap gericht resultaat kunnen halen? Dat is mijn zoektocht.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): En die zoektocht is dat we daar juist volop mee bezig zijn. Ik heb u zojuist verteld dat ik met de staatssecretaris al uitgebreide gesprekken heb gehad om met name het instituut JADS, want dat is de naam, in te zetten om juist gericht aan de slag te gaan met die tweedeling en juist dat brede MKB fors te ondersteunen. Dus het gebeurt. U zou blij moeten zijn, want uw droom is al uitgekomen. Jetzt geht's los.

De **voorzitter**: De heer Bahar heeft het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Die droom is denk ik nog niet uitgekomen, maar zoals u schetst is die in uitvoering. En dat is denk ik ook wel hetgeen ik van u had verwacht en misschien op papier al had verwacht. Als gedeputeerde ken ik u namelijk wel dat er een aantal stappen zijn waar u in zou willen gaan. Alleen herken ik dat op papier onvoldoende, vandaar ook mijn vragen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dank u, voorzitter. Maar ik ga toch nog even herhalen waar het geld voor bedoeld is. Van de Investeringsagenda kwam het vandaan en daar gaat het naar terug. Alle voorstellen die daaruit voortkomen hebben uw goedkeuring nodig en van niemand anders. Eerst beleid, dan geld, dat gaan we doen.

Punt 2, grotendeels is het revolverend. Dus het is geen subsidie-instrument dat we naar A of B brengen. De initiatieven zullen van mijn collega's komen. Vandaar dat het een breed onderwerp is, dat van ons allemaal is en echt niet alleen van de gedeputeerde Economie, maar van ons allemaal. Voorstellen zullen aangereikt worden en zullen aan uw Staten worden voorgelegd. Daarin heeft topprioriteit de maatschappelijke opgave. Ik koppel daar geen 25% aan, want ik vind het eerlijk gezegd, mevrouw Roijackers, een beetje zuinig. Want als je kijkt naar de maatschappelijke opgaven waarvoor we staan, die zijn immens. En laten nou bovendien al onze economische doelstellingen aan die maatschappelijke opgaven verbonden zijn. Dus u krijgt straks die maatschappelijke opgaven niet alleen opgelost vanuit de voorstellen van mijn collega's, maar vanuit de economische programma's gaan we juist met die maatschappelijke opgaven ook aan de slag. En die Investeringsagenda, daar gaat u dus nogmaals alleen over. En u besluit daarover en niemand anders.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Dat vinden wij heel mooi, goed en prettig om te horen. Ik sluit me wel aan bij de woorden van de heer Bahar. Wij kennen u als een heel betrokken gedeputeerde, maar wij moeten ook afgaan op het voorstel dat u ons op schrift doet. En wij hebben die kaderstellende taak. We hebben ook gezien dat er voorstellen naar ons toekomen. Maar in het stuk zelf staat niet dat er binnen de programmaliijnen een onderverdeling van middelen is. Dus omdat wij aangeven het zo belangrijk te vinden dat deze programmaliijn voldoende versterking krijgt vanuit de Agenda Digitalisering kunnen wij kaders stellend niet anders doen dan zo'n vraag bij u neerleggen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat begrijp ik, maar laat ik u proberen gerust te stellen dat dit college vindt dat bijna alle maatschappelijke opgaven waarvoor we staan, en de hoofdgroepen staan in het voorstel benoemd, de komende jaren ook een grote digitale betrokkenheid vragen. Allemaal. En ik hoop dus van harte dat die voorstellen ook integraal door het college u aangereikt worden. Mijn collega en ik hebben u gezegd daarop vooral te toetsen. Want het is een cultuurverandering voor ons allemaal. De gelden worden revolverend ingezet, dat is een vorm van financiering. En als blijkt dat er onvoldoende geldmiddelen zijn, dan zijn er vanuit financierings- en revolverende middelen nog andere mogelijkheden om gelden in te zetten om de doelstellingen te bereiken. Er is niemand, noch in Brabant, noch in Nederland, noch in Europa die kan voorspellen wat de digitalisering voor effect gaat hebben. We weten wel dat het met name voor de maatschappelijke opgaven enorm van belang is. En we weten ook dat we absoluut geen tweede Ring willen. En we weten ook dat we niet alleen moeten kijken naar de topsectoren binnen het MKB, maar ook naar het brede MKB. En we weten ook dat we zorgen hebben rond ouderen

en op de kwaliteit van het onderwijs. En daarop zullen we met name inzetten door A, het te verbinden met onze eigen programma's, B, te kijken waar financiering nodig is revolverend, maar ook te kijken hoe we het heel slim kunnen verbinden en koppelen met programma's van in dit geval de staatssecretaris Economische Zaken of de staatssecretaris die verantwoordelijk is voor digitalisering in het vmbo-onderwijs of wellicht in de toekomst met het collegebeleid met de nieuwe Europese fondsen. Zo moet u de werking van het instrument zien.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers nog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik denk dat niemand hier twijfelt aan hoe integraal en goed u dit oppakt en ook dat het iets gaat zijn van het hele college. U vraagt op dit moment ons om het bedrag dat uit het Breedbandfonds resteert, in te zetten over de programmaliijnen die u noemt in dit voorstel. Daarbinnen zeggen wij: op het moment dat we het zo integraal en zo fluïde et cetera maken, we krijgen straks afzonderlijke voorstellen waar wij ja of nee op mogen zeggen, maar gerelateerd naar de programmaliijnen die we vandaag bespreken, kunnen we niet een afspraak maken dat een substantieel deel, een groot deel, een kwart, het mag ook de helft zijn wat mij betreft, een substantieel deel gaat naar die maatschappelijke transitieopgaven vanuit de Agenda Digitalisering?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja, ik ga even één ding van u corrigeren, want ik denk dat we elkaar kunnen vinden. Het geld blijft gereserveerd in een investeringsagenda. Dus er wordt niets van uitgegeven, met uitzondering van het bedrag dat we nu vragen om alvast met makelen en schakelen aan de slag te gaan. Het blijft gereserveerd. Er is maar een gremium dat daarover besluit, uw eigen Staten. U kunt op elk gewenst moment met voorstellen komen, bij de perspectiefnota of de begroting, om te kijken of er accenten verlegd moeten worden. Dat kan, dat is geen enkel punt. Ik vind ook dat u recht heeft om heel goed de voortgang te kunnen monitoren hoe het gaat met digitalisering. Want het gaat heel snel en het is heel volatiel. En we weten het nog niet echt. En die maatschappelijke opgaven zijn van belang. Dus daarin wil ik u wel tegemoetkomen dat bij ieder P&C-moment er een soort thermometer even in de digitalisering gestopt wordt: hoe zit het nou met die verschillende maatschappelijke opgaven?

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Het tweede waar ik even over wil praten, is marktfalen, witte gebieden. Daar is ook veel over gezegd. Ik herhaal de boodschap dat het de intentie van dit college is om heel Brabant te verglazen. Maar een aantal van u heeft al gezegd: als u kiest om daar geld voor te reserveren, dan zal dat een ouderwetse subsidievorm zijn, dan bent u het geld kwijt. De markt is het op dit moment aan het opnemen en aan het uitrollen. Dat gebeurt volop. Een van de redenen dat de BOM dat mee volgt is omdat we natuurlijk nog steeds geldmiddelen hebben uitgezet bij een aantal samenwerkingen op het gebied van breedband, maar ook die marktbewegingen mee volgen en daarmee makelen en schakelen. Ik durf zelfs te zeggen dat op het moment dat u besluit, wat dit college u ten stelligste ontraadt, om geld te reserveren voor witte gebieden, het eerder de uitrol zal beperken en zal vertragen dan zal versnellen. Want voor ieder wit gebied zal er een juridische procedure gestart worden tot aan Brussel toe om met elkaar uit te vechten of het wel of niet een wit gebied is. Want wat zou u als exploitant van glasvezel vinden als een halve kilometer of een kilometer na u in een keer grote subsidiebedragen ter beschikking zijn en u het een jaar geleden uit hebt gerold en niet gekregen hebt en het gewoon commercieel doet. Dus alleen om die reden is het niet verstandig om te doen. Ik herhaal de boodschap: dit

college gaat heel Brabant verglazen. Ik herhaal ook de boodschap die ook in de commissie is verstrekt: als op een of andere manier zou blijken dat er geldmiddelen voor nodig zijn, dan heeft u er in de Investeringsagenda geldmiddelen voor gereserveerd en komt er een voorstel van het college of uw Staten.

De **voorzitter**: Vreugdenhil, interruptie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik heb de gedeputeerde heel goed gehoord. En eigenlijk zegt hij, wat wij ook zeggen, dat de ambitie blijft bestaan om heel Brabant te verglazen, dat we dat belangrijk vinden en dat we dat ook als pijler daarin meenemen. Volgens mij verschillen we daar niet van mening over, alleen u wilt er niet op inzetten. Wij zeggen: neem het ook duidelijk erin op. Dan is dat denk ik helder. En 2, wij zeggen niet een besluit te nemen, maar hebben nadrukkelijk bij de wens in het amendement neergezet dat als het nodig is dat er eventueel in de toekomst middelen ingezet moeten worden, zonder dat we nu zeggen dat we dat gaan doen, en volgens mij is dat precies in lijn met wat u nou net zegt: als het niet gaat lukken, dit college gaat er dan voor zorgen dat Brabant volledig verglaast. Dus ik zit even te zoeken waar nu het licht nog zit tussen het heel helder aanpassen van het besluit met de woorden die u aangeeft of het toch vasthouden van het mag er absoluut niet in komen te staan.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik ontraad u ten stelligste om het door middel van een amendement vast te stellen. Want ik herhaal wat ik zojuist gezegd heb: het gaat vertragen. Een aantal partijen zal zeggen: ha ha, ik kan daar geld krijgen. En stel dat we het eens worden over dat geld, dan gaan andere partijen zeggen: ha ha, maar ik lijd er schade door, want ik heb net daarnaast glasvezel uitgerold; en dat is oneerlijke concurrentie; er is sprake van staatssteun. En die stappen naar Brussel. En in de tussentijd gebeurt er helemaal niets. Dus ik herhaal te zeggen: laat de bal nou even het werk doen, het gaat heel erg goed. U krijgt om de paar maanden een voortgangsnotitie, waarin u op de kaart kunt zien hoe Brabant zich verglaast. Laat de bal nou even het werk doen. En mocht het zo zijn voor komende gevallen dat het echt niet anders kan, dan biedt de Investeringsagenda nog steeds de mogelijkheden om hiermee aan de slag te gaan. En duidelijker kan ik niet zijn. En iedere verandering door middel van een motie of amendement zal eerder de uitrol vertragen dan versnellen, en dat moet je toch ook niet willen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, nu breekt mijn klomp. We blijven de ambitie met elkaar hebben, alleen wij zetten het vast als pijler. Maar dat zou opeens de hele markt daarin verstoren. En wij zeggen: 'als het nou nodig is', wat u eigenlijk in uw laatste zinnen zegt, 'dan kunnen wij altijd vanuit die agenda investeren.' Precies wat wij hier eigenlijk zeggen. Maar op de een of andere manier wilt u het niet vastleggen. Dan denk ik: is die wil er dan wel echt bij het college? Volgens mij zou u nog eens de tekst goed moeten lezen en zou u dan volgens mij ook bereidwillig kunnen zijn naar de Staten om dit gewoon als een belangrijke ambitie, ook naar onze Brabantse burgers, vast te kunnen leggen en hier niet om weg te draaien.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Wij worden het niet met elkaar eens, omdat u juist die Brabanders in die witte gebieden met uw motie er schade door berokkent. Die heilige overtuiging heeft dit college. Geef het college nou het voordeel van de twijfel. We zijn er maximaal mee bezig. Een goede betrokkenheid met de

BOM om dat gewoon voort te zetten. En waar het echt niet kan, ik zeg het hier voor de allerlaatste keer, komen wij onze belofte na dat heel Brabant verglaasd wordt.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. We zijn ooit het Breedbandfonds begonnen met de hele discussie of we de witte vlekken moeten gaan invullen en of we die onrendabele top gaan discussiëren. En toen hebben we vervolgens de uitgebreide discussie gehad dat op het moment dat er een witte vlek is waar de markt niet in wil treden, dat wij gevrijwaard zijn van die steun. En daarom hebben we dat fonds ook. Dus dat u het nu tegen de heer Vreugdenhil gebruikt om te zeggen: dat moet u niet reserveren, want dan gaan bedrijven zeggen schade te hebben. Nee. Dat is niet waar. Als de markt niet toetreedt, en daar zijn regels voor, dan mag je als overheid wel steun geven. En dan ben je gevrijwaard van al die discussie. Dus het kan gewoon.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Even vanwege de tijd, voorzitter. Ik ga proberen, en ik ben natuurlijk een en al hoffelijkheid naar u, dit nog één keer uit te leggen. In de eerste plaats zijn we inmiddels in onze uitrol tweeënhalf jaar verder. U moet ook het kaartje helder voor de geest hebben hoe Brabant er tweeënhalf jaar geleden bij lag qua witte gebieden en verglazing en wat we nu bereikt hebben. Dat is een. Denkt u dan ook niet dat het heel aannemelijk is dat op het moment dat grote marktpartijen de afgelopen twee jaar fors geïnvesteerd hebben dicht tegen witte gebieden aan, of zelfs in witte gebieden, op het moment dat wij besluiten om daar toch weer te gaan investeren er schadeprocedures zullen ontstaan, dat er bij de rechter bepleit wordt om niets uit te rollen, omdat er sprake is van staatssteun en dat eerst de rechter uitspraak moet doen? Dus die aanpak zal eerder leiden tot een vertraging dan tot een versnelling. Stelt u dit college nou in staat, in het belang van alle Brabanders en bedrijven in witte gebieden, om het beleid te continueren. En daar waar het echt niet kan zegt dit college, zullen we met voorstellen komen. In die volgorde, maar leg dit niet vast in een motie of amendement en reserveer er geen geld voor.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik constateer dat ik een nieuw argument inbreng en dat de gedeputeerde zich herhaalt over wat hij al eerder heeft gezegd. Dus hij is niet ingegaan op mijn argument. Het tweede punt is dat we concrete gevallen hebben waar een aansluiting gewoon 200.000 euro kost. Dus ik zie niet in dat een marktpartij zegt dat te zullen voorschieten en dat u dat dan over tweehonderd jaar aan ons mag terugbetalen. Dus ontegenzeggelijk zijn er gebieden waar je gewoon heel veel geld kwijt bent voor die aansluiting. We worden het niet eens met elkaar, maar ...

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik daag u wel uit om mij dat concrete geval van 200.000 euro uit te leggen, want u weet dat ik graag geld bespaar voor de overheid. Daar ben ik zeer in geïnteresseerd. Daar ga ik eens naar kijken.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Een reactie op de heer Vreugdenhil en eigenlijk de andere indieners van de motie. Ik denk dat het verhaal van de gedeputeerde heel duidelijk is. En als u zelf ook logisch nadenkt, de lokale initiatieven, ik heb het niet over de Mabibs en dergelijke, die bezig zijn met dit soort aanleg ... Wat ik al eerder zei, bij ons in de omgeving, bij Vught, wordt er ook door een groep gewerkt, om in het buitengebied dit te doen. Als wij nu zwart op wit in een stuk vastleggen: wij zien dit als provincie als een belangrijk punt; wij hebben 45,1 miljoen euro. Dan weet ik wel wat er gebeurt. Dan zeggen zij: dan gaan we inderdaad eventjes op pauze; dan gaan we even wachten welke regeling de provincie uitwerkt, want we zouden wel achterlijk zijn als we nu al die dingen gaan doen terwijl de provincie een regeling gaat uitwerken. Waarom kunnen we niet genoeg nemen met de toezegging dat het voor ons in de gaten gehouden wordt en op het moment dat over een aantal jaar duidelijk is dat er echt witte vlekken zijn, waar niemand in geïnteresseerd is, op dat moment ingrijpen? Waarom deze haast?

De **voorzitter**: Het debat is een paar keer gevoerd. Er is zelfs een afspraak over termijnen gemaakt in de vorige ronde. Dus ik denk eerlijk gezegd dat de gedachtewisseling hierover nu wel gewisseld is. In ieder geval zodanig dat u straks kunt besluiten. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank je wel. Het gaat er juist om, wat de heren Bahar en Koevoets zeggen, om risico's te vermijden. U weet dat er van de week een nieuwe deal rond de arbeidsmarkt is besproken om juist mensen sneller van baan naar baan te helpen en ze vooral op te leiden voor de digitale functies van de toekomst. U weet dat er ook gesprekken plaatsvinden met de staatssecretaris die het idee ongelofelijk goed vindt om bankiers te krijgen om die te kunnen leiden naar de functie van data-analyst in Nederland. We zetten juist in op de zwakkeren in de samenleving, met name ouderen. Hoe het zit in de dorpen, maar ook niet alleen de topsectoren in het MKB-bedrijfsleven, maar ook het overige bedrijfsleven. En ik denk dat het erg duidelijk is hoe men aan kan kloppen. Als u kijkt, alle subsidie-instrumenten werken zeer naar behoren en ik kan werkelijk geen provincie in Nederland noemen die triple helix zo goed georganiseerd heeft. Zowel regionaal als ook in de verbinding met alle maatschappelijke actoren als de provincie. Dus ik heb daar werkelijk alle vertrouwen in.

De fondsmanagementkosten van mevrouw Willems. Ik denk dat ik erop geantwoord heb. Er zijn al een aantal projectkosten gemaakt, gelden zijn uitgezet, daar horen beheerkosten bij. Uiteindelijk beheersen we maatschappelijk kapitaal, zoals u zo vaak bezigt: belastinggeld van de burger. En dat vraagt ook het goed beheer van die gelden.

Ik heb u ook verteld dat het ook een premium is dat continu volgt hoe de ontwikkeling in Brabant gaat om met name de witte gebieden te kunnen ontsluiten.

Bij JADS vindt u ons aan uw zijde, maar als ik een deal kan sluiten met de staatssecretaris om in één keer alle MKB-bedrijfsleven te helpen met digitaliseringsvouchers en dat soort zaken meer, en de staatssecretaris betaalt de grootste hap, en daarmee kunnen we ook de installateur, de loodgieter en de krantenbezorger die een wijk heeft helpen, dan zal ik het uiteraard niet nalaten. Maar er komt een voorstel naar u toe. En u besluit erover en niemand anders.

Iedereen digitaalvaardig. Ik denk dat de overheid er vooral moet zijn voor de zwakkeren in de samenleving. Diegenen die het niet kunnen zonder de hulp van de overheid. En dat is een mooie traditie in deze provincie. En dat willen we graag ook de komende jaren continueren. Overigens is dit college in gesprek met de PON om, naar aanleiding van uw unaniem aangenomen motie bij de perspectiefnota, dit tweedelingsvraagstuk en dat maatschappelijk veld compleet in beeld te brengen en ook aan te geven wat dan de concrete projecten zijn binnen die maatschappelijke actoren. En we hopen dat nog dit jaar aan te kunnen leveren.

Ja, de discussie waarom niet naar de algemene middelen ga ik denk ik niet meer met u aan, want dat heeft mijn collega perfect uitgelegd. Het komt uit de Investeringsagenda en het gaat dus terug naar de Investeringsagenda.

Wij geven geen blanco cheques. Het is voorfinanciering en vierfinancieringsgeld, grotendeels revolverend. Fit for the Future. Eenmalige kosten om deze organisatie op peil te brengen. Onder leiding van onze nieuwe CEO, die we hebben aangetrokken en die echt met een mooi plan aan de slag gaat. U zult daar inderdaad heel erg goed van op de hoogte gehouden worden. Dat gaan we gewoon doen.

Ik ben het met de heer Kutlu eens dat het vooral een middel is, dat het om een dynamische agenda vraagt. En wij vinden ons in de maatschappelijke velden, die hij benoemd heeft.

De heer De Kort heb ik reeds beantwoord. Die tweedeling is een grote zorg van ons, daar gaan we mee aan de slag.

Ik ben het met mevrouw Roijackers niet eens dat de Staten buitenspel staan. Juist heeft u nu de mogelijkheid om ieder voorstel op merites te beoordelen, af te wijzen, te muteren, te amenderen, van een motie te voorzien en zelfs de prioriteiten aan te geven. Dus u heeft meer dan ooit bevoegdheden. De maatschappelijke ambities, de tweedeling, daar zijn we het over eens. Ik ben ervan overtuigd dat dat echt heel belangrijk gaat worden.

Ik dank de heer Oosterveer voor zijn inbreng. We zullen ook zeker de ouderen niet vergeten waar het gaat om de tweedeling en de digitalisering.

Mevrouw Surminski heeft het nog steeds over een fonds. Er is geen fonds meer straks en dus ook geen fondskosten. Het gaat terug naar de Investeringsagenda. Er is een bedrag, dat staat gereserveerd, tot uw beschikking van de Staten. En meer is het niet. Niet meer en niet minder.

De heer Vreugdenhil vraagt om die vijfde pijler. Ik denk dat ik uitgelegd heb waarom dat juist niet verstandig is. Ik begrijp zijn nood. Ik begrijp zijn grote zorg. En die deelt het college ook. Maar wij denken dat onze methode beter is en uiteindelijk de witte gebieden sneller zal voorzien dan verglazing.

De heer Heijman heeft over 5G gesproken. Dat ben ik op zich met hem eens. Maar ook bij 5G zal het zo zijn dat helaas het laatste stukje tot aan het huisadres altijd door middel van glasvezel, koper of anderszins voorzien zal moeten worden. Dus 5G zorgt voor nog meer capaciteit en nog meer snelheid, maar zal niet betekenen dat er niets meer in de ondergrond zit aan kabels.

Tot zover, voorzitter. Dan kan ik denk ik nog even langs de moties en de amendementen.

De **voorzitter**: Een interruptie nog eerst van de heer Bahar. En dan inderdaad graag uw oordeel. Het pasje is echt op nu.

De heer **Bahar** (CDA): Ik weet niet of dat inderdaad iets zegt. Dank u wel, voorzitter. Hij is in ieder geval goed gebruikt. Laat me het zo stellen. De gedeputeerde komt tot een afronding, ook ten aanzien van de moties en amendementen.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Bahar heeft het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Mijn vraag en verzoek rondom cybersecurity en dat wat concreter en specifiek met het MKB en familiebedrijven op te pakken. Daar heb ik nog geen antwoord op, als het goed is.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Brabant heeft inmiddels een akkoord met het kabinet voor twee fysieke ontwikkelingen die we op dit moment aan het voorbereiden zijn. Het eerste een cyberweerbaarheidscentrum, dat vooral geconcentreerd zal worden bij de maakindustrie. Dus

waarschijnlijk omgeving Eindhoven, omdat natuurlijk de maakindustrie met het internet of things als eerste te maken krijgt met cyberaanvallen. Dat is 1.

Punt 2 komt er een entiteit die juist MKB'ers meer gaat helpen om ze te overtuigen van wat digitalisering gaat betekenen. Misschien is het leuk en aardig, voor zover u er niet geweest bent, want u gaat in Brabant heel veel op reis, om ook eens te kijken bij JADS, waar we een crimeroom hebben en waar we juist de verbinding vanuit crime en cyber maken op dit punt. Dus Brabant loopt daarin voorop in Nederland. En ik denk dat dat drie heel mooie entiteiten zijn.

Voorzitter. De moties en amendementen. Het amendement van de Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: Amendement nummer 3.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Om het geld terug te laten vloeien. Het is financieel niet juist en het wordt derhalve ook ontraden.

De **voorzitter**: Daar zal de gedeputeerde van Financiën zo dadelijk nog wat over zeggen, heb ik begrepen.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Oké. Amendement A 4. Dan kijk ik even naar mijn collega. Gaat de gedeputeerde daar iets over zeggen? Hij wijst naar mij. Betekent dat dat ik iets mag zeggen, of ...? Oké. A 4 wordt ontraden, omdat wij denken dat wij een goed dictum hebben geformuleerd, dat de samenhang van de voorstellen goed weergeeft en voldoende amendeerbaar is.

5 neemt mijn collega voor zijn rekening.

Amendement 6, dat heb ik dus gezegd, dat het niet verstandig is om dat te doen. Er staat echt met hoofdletters straks in de notulen wat de intentie van dit college is. En dat ligt ook voor het nageslacht vast. Dus daarmee lijkt het mij ook voldoende geregeld.

En dan blijft nog over motie 4, het strategische digitaliseringsplan. Ik zou het niet strategisch willen noemen, omdat we absoluut niet weten wat digitalisering ons nog de komende drie jaar gaat bieden. Maar ik denk dat ik de Partij voor de Dieren, ook via het antwoord op mevrouw Roijackers, al tegemoetgekomen ben door te zeggen dat wij de voortgang van met name de evenwichtigheid van enerzijds het onderwerp digitalisering, maar anderzijds de verbinding daarmee, de maatschappelijke opgaven, goed met u zullen bespreken, keer op keer, zodat u echt het verloop kunt zien, maar ook de prioriteiten kunt bepalen en ook kunt zien wat de vorderingen zijn.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. De gedeputeerde van Financiën, de heer Van Merrienboer, gaat nog in op twee amendementen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Heel kort en in aanvulling op de heer Pauli. Toch nog even over de Investeringsagenda en uw eigen financiële huishouding. Anders dan misschien de term doet vermoeden, maar de Investeringsagenda is onderdeel van ons vermogen. En dat vermogen heeft u met een Treasuryverordening voorzien van een aantal normen. En artikel 6 onder E van de Treasuryverordening stelt dat middelen die vrijvallen en niet direct nodig zijn in de projecten van de Investeringsagenda worden herbelegd in de Investeringsagenda. Dus dat betekent dat u in de Treasuryverordening heeft vastgelegd wat wij nu doen. En dat is dat middelen die in de Investeringsagenda vrijvallen terugvloeien naar de Investeringsagenda. En dat is ook logisch, omdat we dat zien als het onder bepaalde condities inzetten van ons vermogen. Daar heeft u ijkpunten voor vastgesteld. En dat betekent dat amendement 5 en 3 door het college ontraden worden, omdat ze in strijd zijn met uw eigen Treasuryverordening, waarin u heeft bepaald dat die middelen dienen vrij te vallen naar

de Investeringsagenda en vermogen dienen te blijven, omdat ze op termijn ook, ook als het gaat om ons vermogensbeheer, daarin een rol moeten kunnen blijven spelen. Dus artikel 6E Treasuryverordening maakt dat 3 en 5 ontraden worden omdat die daar direct mee in strijd zijn.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Dan kijk ik naar de zaal voor de tweede termijn van de zijde van uw Staten, indien daar behoefte aan is bij dit voorstel. De fractie van de VVD? Niet. De heer Bahar, CDA, ook niet. Van Meel? Ook niet. Mevrouw Willems? Ja. Gaat uw gang.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. Allereerst vind ik het bijzonder dat de gedeputeerde nou aangeeft dat het in strijd is met de Treasuryverordening. Want in de commissie hebben meerdere fracties hiernaar gevraagd en toen gaf de gedeputeerde aan dat het de meest ..., dat het niet de meest wenselijke oplossing was. Dus dat is iets anders dan 'het is in strijd met de Treasuryverordening', dus ik vind het een bijzondere uitspraak.

Ik heb in mijn eerste termijn, heb ik de vraag gesteld – volgens mij bent u dadelijk aan het woord en ben ik nou nog aan het woord, dank je wel – volgens mij heb ik in de eerste termijn de vraag gesteld of er een concrete uitleg gegeven kon worden over de beheerskosten van 1,1 miljoen euro. En nou heb ik wel een antwoord gekregen van de gedeputeerde, maar geen concrete uitleg. Dus ik zou graag toch willen weten, waar is die 1,1 miljoen euro dan aan uitgegeven? Want 1,1 miljoen euro beheerskosten voor 3,8 miljoen euro beheren, ja zo zou ik ook wel mijn werk willen doen.

Ik heb ... Begin deze maand heeft de gedeputeerde middels beantwoording van Statenvragen geantwoord dat er geen extra geld naar JADS gaat. En nou zegt hij: ja, maar ik ben gek als ik dat niet doe. Dan denk ik: nou, wat is er nou in die afgelopen week of in de afgelopen twee, drie weken voor inzicht veranderd dat hij toen niet had? Want ik geloof niet dat dit echt iets is wat gisteren zomaar naar boven is gekomen. En, even kijken ... Nee, en dat waren mijn vragen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Willems voor haar bijdrage. De heer Kutlu? Nee. De heer De Kort? Ook niet. Mevrouw Roijackers? Ja. Nog een tweede termijn. Gaat uw gang.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Er zijn goede dingen gewisseld in de eerste termijn met de Staten onderling en de Staten met de gedeputeerde. Het was goed om die uitwisseling te hebben over hoe gaan we om met de programmalijs om maatschappelijke opgaven, de maatschappelijke transitie vanuit de Agenda Digitalisering te helpen versnellen. En mooi om te horen dat wordt gezegd dat GroenLinks eigenlijk hier te weinig ambitie heeft en de ambitie van het college groter is. Nou, dat gaan we zien. We kijken uit naar die thermometer bij de voortgang en zullen ook geen motie nu in tweede termijn indienen om het allemaal nog spitsier te maken, omdat we ook wel zien, bijvoorbeeld via het Platform Planning en Control, mocht de thermometer niet specifiek genoeg zijn, dat we daar nog over te spreken kunnen komen. Ook goed om te horen dat het PON een opdracht heeft gekregen als het gaat over een inventarisatie in Brabant hoe het zit met onze digivaardigheden. Want ik denk dat meerdere fracties hebben aangegeven daarover zorg te hebben en daar betrokkenheid bij te hebben. Het is wel zo dat een andere organisatie gerelateerd aan de provincie, Cubiss, hier natuurlijk wel echt lang mee bezig is. En Cubiss zegt dat het praktijkleren op wijkniveau al werkt als het gaat om het bijbrengen van digivaardigheden. En er zijn ook ouderenorganisaties al bezig vanuit vrijwilligheid. Ouderen en tabletcoaches en adviseurs helpen ook al bij het digivaardig maken. En ik heb dan nog één vraag aan het college. Is het zo dat wij al snel gaan beginnen vanuit de provincie om digivaardigheid op peil te brengen of gaan wij eerst nog wachten op zo'n onderzoek van het PON? Want er staan nu al organisaties klaar om digivaardigheid te vergroten bij Brabanders, maar er moet veel geld tegenover staan. Dank je wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. De fractie van 50PLUS, de heer Oosterveer? Niet. Mevrouw Surminski, tweede termijn? Gaat uw gang.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Heel kort. Wij hebben geconstateerd dat ons amendement eigenlijk parallel loopt aan dat van de PVV. Dus wij trekken ons amendement in en wachten dan af wat er met dat van de PVV gebeurt.

De **voorzitter**: Oké. Amendement 3 is ingetrokken, maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Dan ben ik bij de fractie van de ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil, die ik het woord geef.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Met dit besluit nemen we ook afscheid van het Breedbandfonds en ook de doelstelling van het Breedbandfonds. Dat heb ik in eerste termijn ook aangegeven. Daarvoor komen in de plaats een aantal beleidsambities. En wij hebben nadrukkelijk ook daar de beleidsambitie toegevoegd om ook de dekkendheid in Brabant daarin ook te garanderen naar de toekomst.

Voorzitter. We hebben de gedeputeerde ook heel goed gehoord, hij heeft een aantal dingen gezegd. Aan de andere kant, wij nemen hier geen besluiten via de notulen. Volgens mij is dat niet de ordentelijke weg. Als er een besluit aangepast moet worden, dan gaat dat ook netjes via een geamendeerd besluit. Wij zijn ook niet doof voor uw opmerking waarin u zegt: neem de financiën daar nou niet in mee. Al hadden we het alleen maar als een wens, niet eens in de besluitvorming daarin een plek gegeven. Laten we u daarin een handreiking doen. Ik wil dan ook voorstellen namens de vijf indienende fracties om het besluit 5 als volgt te wijzigen: die passage eruit te halen. Als dat mondeling mag, voorzitter, dan graag zo ...

De **voorzitter**: Wacht even, we gaan het amendement er dan bij halen. Dat is amendement onder stuknummer 6.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Waarin de wensen en bedenkingen van de vijf fracties vermeld onder besluit 5, die zullen vervallen en daarmee ook de koppeling naar de financiën. Waarbij we zullen handhaven om de beleidsambities met een vijfde beleidsambitie aan te vullen, de realisatie van de oorspronkelijke doelstelling van 100% dekking van het Brabantse witte gebied. En in onze optiek is dat precies hetzelfde als wat wij als fracties gezegd hebben en wat het college ook aangegeven heeft, en ook graag via de notulen had aangepast, maar wij graag helder en conform in de besluitvorming op willen nemen. En dan verwijst ik ook even naar de heer Van Merrienboer, die net even een voorstel van de PvdA-fractie als goed beoordeelde, omdat het maar helder kan zijn, ook naar komende colleges. Ik denk dat het hier ook helder is om die beleidsambities dan ook in het besluit vast te leggen, dat komende colleges en komende Staten niet de notulen daar nog bij hoeven te halen.

De **voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil. Voor de zorgvuldigheid is het beter dat u even een A 6a'tje maakt. Dat kan op de versie die u voor zich heeft, daar bij de griffier. Dat we die even vermenigvuldigen. We moeten het wel even zorgvuldig doen, want u heeft een amendement.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja.

De **voorzitter**: Dus dat gaan we dan nu in orde maken en geef ik het woord aan de heer Heijman. Die ziet af van het woord. Dan stel ik het volgende voor. Dan wordt het amendement nu in overleg met de griffier aangepast, gaan we dat zo snel mogelijk vermenigvuldigen, en wordt dat daarna door de gedeputeerde nog van commentaar voorzien en beginnen we de tweede termijn van de zijde van de

gedeputeerden. Dan schors ik nu de vergadering voor een paar minuten om dit in orde te maken. De vergadering is geschorst voor vijf minuten.

Amendement A 6a 'Blijvend inzetten op realisatie snel internet in heel Brabant'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 29 juni 2018 behandelend het Statenvoorstel 30/18 Digitalisering;

besluiten:

besluit 4 aan te vullen met beleidsambitie 4.5:

De realisatie van de oorspronkelijke doelstelling van 100% dekking van het Brabantse witte gebied.

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Huseyin Bahar, CDA

Hagar Roijackers, GroenLinks

Jan Heijman, Lokaal Brabant

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Toelichting

Overwegingen:

- Bij de evaluatie van het Breedbandfonds in 2017 is geconcludeerd dat de maatschappelijke behoefte aan verglazing van de witte gebieden in Brabant onverkort blijft bestaan.
- Ondanks de voortgang van de verglazing er een aantal onzekerheden over de realisatie van de oorspronkelijke doelstelling van 100% dekking van het Brabantse witte gebied blijft bestaan."

Schorsing (18.38-18.43 uur).

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Het gewijzigde amendement, bij u bekend onder A 6a, is intussen rondgedeeld. Ik vraag om stilte in de zaal. Neem uw plaatsen in en het woord is aan de gedeputeerde voor zijn tweede termijn bij dit voorstel. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank je wel. Twee vragen van mevrouw Willems. Op de eerste plaats de 1,1 miljoen euro. Ik heb gemeld dat dat te maken heeft met toch te veel voorbereidingskosten en relatief weinig geld dat uitgezet is in de eerste termijn. Zij heeft het bedrag ook genoemd. En dat er daarnaast nog instandhoudingskosten zijn om juist de follow-up te kunnen volgen. De exacte, precieze specificatie van dat bedrag heb ik niet. Er zit veel in mijn bol, heel veel onderwerpen rond de economie. Ten aanzien van die 1,1 miljoen euro, hoe dat exact is, daar moet ik het antwoord op schuldig blijven, maar u krijgt dat schriftelijk van mij toegestuurd.

Dan punt 2, JADS. Ik hecht eraan om even twee dingen te scheiden. Het eerste is de oprichting van JADS om te komen tot een aantal masteropleidingen en business developments, nieuwe bedrijfjes te ontwikkelen, ervoor te zorgen dat het ecosysteem blijft. Daar heeft de provincie die 10 miljoen euro voor gegeven en daar blijft het bij. Dat is een. Maar, en dat heb ik zojuist proberen uit te leggen, stel dat de staatssecretaris komt – en dat weet ik nog niet, want het is vers van de pers, het stond pas drie kwartier geleden voor het eerst op Twitter –, dat zij bijvoorbeeld een regeling heeft om breed MKB en zzp'ers aan digitale vaardigheden te helpen, of mensen die te maken hebben met de tweedeling en die achtergesteld zijn in de maatschappij, en zij vraagt daarvoor een stukje cofinanciering, en ze zegt dan bovendien – want ze is er al op bezoek geweest en in het gesprek liet ze drie keer het woord JADS vallen en 'ik vind dat JADS het moet gaan doen', ja, dan kan ik dat uiteraard niet tegenhouden en dan zullen er voorstellen naar u komen. Dan gaan we daar heel veel Brabantse bedrijven en zzp'ers mee helpen. Zo moet u dat zien.

Dan even naar mevrouw Roijackers. PON gaat aan de slag. Primair is verantwoordelijk mijn collega Henri Swinkels. We zullen dat goed in goede samenwerking met elkaar zien. Uw opmerking over Cubis neem ik

mee, zal ik te berde brengen bij hem en we gaan kijken hoe dat inpasbaar is in het totale concept en of het al of niet wenselijk is, uiteraard.

Dan het aangepaste amendement. Voorzitter. Ik begrijp de intentie, maar dit college wil zoveel mogelijk dat de verglazing van het witte gebied met een hoge snelheid door de markt opgepakt wordt. Dat is de eerste prioriteit. En als de markt het niet oppakt, dan zal de provincie met voorstellen naar u toekomen en vervolgens aan u voorleggen om daarmee aan de slag te gaan. En dus kunnen we dit amendement niet steunen en moeten we het ontraden, omdat de intentie van het college meer dan duidelijk is en ik denk ook in deze notulen met hoofdletters geschreven heel goed vastlegt. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en wil nu de beraadslagingen rondom dit voorstel dan ook sluiten.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ik had eigenlijk gehoopt dat de gedeputeerde Van Merrienboer nog zou reageren op het treasurygedeelte.

De **voorzitter**: Ik zal de heer Van Merrienboer ..., die is bereid om op dat punt nog het woord te voeren. Aan hem het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Wij hebben bij de commissiebehandeling, en daar heb ik twee keer bij mogen zitten, materieel aangegeven hoe de investeringsagenda werkt. Nogmaals heb ik ook aangegeven dat de Investeringsagenda met de ijkpunten die u daar zelf voor heeft geformuleerd echt iets anders is dan de algemene reserve. Wat ik u nu onder de aandacht breng, is dat u dat zelf ook heeft vastgelegd. Natuurlijk heeft u dat vastgelegd, die werkwijze, in uw eigen verordening. Nou, daar verwijs ik naar. Ja, er is één instantie die gaat over de zeggingskracht van die verordening en dat bent u zelf. Maar ik geef dus aan, en dat is ten behoeve van uw besluitvorming, dat uw voorstel in elk geval strijdig is met die algemene regel. En verder is de afweging aan u.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Oké. Dus dat wil eigenlijk zeggen, voorzitter, als ik het goed begrijp, het is inderdaad de norm van GS, die is vastgesteld. Maar als PS, als wij besluiten gezamenlijk dat wij toch willen dat het naar de algemene middelen kan, dat het wel degelijk technisch mogelijk is, alleen dat het onwenselijk vanuit uw kant is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee. U speelt hem nu naar mij terug. Ik leg hem bij u. U bent hier de wetgevende macht. Het is uw verordening. En als u dit besluit bij amendement accepteert, dan weet u dat u afwijkt van uw eigen verordening. En de consequenties daarvan, en dat heeft dan te maken met de omvang van de portefeuille, die zal ik bij u terugleggen. Dus ik kan alleen maar aangeven dat het daarmee strijdig is en dat het college heel graag wenst vast te houden aan die spelregels. Maar u gaat erover, want u bent hier degene die de verordeningen maakt en die dus ook bepaalt of u met dit besluit daarvan wenst af te wijken of niet. Wij doen het in ieder geval niet en wij ontraden u dat ook.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Willems.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. Dan is het duidelijk. Maar dan wil ik wel duidelijk hebben gesteld dat het inderdaad wel mogelijk is vanuit PS om te besluiten dat het naar de algemene middelen gaat. En dat vind ik toch wel even een stukje nuance die ...

De **voorzitter**: Waarvan akte.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ja.

De **voorzitter**: Daarmee zijn dan nu de beraadslagingen gesloten en gaan wij ons opmaken voor de stemmingen.

Stemming

De **voorzitter**: We wachten even op leden die buiten de zaal zijn om de kans te geven om naar de zaal terug te komen voor de stemmingen. En ik wil de griffie vragen of wij een goed zicht hebben op de aanwezigheid, zodat de stemmingen correct kunnen gaan verlopen. Mag ik de leden vragen hun plaatsen in te nemen?

Goed. Iedereen die in de zaal moet zijn voor de stemming is in de zaal. Ik vraag de griffier: kunnen we de stemming aanvangen? Ja. Dan wil ik vragen of u even stilte wilt betrachten en dan gaan we met de stemmingen beginnen.

37/18 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 20 april 2018

De **voorzitter**: Dan wil ik eerst in stemming brengen het ontwerpbesluit Statenvoorstel 37/18. Dat betreft de notulen van de vergadering van uw Staten van 20 april jl. Wenst iemand stemming over dit voorstel? Dat is niet het geval. Dan is het bij acclamatie aangenomen.

31/18 Statenvoorstel Conceptbegroting 2019 Gemeenschappelijke regeling regiotaxi Brabant Noord-oost, zienswijze PS

De **voorzitter**: Dan wil ik ter stemming brengen het ontwerpbesluit dat u onder 31/18 kent, de conceptbegroting van de gemeenschappelijke regeling Regiotaxi. De fractie van de VVD.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is unaniem door uw Staten aangenomen.

29/18 Statenvoorstel Vaststellen provinciale inpassingsplannen voor Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)

De **voorzitter**: Dan komen we nu bij het bespreekstuk betreffende de GOL. En dan gaan we eerst de amendementen in stemming brengen. Dat zijn er in dit geval twee, het amendement A 1, het amendement A 2, en dan het voorstel en dan nog drie moties. Ik begin met het amendement dat u kent onder stuknummer 1. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan ben ik bij amendement 2. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Ik breng in stemming het voorstel zelf, bij u bekend onder 29/18, de Provinciale inpassingsplannen GOL. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor met stemverklaring. Wij waarderen de blijvende inzet van de gedeputeerde op basis van de leefbaarheid, maar ook zeker de bewaking van de doelen die we met elkaar willen inzetten.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Tegen met stemverklaring. De fractie van GroenLinks stemt tegen het PIP-plan. We hadden graag nog een extra bijeenkomst willen hebben, een expertsessie om de maatschappelijke kosten en baten goed af te wegen. Nadrukkelijk hebben wij ook gekozen voor een robuuste ecologische oplossing in de Baardwijkse Overlaat. En GroenLinks is nu niet overtuigd dat dit realiteit zal worden, ondanks alle argumenten van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. De verklaring is: Lokaal Brabant luistert altijd naar omwonenden en naar mensen die proberen in te spreken bij plannen. Om die te waarderen stemmen we in dit geval tegen.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen. Motie 1a. De gewijzigde motie 1 breng ik in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Motie 1a is aangenomen. Motie 2. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor met stemverklaring. We vinden de motie in principe overbodig, maar we hebben sympathie voor de strekking. En het is onder de voorwaarde dat de gedeputeerde zich aan de toezegging houdt dat een en ander binnen het huidige beschikbare budget plaatsvindt.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor met stemverklaring. Het mag kosten wat het kost.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Dan is aan de orde motie onder stuknummer 3, bij u bekend. Ik breng die in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen.

30/18 Statenvoorstel Digitalisering: Verkenning 'Brabant Digitaliseert', Agenda Digitalisering, voorstel tot sluiting van het Breedbandfonds Brabant en voorstel tot reservering middelen uit het Breedbandfonds Brabant ten behoeve van een Investeringsagenda Digitalisering

De **voorzitter**: Dan zijn wij bij de laatste stemronde. Dat betreft het voorstel over de digitalisering, 30/18. Maar er is een aantal amendementen, met als eerste het amendement 4, dat een wijziging wil aanbrengen in de wijze waarop we over dit voorstel stemmen. Mocht dat worden aangenomen, dan leg ik de vergadering even stil om te kijken hoe we dan verdergaan. Maar dat gaat dan even wat in de techniek van de besluitvorming veranderen. Dus vergunt u ons even dat moment. Maar eerst de stemming over amendement 4. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan zijn we bij amendement A 5a, het aangepaste amendement. Ik breng dat in stemming. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen met stemverklaring. Eigenlijk vinden we het wel een sympathiek idee, maar het is strijdig met onze eigen regels.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan zijn we bij amendement A 6, als ik het goed zie. Amendement 6. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): A 6a.

De **voorzitter**: A 6a. Sorry. Dat was het kringeltje dat ik niet meer kon lezen. A 6a. VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen met stemverklaring. GS hebben al een stevige toezegging gedaan.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Ja. Dan zijn we bij het ontwerpbesluit zelve. Ik breng dat in stemming, 30/18. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor met stemverklaring. Voor de droom zijn in ieder geval het bedlaken en het kussen er. En langzaam zal die gestalte krijgen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van Meel** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met een stemverklaring, voorzitter. In punt 5 wordt gesteld dat wij geen wensen en bedenkingen zouden hebben tegen het beëindigen van het Breedbandfonds. Die wensen en bedenkingen hebben wij wel, dat hebben we ook in het debat aangegeven. Dus we kunnen met dit onderdeel van het besluit niet instemmen. Met de rest van het besluit, zoals aangegeven in het debat, kunnen wij wel instemmen. En we wensen ook de gedeputeerde veel succes bij de uitvoering.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. Dezelfde verklaring als de ChristenUnie.

De **voorzitter**: Dan is dit voorstel aangenomen. Dan breng ik in stemming motie onder stuknummer 4 bij dit voorstel ingediend. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen met stemverklaring. De gedeputeerde zal in stappen komen tot dit plan.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het is verworpen

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Mijn fractie zou voor de notulen graag opgemerkt willen hebben dat wij tegen hadden moeten stemmen.

De **voorzitter**: Waarvan akte.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Had dat nu bij de GOL gedaan.

De **voorzitter**: Dames en heren. Hiermee ronden wij de bespreking van deze onderwerpen af en wil ik uw aandacht vragen voor het aangekondigde afscheid van twee van de collega's.

Afscheid van de heer S.P.M.F. Steenbakkers en de heer R.C.P. Kuijken als leden van Provinciale Staten

De **voorzitter**: Dat betreft de heer Kuijken en de heer Steenbakkers. Ik stel voor dat ik eerst de heer Steenbakkers en dan de heer Kuijken toespreek vanaf het spreekgestoelte. Mag ik vragen om stilte in de zaal? En de twee afscheidnemende leden zijn intussen de zaal binnengekomen en ik wil hen vragen om op de blauwe zetels nog eenmaal plaats te nemen. Van harte welkom.

De uittocht der wethouders. Stijn. Stijn Steenbakkers. Sinds 2015 voor het CDA lid van onze Staten. En je hebt die rol in die Staten meteen met verve genomen vanuit een positie die oppositie heet. En dat hebben we af en toe geweten. Je bent een tijger als het gaat om het vasthoudend analyseren van voorstellen die misschien niet a priori je instemming hebben. Je doet dat stevig. Je doet dat soms heel stevig. Maar het mooie is dat de verbinding met degene tot wie je dat deed nooit verbrak. Er bleef altijd respect en dat deed je ook met veel humor. Maar het was wel duidelijk dat de voorstellen die door het college hier naar voren werden gebracht kritisch werden beoordeeld. Niet alleen op de wenselijkheid qua doelstelling, maar ook aspecten van uitvoerbaarheid, financiële deugdelijkheid, dat waren aspecten die jij als geen ander als een tijger hier in het midden van de zaal bracht. Daarbij liet je je gelden als een buitengewoon deskundig Statenlid, dat precies wist waar hij het over had, daar ook voorstudies voor deed, dat echt goed voorbereidde, en dat met een zekere geldingsdrang en humor aan vaak deze kant van de zaal in ons midden bracht. Daarmee ben je een voorbeeld voor wat een volksvertegenwoordiger mag en ik wens je er veel toe in de gemeenteraad van Eindhoven. Want dat is natuurlijk de andere kant van de medaille. Je gaat nu van die stevige rol, ook nog in een oppositiekant, maar dat hoeft eigenlijk niet uit te maken voor een Statenlid, het kritisch volgen, het stellen van kaders, het kritisch bekijken van de voorstellen, dat is een vak dat je hier met verve uitoefende. En ik hoop dat je in de nieuwe rol echt kunt genieten van het feit dat die kritiek helpt. Dat kritische aandacht voor voorstellen van het college bijdraagt aan de kwaliteit van het beleid dat hier gevoerd wordt. Dat dat ook de bedoeling is van zo'n stevige rol van de Staten. Daar worden we uiteindelijk allemaal beter van. Zo moet het gaan, maar het vraagt wel inderdaad om een manier die je vaak liet zien, om te zorgen dat de verbinding er voortdurend blijft. Dat zal ook wel iets te maken hebben met het feit dat je ook op het sportveld zeer gezien bent als tegenstander en medespeler. Je bent daar af en toe net zo fanatiek, maar uiteraard ook heel loyaal en sportief. Het is voor jou een bewogen periode geweest. Je bent niet alleen hier in de Staten fors van start gegaan met nu als voorlopig hoogtepunt in een bestuurlijke carrière een wethouderschap in niet de minste stad van Nederland, waar veel gaat gebeuren, ook voor onze provincie. Ik noem Eindhoven wel eens onze economische hoofdstad. Dat kunnen we denk ik met recht zeggen, zonder voorbij te gaan aan het feit, als je alleen al naar de cijfers kijkt, dat ook de rest van Brabant het behoorlijk goed doet. Brabant is meer dan Brainport, maar Brainport is wel een heel belangrijke asset die we hebben. Het is niet alleen een plek, het is manier van denken en een way of life, zou je kunnen zeggen. Je gaat daar met verve en stevigheid nu je bestuurlijke

rol spelen. Dat doe je nadat je ook nog getrouwd bent in de periode dat je Statenlid was en vader geworden bent van Ties. En wie Twitter volgt, en af en toe doen we dat allemaal geloof ik wel eens, zag laatst een heel belangrijke foto. Na lange formatiebesprekingen, eerste ingewikkelde collegevergaderingen, kwam je toe aan wat dan echt belangrijk is: voetbal kijken met Ties. Ik weet niet of Ties helemaal doorhad wat er op dat tv-scherm gebeurde, maar ik ga ervan uit dat je hem dat snel uitlegt en dat je met die vaderrol met evenveel verve en enthousiasme uit de voeten gaat komen als je hier als Statenlid was.

Je stond op de lijst van de Tweede Kamer. Daarmee was al een signaal gegeven dat je ambities verder reikten dan deze zaal. Je bent nu wethouder. Ik wil je op dit moment vooral dank je wel zeggen. Dank je wel voor alle inzet die je hier gepleegd hebt, voor het echt met verve vervullen van de rol van volksvertegenwoordiger. En ik wens je, ook met de specifieke portefeuilles die je als wethouder mag dienen, veel succes vanuit de verwachting dat we elkaar nog veel gaan tegenkomen, onder meer in BrabantStad-verband. Dat verheugt ons allemaal, want ik denk dat we gezien hebben met hoeveel verve en ambitie jij voor Brabant wilt gaan. Dank je wel voor alles, Stijn. En het cadeau, de bloemen en de roemer wil ik graag aan jou uitreiken.

Applaus

De **voorzitter**: De fractievoorzitter van het CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het is niet alleen de uittocht van de wethouder. Het lijkt wel een beetje de uittocht van de CDA'ers. Maar gelukkig hebben we er aan het begin van de vergadering ook weer twee teruggekregen.

Stijn. Ruim drie jaar geleden kwam je hier binnen als nieuw Statenlid in een nieuwe fractie. Vol energie om Brabant mooier en beter te maken, tot op de dag van vandaag. En met jouw talent en drive wisten we eigenlijk stiekem al heel lang dat wij jou nooit tot het eind van de Statenperiode zouden kunnen behouden. Want jouw ambitie en jouw inzet vraagt gewoon om een 24/7 politieke rol. En die heb je zelf verdiend en wat voor een. Wethouder, de commissaris noemde het al, van de economische hoofdstad van Brabant, Mainport, Brainport, het past bij jou. En toen wij hoorden dat jij benoemd ging worden, hebben wij ons als fractie wel afgevraagd of je die kritische vragen over de financiële positie van Eindhoven nou expres hebt gesteld. Maar in ieder geval, Stijn, maak je geen zorgen, wij zullen in ieder geval vanuit deze kant een oogje in het zeil houden, terwijl jij de financiën op orde krijgt in Eindhoven zelf.

Jouw werklust is niet te stoppen en vooral in je dossiers kan je je echt vastbijten. Dat waren kleinere zaken, het mobiel bereik in Olland, niet te vergeten, de start van de Vuelta, maar natuurlijk ook de echt grote zaken. Attero, waar je misschien toch gewoon gelijk had. De familiebedrijven, de fondsen, het terugverdienvermogen. Want een van jouw richtlijnen is: het huishoudboekje moet op orde zijn. En dat leidde tot de mooiste debatten met Bert en Erik. Tot op het scherpst van de snede, ook in de pers, maar altijd met een glimlach en een schouderklop op het einde.

Beste Stijn, we zijn benieuwd naar wat je in Eindhoven gaat neerzetten. En we hebben er ook heel veel vertrouwen in. Geniet, ben jezelf en onthoud, zeker als je nog verdere stappen gaat maken in de politiek, dat het hier allemaal in deze zaal begonnen is. En zoals de door jou zo geliefde Peter Sirius ook wel zegt: ieder einde is een begin. Dank je wel, Stijn.

Applaus

De **voorzitter**: Ik geef u graag de gelegenheid een paar woorden ten afscheid te spreken in deze zaal. De procedures zullen wel vergen dat het pasje al ingeleverd moest zijn. Of valt dat mee? Nee, het is er nog. Kijk.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Dank. In Eindhoven leer je al vrij snel dat je je niet aan allerlei procedures moet willen houden, dus dat pasje had ik maar even bewaard. Voorzitter. Marianne. Dank voor de mooie woorden. Heel erg aardig van allebei. Ik vind het allereerst ontzettend jammer om hier te stoppen als Statenlid. Maar ik vond het persoonlijk dat mijn nieuwe functie als wethouder in Eindhoven, hoewel het wel mag, niet te combineren is met het Statenlidmaatschap. En dat is heel jammer, maar dan moet je keuzes maken. Ik verlaat u allemaal echter met pijn in het hart. Maar waarom dan, voorzitter? En eigenlijk heeft dat te maken met één woord, en toch een beetje een woord waar het allemaal om draait: liefde. Liefde, voorzitter, mijn grote liefde voor Brabant. Want wat is er dan mooier om in het hart van die democratie te mogen dienen? Zoveel mooie mensen in die drie jaar en een beetje te mogen ontmoeten, die Brabant allemaal op een eigen manier een warm hart toedragen.

Voorzitter. En omdat het mijn laatste woord is ga ik het kort houden. Dat bent u normaal niet van mij gewend. Normaal hoorde u van de CDA-fractie de drie d's. En vandaag van mij de drie b's. En als brave katholieke Brabantse jongen bestaan die drie b's uit een biecht, een boodschap en een bedankwoord. En de biecht is, voorzitter, dat als je terugkijkt op die periode, en u heeft er zelf een beetje aan gerefereerd – wat vond je nou goed gaan en waar kijk je nou mooi op terug? – dan is dat inderdaad dat je een scherp debat kunt hebben over de financiële huishouding. Dat je het over het MKB en die familiebedrijven kunt hebben. En dat je een richting kunt geven als individueel Statenlid aan zo'n debat. Hoewel je in de oppositie zit en dat natuurlijk altijd wel wat lastig is.

Voorzitter. Maar er zijn ook dingen als je dan terugkijkt heel eerlijk naar jezelf: wat zou je nou de volgende keer anders doen? Ook heel eerlijk. Ik heb altijd geprobeerd een balans te zoeken in mijn inbreng en heel erg kritisch, maar aan de andere kant ook de overeenkomst met elkaar op te zoeken. En als ik het opnieuw zou mogen doen, dan is dat heel erg kritisch en het verschil zoeken natuurlijk ook iets waar wij allemaal hier een beetje voor betaald worden. Dat ging altijd vrij aardig, maar dat overeenkomst zoeken had er misschien de volgende nog wel wat meer in mogen zitten. En dat is een leerpunt. En voorzitter, dan kom ik automatisch op de boodschap, de tweede b. Want soms lijken de verschillen tussen ons allemaal hier heel erg groot. En lijkt het liefdesbed, mijnheer Van Gruijthuijsen, van het compromis bijna onmogelijk of heel erg smal. Posities worden ingenomen en het lijkt ónmogelijk om uit het politieke schuttersputje te komen. En ook de komende jaren staat u hier allemaal voor grote beslissingen, op het gebied van mobiliteit, op het gebied van landbouw. En zelfs daar heb ik hoop en ook liefde. Want het was de heer Van den Hout die René en mij zelfs kwam halen naar ons afscheid, zo blij was hij ermee. Nee, maar dan zie je, het komt toch nog goed hè Johan, uiteindelijk. Op duurzaamheid heeft u grote beslissingen, op bestuurlijke vernieuwing, op economie, op herindeling, op financiën, allemaal. En voorzitter, ik wil u één ding meegeven. Benadruk allemaal de verschillen. Benadruk ze scherp. Doe het hard. Dat hoeft ik tegen de heer Van Hattem bijvoorbeeld niet te zeggen. Doe dat echt, maar blijf ook altijd focussen op dat wat we gemeen hebben, op dat wat ons in deze zaal allemaal bindt, en op dat waar we het allemaal voor doen: een gezamenlijke en een hele diepe liefde, ieder op zijn eigen manier, voor Brabant. Voorzitter. Ik geloof dat een dergelijke gezamenlijke liefde een smal politiek bed heel erg breed kan maken. En door die gezamenlijke liefde met elkaar te blijven benoemen en benadrukken zal ook een toekomstig politiek bed breed genoeg zijn om er met elkaar het juiste compromis in te vinden.

Voorzitter. Tot slot, de derde b, het bedankje. Aan GS dank voor de heel mooie scherpe en constructieve debatten. Twee heren die ik er speciaal natuurlijk wil uitlichten, zijn de heren Pauli en Van Merrienboer. Over veel dingen waren we het ook best wel eens de afgelopen jaren. Over een aantal hadden we zo

onze verschillen en dat zal ook zo blijven. Maar ik hecht er wel aan om ook bij mijn afscheid te zeggen dat Brabant ook heel blij mag zijn met twee van dit soort bestuurders, met zo'n groot hart voor Brabant.

Voorzitter. Ik zie vanuit mijn nieuwe rol uit naar mijn samenwerking met GS. En ik moet de heer Van der Maat vertellen dat ik onder de indruk was van de energieke start van BrabantStad. Dat in ieder geval u daar op Eindhoven kunt rekenen.

Voorzitter. Een speciale dank ook aan de Staten. Het mooiste vond ik de grote gemêleerdheid. Ik kwam natuurlijk uit een bancaire omgeving. Dan werk je met bepaalde eensgezinde types samen. Dat heeft voordelen, dat heeft ook nadelen. En ik geloof wel dat wat je hier ziet, dat die gemêleerdheid nadelen heeft, maar dat is wel de toekomst voor echt een organisatie die toekomstgericht wil werken. Ik heb daar heel veel van geleerd van anderen. Dank daarvoor. Ik heb dan ook een cadeautje voor jullie, eigenlijk een cadeau aan GS en PS. Dus ik zal het zo aan de voorzitter overhandigen, die toevallig voorzitter van beide is. En dat is een persoonlijke uitnodiging vanuit de nieuwe functie.

Voorzitter. Aan Marianne en de CDA-fractie. Je hebt het de afgelopen jaren, Marianne, fantastisch gedaan. De campagne, maar ook als fractievoorzitter. Je hebt je keihard ingezet voor ons cluppie en daar moet je echt heel erg trots op zijn. Hulde.

Aan de fractie. Wat een feest was het de afgelopen jaren. Scherpe discussies, maar vooral veel plezier. De dynamiek die we vanaf de start teweeg hebben gebracht in dit huis en daarbuiten is iets dat we moeten koesteren. En dit kon natuurlijk nooit zonder onze Ernst, Liza en Diede. Maar ook nog een inhoudelijke boodschap aan de fractie over koers. Zoals onze minister van Financiën het zegt kan ik het eigenlijk niet beter zeggen. De 21ste eeuw wordt de eeuw van het post-liberale tijdperk. De bestrijding en indamming van het dominante, liberale, individualistische marktdenken. Aan het CDA de taak om dit tijdperk mede vorm te geven. Juist in Brabant. We hebben de afgelopen jaren een belangrijke vernieuwings- en verjongingsslag gemaakt. Blijf oog op de toekomst houden en dit voortzetten. En jullie kunnen altijd op René en mij natuurlijk rekenen. En alle steun.

Voorzitter. Tot slot ook een woord aan u. Beste Wim, mag ik dan nu voor één keer zeggen hè. Als je uit een vliegtuig springt over Brabant, dan ben je niet alleen een lefgozer, maar ook een hoogvlieger. En daar persoonlijk en inhoudelijk op: ik geloof niet in tegen mensen opkijken of in voorbeelden, maar ik geloof wel dat er mensen zijn die je met voorbeeldgedrag een visie op de samenleving en bepaalde speeches aan het denken kunnen zetten. Die je kunnen inspireren en kunnen raken. En voor één moment even op kunnen tillen. Voorzitter. Dat is heel weinig mensen gegeven. Mensen en bestuurders van de buitencategorie. Tot mijn Statenlidmaatschap heb ik het geluk gehad om er in mijn leven in ieder geval voor mij twee tegen te komen, eentje in Den Haag en eentje in Utrecht. Maar door mijn Statenlidmaatschap hier in Den Bosch de derde. Heel hartelijk bedankt. Ik hoop dat we elkaar in de toekomst nog veel zien en spreken.

Applaus

De **voorzitter**: Beste René. René Kuijken. Tegen jou wil ik graag ook een paar woorden zeggen. Het tekent je dat je zegt: nou, doe dat allemaal maar niet te lang. Je bent de bescheidenheid zelve, maar tegelijkertijd een soort beslissende bescheidenheid, die in deze zaal indruk heeft gemaakt. Je bent sinds 2011 Statenlid en je hebt je verdiensten met name op de woordvoering natuur en milieu en landbouw gehad. En dat waren onderwerpen, die uiteraard vanwege de aard der zaak hier, kerntaken, belangrijke besluiten die daarover genomen moesten worden, een belangrijke rol in deze arena hebben gespeeld. Maar ook jij was een van diegenen die dat spel in die arena goed beheerste, maar voortdurend ook op zoek was naar de assemblee. Voortdurend kijken wat we samen kunnen doen om Brabant beter te maken. En dat deed je vanuit een houding die in de basis die van het standbeeld van de deskundigheid en de inhoud is. Want er is natuurlijk altijd politiek, maar er was bij jou heel veel inhoud. En dat komt

waarschijnlijk door het feit dat je ook een wat wetenschappelijke oriëntatie heel zwaar met je draagt. Je komt uit het goede Bergeijk. Dat is een gemeente die indruk wekt door nieuwe ideeën, door fantastische nieuwe experimenten en door een gemeente die heel dicht bij zichzelf kan blijven en daardoor belangrijke dingen realiseert. Dat ben jij ook: een gemeenschap van mensen die het met elkaar wil maken, waar je vanuit jouw deskundigheid een belangrijke bijdrage aan wilt leveren. Dat heb je daar jarenlang gedaan. En dat heb je hier een hele tijd gedaan. Maar nu moet je kiezen, mag ik het zeggen, een beetje voor jezelf. Want je bent bezig met een proefschrift over een onderwerp, waarvan de meesten van ons denk ik niet eens pagina 1 kunnen gaan lezen. Een heel ingewikkeld onderwerp, dat alles te maken heeft met je diepe wortels in Wageningen en ook met je huidige baan. Je doet indrukwekkende, belangrijke dingen voor de toekomst van onze landbouw, van onze natuur, en dat gaat nu even aandacht vragen. En dat kan ik als oud-hoogleraar zeer, zeer snappen. Want je kunt een proefschrift niet afmaken als je zes andere turbulenties eromheen hebt. Je kunt, zoals mijn promotor het ooit zei, wel door de berg zijn, maar je moet er ook overheen. En zo'n onderzoek vraagt dan nu echt concentratie en aandacht. En het tekent jouw keuze dat je nu zegt: oké, nu ga ik het ook echt doen, want het kan niet allemaal meer gecombineerd worden. Dat is jammer, want we gaan je missen, want je bent als persoon plezierig, stevig en vasthoudend. En voortdurend ook iemand die kritisch meedenkt over wat we aan het doen zijn. Het gaat bij jou nooit alleen over het onderwerp dat op de agenda staat, maar altijd ook over: hoe gaan we dit nou doen? Hoe functioneren we als Staten? Je hebt meermalen daarvan blijk gegeven stevige opvattingen te hebben die ook niet onder stoelen of banken staan. En dat is mooi, want dat is hier voortdurend ook aan de orde. Voortdurend de vragen: hoe kunnen we het beter doen?

Ik heb begrepen dat naast je proefschrift je kleine tuin en je wijngaard aandacht gaan vragen. Het cadeau dat ik jou ook ten afscheid ga geven, de roemer, zal, hoop ik, binnenkort gevuld zijn met een mooie wijn uit dat mooie wijntuintje dat je hebt, die wijngaard. En ik hoop ook dat je er snel, kan het zijn met ons samen, een dronk op het afgeronde proefschrift en het hora est kan geven. Maar voor jou nu alvast hier een hora est. Mag ik je vragen het cadeau in ontvangst te kunnen nemen?

Applaus

De **voorzitter**: Kijk, de bloemen hebben al een goede bestemming gevonden.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): René. In 2011 kwam je voor ons CDA in de Staten en nu in 2018 neem je afscheid. En wat jou betreft zonder poespas en geen gedoe. Dat is ook de reden dat ik je kort wil toespreken, niet meer en ook niet minder. Want René, jij bent iemand die iedereen hier wel in zijn fractie zou willen hebben. En wel om drie redenen. De eerste is dat je een man bent uit jouw regio, de Kempen, Bergeijk, die iedereen kent en ook gekend wordt. Die precies weet wat er speelt en leeft onder de mensen. En dat resulteerde bij de verkiezingen in heel veel voorkeurstemmen. En terecht. Je bent heel heel supereerlijk en redelijk. Ik denk, René, dat jij wel een van de meest redelijke personen bent die ik ken. En dat helpt als je te maken hebt met grote dossiers en lastige kwesties. Zoeken naar een redelijke oplossing op grond van de inhoud, want je bent en blijft natuurlijk een wetenschapper. Bij grote gesprekken over dilemma's en politieke kwesties zag ik bij jou altijd een soort weegschaal voorbijkomen, waarin je het voor en het tegen, tegen elkaar afweegt. Met altijd begrip voor de voor- en tegenstanders. En dat is heel waardevol, zeker in een tijd waarin emotie en de waan van de dag de politiek en ook onze samenleving regeren. René, het derde punt, jij hebt geweldige humor. Droge, harde humor met een boodschap. Chips en cola mee naar de vergadering, verrassende details in je kleding. Nou, jullie weten niet eens wat, maar dat houden we even onder ons. De meest briljante opmerkingen in de groepsapp. Ik vind het schitterend. Maar René, we gaan je vooral missen als inhoudsdeskundige, politicus van de mensen, het geweten van

de fractie, maar ook specifiek en vooral als René. Het is goed en het toont lef dat je keuzen wilt maken. De wetenschap roept, maar wij zijn je als CDA zeker niet kwijt. Dank je wel.

Applaus

De **voorzitter**: René. Ook voor jou de mogelijkheid om een paar laatste woorden tot de Staten te spreken. Aan jou het woord.

De heer **Kuijken** (CDA): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik heb lang getwijfeld of ik dit überhaupt zou doen, want ik ben een beetje het type 'doe maar normaal, want dan doe je al gek genoeg'. Ik dacht: hoe ga ik dit nu vormgeven? Dus heb ik uiteindelijk besloten, het sluit een beetje aan op onze barbecue van zo dadelijk, om dit te doen in de vorm van een roast. Dat maakt het een beetje luchtig. Dat betekent wel, dames en heren, dat ik misschien een beetje bot uit de hoek kom, maar dat is eigenlijk ook de bedoeling. Ik meen het niet wat ik zeg. Op sommige momenten eigenlijk misschien wel. Maar goed.

Ik wil beginnen dankzeggen aan mijn fractie. Ankie. Ontzettend bedankt. Jij als eerste, want met jou heb ik echt veel genoten. Bedankt voor alle vele persoonlijke en soms ook pikante gesprekken die ik met jou gevoerd heb.

Hubert Koevoets. Bedankt voor de vele persoonlijke en soms ook pikante gesprekken die ik met Ankie gevoerd heb. Hubert. Ik heb echt veel respect voor jouw politieke gogmen. Ik vind het knap dat jij elke week vanuit Etten-Leur weer de scheur in de oppositie weet te vinden.

Ik zie trouwens nog een kans om de coalitie van volgend jaar te smeden. Want Ton Braspenning, die is deze maand vrijgezel geworden. Die heeft afscheid genomen van de liefde van zijn leven. Dan heb ik het natuurlijk over zijn 120 melkkoeien. Er zijn heel veel mensen die tegenwoordig een vrouw uit Polen halen, of een man uit Polen, zoals onze Liza dat heeft gedaan, maar Ton stuurt gewoon de liefde van zijn leven terug naar Polen. Hij heeft daar zijn koeien naartoe verkocht. Ton, maar echt, ik meen het even serieus. Ontzettend bedankt voor jouw bijdrage aan het landbouwdebat. Je werd van rechts tot links gewaardeerd. Of ja, van rechts tot links, 63 VVD-afdelingen en de Dierenbescherming.

Ik zou eigenlijk ook vandaag afscheid willen nemen met heel warme, uitgebreide woorden voor Stijn Steenbakkers. Ik zou hem heel uitgebreid willen bedanken, maar ik heb van Jolien al vernomen dat jij dat vanochtend voor de spiegel al zelf gedaan hebt.

Ik wilde trouwens dezelfde grap maken over Arend Meijer, maar ik kon niet de naam van een van zijn twaalf vriendinnen achterhalen.

Dan Jeffrey van Agtmaal. Ik vind het ontzettend fijn dat jij de plek van mij over wilt nemen. Want Jeffrey vertelde daarstraks dat hij eigenlijk al een beetje zenuwachtig was. Hij wilde eigenlijk voor zijn installatie een nieuw jasje kopen. Nu bleek hij in een winkel te komen, waren alle mooie jassen op. Dat zul je ook maar net zien hè. Jeffrey, een andere parallel. Jeffrey is eigenlijk een beetje het tegenovergestelde van NAC Breda. NAC ziet er niet mooi uit, maar ze werken wel heel hard. Een andere parallel is dat NAC eigenlijk op een niveau acteert dat een beetje te hoog gegrepen is.

Dan onze knuffelmarokkaan. Daar zit hij. Ik schud je graag de hand met de lange arm van Erdogan. Ik hoop je snel een keertje tegen te komen in Helmond of Bagdad. Hoessein of Huseyin. Maakt ook niet uit, alle Chinezen lijken op elkaar.

Caroline. Ik wens je ontzettend veel succes als wethouder van Eindhoven. Maar ook gezien het feit dat de gemeente Eindhoven meer schulden heeft dan alle omgevingsdiensten bij elkaar moet ik misschien Stijn Steenbakkers succes wensen als wethouder van Nuenen.

Marianne ten slotte. Ook ontzettend bedankt. Je was echt top. Historisch goed. Het was echt historisch hoe jij je CDA voor de eerste keer in zijn historie in de oppositie hebt weten te manoeuvreren. Dat zal ons allemaal bijblijven.

Ik dank ook de KBO en de Vrouwen van Nu, die het provinciehuis hebben bezocht. Deze groepen gaven altijd weer onze fractiemedewerker Ernst een reden om uit zijn bed te komen. Ik dank ook de vrouwen uit 2002 en 2003 die Ernst zo vaak in zijn bed gehouden hebben.

Liza. Ik heb altijd erg genoten van jouw ondersteuning. Ik nodig jullie gezin graag nog een keer uit bij mij thuis. Dat komt ook omdat ik nog twee muurtjes heb die gestuukt moeten worden.

Dan Christophe van der Maat. Ik ben aan het college toe gekomen. Christophe van der Maat is een hele jonge, frisse en moderne bestuurder. Een echte frisdenker, zoals we dat hier zeggen. Ik wens je nog ontzettend veel succes, waarin je in je marineblauwe pakje weer in de file staat rondom Eindhoven. Bedankt dat je de Ruit voor ons hebt opgegeven.

Johan. Ik bedank je vele complete en kalme antwoorden op mijn vele vragen. Dat wordt ontzettend gewaardeerd. Nee, effe zonder dollen. Johan is echt een heel toegewijde gedeputeerde. Ik heb vernomen dat hij heel vaak na zijn werk nog op zijn motor het asfalt van Christophe van der Maat van heel dichtbij heeft geïnspecteerd.

Dan Erik van Merrienboer. Ik moet zeggen, Wikipedia heeft een vooruitziende blik. Gaat het zien, googelt maar allemaal. Er staat namelijk dat Erik van Merrienboer oud-politicus is. Dus als het zo goed blijft gaan met de PvdA als nu, dan kan dat best wel eens de waarheid gaan worden. Erik heeft een lange carrière. Hij is begonnen als ambtenaar bij de gemeente Eindhoven. Toen is hij wethouder geworden. Toen is hij hoge ambtenaar geworden bij de provincie Noord-Brabant. Toen is hij gedeputeerde geworden. Dus Erik, ik wens je volgend jaar veel succes toe als directeur-generaal bij het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Ik bedank Henri Swinkels voor eh ... Ik bedank Henri Swinkels. Nee, effe serieus. Henri, je bent echt een fantastisch toegewijde gedeputeerde. Ik zag laatst een rap voorbijkomen op Twitter. Die was echt super. Ik denk dat we daar nog wel een potje voor hebben vanuit Brabant C. Misschien beter vanuit Brabant D of Brabant E. Misschien dat Brabant F beter op zijn plaats zou zijn.

Dan hebben we natuurlijk Bert. Bert. Wij hebben niet heel veel met elkaar te maken gehad eigenlijk hè. Ik kan me alleen maar één moment herinneren eigenlijk. Toen zaten wij bij de Ondernemerskring in Lage Zwaluwe. En iedereen zat daar klaar om de nieuwste cijfers van de economie in Lage Zwaluwe te bekijken. En toen ging het beamerscherf stuk. Geen probleem, want Bert had een wit overhemd aan, doet zijn jasje uit en alles was weer opgelost. Bert. Jij en je ambtelijke ploeg hebben met betrekking tot glasvezel vele witte vlekken weggewerkt. Dat hebben we vandaag vernomen. Vraag is om ook die ploeg even langs te sturen in die studentenkamer van Ernst van Welij, want dat is ook echt een schandaal, al die witte vlekken die daar zitten. Bert. Brabant mag jou dankbaar zijn voor je economische plannen. De een was nog groter dan de ander. Een beetje zoals de oren van Marcel Deryckere.

Ik moet even aandacht vragen, want het is natuurlijk een tijd dat we het heel veel over genderneutraliteit hebben. Ik wil graag aandacht vragen voor de vrouwelijke touch in dit college. Henri. Nogmaals ontzettend bedankt voor je toewijding. Het is jammer dat je er niet zit.

Anne-Marie. Ik kijk met bewondering hoe jij je met groene energie hebt beziggehouden. Ik hoop dat je straks nog een keertje aan mij denkt als je op de elektrische bezemsteel door Brabant vliegt.

En dan komen we natuurlijk ten slotte uit bij onze professor uit Tilburg. Zoveel kennis, zoveel energie. Ik heb het natuurlijk over professor Harry van den Berg. Ik heb altijd ontzettend genoten van de vele uren colleges over windmolens, zonnepanelen en met name thorium. Ik heb alles opgeschreven en ik denk dat ik dit ook als extra hoofdstuk in mijn proefschrift ga gebruiken. Nee, maar effe serieus. Klaar.

Wim. Als je kijkt hoeveel tijd hij in zijn werk stopt. Als je kijkt hoe laat hij wel niet naar bed gaat. Als je kijkt hoe laat hij dan weer opstaat. Als je kijkt met wie hij allemaal is gaan eten, en wat hij dan heeft gegeten, en hoe laat hij heeft gegeten, nou, dat vind ik echt super. Ik bedank ook de PVV dat ze al deze informatie boven tafel heeft weten te halen. Ik had niet zonder gekund.

Ik wil ook onze vrienden van de VVD bedanken, met name dan ook Wouter Bollen voor zijn constructieve bijdrage aan het landbouwdebat. Ik ben net zo dankbaar richting Wouter Bollen als richting de vrouw van

Karel Burger Dirven. Dat is natuurlijk een grapje, want we weten allemaal waarom Karel dit jaar zoveel last heeft gehad van zijn onderrug. Het is ook wel grappig om te zien dat trouwens Karel voor de eerste keer in zijn leven een trui aan had. Hij kon zo bij de fractie van de SP. Nou ik het toch heb over de ondernemers hier trouwens, die lekker met hun dure auto's over de snelweg willen rijden, komen we bij Martijn de Kort terecht. Martijn. Jij en je Mustang zijn echt een vleesgeworden symbool voor salonsocialisme. Ik had daarstraks Ank Bijleveld aan de telefoon van het ministerie van Defensie en die vroeg of ik aan jou haar tank terug kon vragen.

Het doet me trouwens ook deugd dat ik voor de eerste keer in zevenenhalf jaar Patricia van der Kammen nog een keer zie lachen. Dat vind ik ook fijn dat ik dat nog mee mag maken. Dat brengt me trouwens bij een andere Patricia, Brunklaus. Patricia. Jij hebt het gewoon geflikt om mij gewoon zevenenhalf jaar Jeffrey van Agtmaal te noemen. Dan wordt het er nou niet makkelijker op natuurlijk. Dus ik geef je nog een keer een geheugensteuntje. René Kuijken, dat is die brutale vlegel met zijn slechte manieren. Jeffrey van Agtmaal is die brutale vlegel met zijn nog slechtere manieren.

Oké. Dan brengt me dat verder bij de drie leden van 50PLUS in deze zaal, zijnde Wim van Overveld, Horst Oosterveer en de gehele Statenperiode van Nico Heijmans. Want ja, die Nico, o man, onkruid vergaat niet. De enige manier om de SP en Nico Heijmans en zijn rooie rakkers het provinciehuis uit te krijgen is door het rokershok te sluiten. Ik had al wel geopperd om daar een Nepalese kinderyogakamer van te maken. Maar ja, dan zit straks heel het provinciehuis vol met GroenLinkers. En dan staan er al die bakfietsen allemaal voor de deur van het provinciehuis. Van de regen in de drup.

Hermen. Die zit er ook nog. Hermen. Ik heb gehoord dat jij je hond onder gaat brengen in het hondenpension van Ton Braspenning, want je gaat op vakantie. Dat vind ik een hartstikke goed initiatief dat je zo'n omschakelende ondernemer steunt. Doe rustig aan op vakantie. Geen gekke dingen, dat we niet van je horen. Aan de andere kant, hij die zonder honden zijn werpe de eerste steen.

Marco van der Wel. Ooh, die is er net niet. Ik kan me dat ook wel weer voorstellen, want het blijkt namelijk dat Marco van der Wel gaat trouwen. Ik wens hem en de interruptiemicrofoon ontzettend veel succes voor de toekomst. Die hebben heel veel tijd samen doorgebracht de laatste tijd.

Jan Heijman van Lokaal Brabant. Bedankt voor je ontzettend vele mooie woorden. Ik moet zeggen, het waren echt mooie woorden. Ik heb er de notulen nog een keer op nagelezen om te kijken wat je nou precies zei, maar het waren echt hele mooie woorden.

Ik bedank de griffie voor de moeite die ze gedaan hebben voor ons. Het CDA heeft altijd bijzonder gewaardeerd hoe ze ons ondersteund hebben. In de vorige periode hebben ze het zelfs voor elkaar gekregen, dat vond ik echt toewijding, om een motie van het CDA alvast door te lobbyen naar de PvdA. Dat vind ik toewijding. Bedankt griffie.

Mo, ook bedankt voor alle goede zorgen. Jij bent de enige Marokkaan aan wie ik met liefde en plezier elke week mijn pasje afgeef. Dus dat krijg je dadelijk.

Ik bedank de catering voor de goede zorgen. En voor de vele broodjes pulled monkey Pekingeend met passievruchtgelei en zwarte truffel. Het kost wat, maar ja, dan heb je ook wat.

En ik bedank het voltallige ambtelijke apparaat, dat uit ja-knikkers bestaat in de ogen van Patricia van der Kammen. Ik bedank het ambtelijk apparaat, dat voornamelijk uit nee-knikkers bestaat in de ogen van iedereen die een vergunning wil.

Het spijt me trouwens ook - en hier kom ik tot mijn einde - dat ik niet iedereen kan bedanken. Veel mensen hier hebben gewoon een ongeschonden blazoen, zoals Roland van Vugt, protestantse viespeuk. Echt, die grappen van Roland zijn nog het allerergste. Maar goed, we kunnen niet iedereen ..., we moeten al afronden.

Het doet me ontzettend veel pijn, even alle gekheid op een stokje, om hier te staan. Ik had op deze zomerachtige vrijdagavond wel iets beters te doen dan die stoffige bende hier toe te spreken. Maar goed, we doen het er maar mee.

Ik vind het erg jammer hier om afscheid te nemen. Mijn carrière gaat een andere kant op. En zoals in de tweet van Maikel Boon al stond, ik heb mijn carrière te danken aan het Haagse partijkartel. Dus ik dank de heren Buma en Rutte ontzettend voor alle kansen die ik krijg bij Rijk Zwaan.

Dan kom ik tot een einde. En ik wil graag afsluiten door Tineke Klitsie en Kirsten ten Cate te bedanken. En ik wens hen ontzettend veel succes met hun strijd. Dank je wel, jongens.

Staand applaus

Sluiting

De **voorzitter**: We zijn allemaal nog aan het bijkomen van wat een roast plus was. Dank je wel, René. Dames en heren. Gaat u nog even zitten. Omdat ik me realiseer dat dit de laatste vergadering voor de vakantie is en wij die zo dadelijk gaan inluiden om nog even gezellig bij elkaar te zijn, waar we ook een hapje eten met elkaar. We moeten nooit vergeten hoe mooi het is om ook in de eigen provincie op vakantie te gaan. En heel kort, dat beloof ik u, een filmpje dat nu wordt gestart.

Promotiefilmpje Brabant

De **voorzitter**: Ik wens u allemaal een prettige vakantie en zie u 31 augustus terug. Tot zo dadelijk.

De voorzitter sluit om 19.42 uur de vergadering.